

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra ruských a východoevropských studií

Diplomová práce

2022

Zuzana Kašparová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra ruských a východoevropských studií

**Analýza legitimizačních strategií Vysokého představitele
v Bosně a Hercegovině Paddyho Ashdowna**

Diplomová práce

Autor práce: Zuzana Kašparová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Žíla, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Zuzana Kašparová

Bibliografický záznam

KAŠPAROVÁ, Zuzana. *Analýza legitimizačních strategií Vysokého představitele v Bosně a Hercegovině Paddyho Ashdowna*. Praha, 2022. 109 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Ondřej Žíla, Ph.D.

Rozsah práce: 157 085

Abstrakt

Na začátku druhého tisíciletí narůstal v Bosně a Hercegovině vliv Evropské unie; tématem se stal tzv. přesun „od Daytonu k Bruselu“. Tento diskurz tranzice označoval odklon od uspořádání na základě Daytonské mírové smlouvy, která ukončila válečný konflikt v roce 1995, směrem k postupné integraci do euroatlantických struktur. V půlce první dekády jedenadvacátého století byl Vysokým představitelem mezinárodního společenství pro Bosnu a Hercegovinu britský politik Paddy Ashdown, který se tudíž na konstruování tohoto diskurzu podílel. Předmětem zkoumání v této práci je způsob, jakým Ashdown diskurz tranzice legitimizuje. Konkrétní legitimizační strategie jsou zkoumány dekoloniální optikou s pomocí kritické diskurzivní analýzy (KDA) Ashdownova projevu. Hlavním cílem práce je zodpovědět otázku, zda je legitimizační strategie součástí koloniálního matrixu moci. S pomocí KDA a dekoloniálního přístupu byla rozpoznána zastřešující legitimizační strategie diskurzu tranzice, která byla na základě kategorizace podle Theo van Leeuwena označena za mythopoesis (odkazování na mýty a příběhy) s kořeny v koloniálním matrixu moci. Ashdownova argumentace je totiž vystavěna kolem příběhu o putování BaH ke šťastnému konci či do země zaslíbené, kterou reprezentuje Evropská unie. Kořeny legitimizace jsou umístěny v koloniálním matrixu moci na základě jazykového konstruování BaH jako opožděné na trajektorii směrem k evolučně nejvyspělejšímu Západu. Tato legitimizační strategie je shledána problematickou kvůli opomíjení lokálního kontextu, odtržení od reality či kvůli tendenci k zaujetí přístupem „účel světi prostředky“, tedy k ospravedlnění jakýchkoli kroků v zájmu budoucí integrace do EU.

Abstract

Early in the 21st Century, the European Union began to grow in influence in the South-Eastern European region. Thus, a discourse of transition defined by the proclaimed shift of the country from the Dayton Peace Agreement, which ended the war in 1995, to Euro-Atlantic integration, began to intensify in BiH. The discourse of transition is therefore simplistically referred to as 'from Dayton to Brussels'. At the same time up until the middle of the decade, British politician Paddy Ashdown was serving as the High Representative of international community for Bosnia and Herzegovina. It is, therefore,

unsurprising that he co-constructed the discourse himself. This diploma thesis examines mainly the process of legitimization of the discourse of transition by Paddy Ashdown. Specific legitimization strategies are examined by means of critical discursive analyses and decolonial approach. The main aim of the thesis is to investigate whether the legitimization strategy of Paddy Ashdown is embedded in colonial matrix of power. Based on analyses of Ashdown's speeches, an overarching legitimization strategy was detected – mythopoesis (referring to myths and stories) rooted in colonial matrix of power. The entire argumentation of the High Representative is built around a fairytalelike story about Bosnia and Herzegovina wandering on a path full of challenges towards the glorified gates of European Union. The roots of this tale are localised in a colonial matrix of power based on linguistic analyses of the way Bosnia and Herzegovina and EU are constructed. Bosnia and Herzegovina is described as being late in the evolution process, which will be completed by entering the EU. European Union is thus constructed as the endgame of the evolution. This legitimization strategy is found to be problematic due to neglect of local context, detachment from reality, and inherent tendency to engage “the end justifies the means” approach.

Klíčová slova

Paddy Ashdown, kolonialita, koloniální matrix moci, dekoloniální přístup, Bosna a Hercegovina, legitimizace, mezinárodní intervence, diskurz tranzice, OHR

Keywords

Paddy Ashdown, coloniality, colonial matrix of power, decolonial perspective, Bosnia and Herzegovina, legitimization, international intervention, transition discourse, OHR

Title/název práce

Analysis of Legitimation Strategies of Paddy Ashdown, the High Representative of Bosnia and Herzegovina

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce PhDr. Ondřejovi Žílovi, Ph.D. za cenné rady, konstruktivní kritiku a ochotu pomoci při řešení problémů, které během psaní práce vyvstaly. Chtěla bych také poděkovat Mgr. Michalovi Hořejšímu, Ph.D. za konzultaci metodologie.

Obsah

Úvod	10
1 Kontextuální část	13
1.1 Daytonská mírová dohoda (DPA)	13
1.2 Mezinárodní společenství v Bosně a Hercegovině	14
1.3 Role Evropského společenství/EU	16
1.4 Vysoký představitel mezinárodního společenství pro Bosnu a Hercegovinu	20
1.4.1 Bonnské pravomoci	20
1.5 Flexibilní povaha bonnských pravomocí	21
1.6 Vysocí představitelé mezinárodního společenství pro Bosnu a Hercegovinu do roku 2002	22
1.7 Paddy Ashdown (2002–2006)	26
1.7.1 Kdo byl Lord Paddy Ashdown?	26
1.7.2 Diskurz tranzice	27
1.7.3 Přístup a priority Paddyho Ashdowna ve funkci HR	27
1.7.4 Období po volbách v roce 2002	29
1.7.5 Konec mandátu Paddyho Ashdowna jako HR	30
1.7.6 Zdůvodnění výběru Paddyho Ashdowna	31
1.8 Období po ukončení mandátu Paddyho Ashdowna	31
1.9 Diskuse literatury k tématu	33
2. Teoreticko-metodologická část	35
2.1 Kritická diskurzivní analýza	35
2.1.1 Diskurz	36
2.1.2 Zkoumání politického diskurzu	37
2.1.3 Limity KDA	37
2.2 Teoretický rámec	38
2.2.1 Legitimita	38
2.2.2 Legitimizace	39
2.2.3 Teoretický rámec podle Theo Van Leeuwena	40
2.2.4 Rozšíření teoretického rámce podle Antonia Reyese	44
2.2.5 Rozšíření teoretického rámce podle Reza Abdi a Ali Basarati	45
2.3 Dekoloniální přístup	46
2.3.1 De- nebo post- koloniální myšlení?	48
2.3.2 Koloniální matrix moci	49
2.3.3 Dekoloniální kritéria analýzy podle Felicitas Macgilchrist	50
2.3.4 Eurocentrismus podle Anibala Quijano	51
2.3.5 Vytváření alternativy	51
2.3.5.1 Vytváření jinakosti v rámci jihovýchodní Evropy	52
2.3.6 Dekolonizace jihovýchodní Evropy	53
2.3.7 Limity výzkumu	54
3. Analytická část	55

3.1 Výzkumné otázky	55
3.2 Volba korpusu	55
3.3 Postup práce	57
3.4 Analýza projevů Vysokého představitele pro BaH Paddyho Ashdowna	58
3.4.1 My versus oni	59
3.4.2 Bosna a Hercegovina v diskurzu vysokého představitele Paddyho Ashdowna	60
3.4.3 BaH a mezinárodní společenství v diskurzu vysokého představitele Paddyho Ashdowna	62
3.4.4 BaH a Evropská unie v diskurzu vysokého představitele Paddyho Ashdowna	63
3.4.5 DPA a daytonský proces v diskurzu vysokého představitele Paddyho Ashdowna	64
3.4.6 Legitimizační a delegitimizační strategie DP, DPA a tranzice	65
3.4.7 Legitimizace bonnských pravomocí	67
3.4.8 Dekoloniální kritéria analýzy podle Felicitas Macgilchrista	68
3.4.9 Zastřešující legitimizační strategie	71
3.4.10 Problematika legitimizace	73
Závěr	75
Summary	79
Použitá literatura	82
Primární zdroje	82
Sekundární zdroje	84
Seznam příloh	95

Úvod

Při pročitání zdrojů pojednávajících o působení mezinárodních aktérů v poválečné Bosně a Hercegovině jsem si uvědomila, že ačkoli je postup zahraničních subjektů často kritizován, váže se kritika především ke způsobům, jakými jsou určité politiky prosazovány. Postrádala jsem v případě Bosny a Hercegoviny širší kritiku samotného předpokladu, že určité hodnoty jsou inherentně správné, a je tedy *a priori* správné a dobré je prosazovat. Jinými slovy jsem vycítila prostor pro kritické prozkoumání prosazování určitých (v tomto případě eurocentrických) hodnot z nového úhlu. Nikoli však proto, že bych si myslela, že jsou z podstaty špatné či škodlivé. Považuji však za zásadní zpochybňovat jejich univerzální aplikovatelnost, jelikož zvyšující se citlivost v této oblasti může fungovat jako brzda proti opomíjení kontextu, zneužívání moci či proti udržování zdánlivě neměnných a „přirozených“ hierarchických vztahů. Intervenci mezinárodního společenství v BaH jsem se proto rozhodla zkoumat skrz dekoloniální prisma, které výzkum odpojuje od čistě západocentrického vnímání. Avšak vzhledem k rozsahu práce bude problematika zkoumána na konkrétním aktérovi a fenoménu.

Začátkem nového tisíciletí začal v Bosně a Hercegovině narůstat vliv Evropské unie, která po rozšíření své členské základny v roce 2004 upřela pozornost na region jihovýchodní Evropy. Naopak zájem o tento region ze strany Spojených států amerických, které se soustředily na válku proti terorismu, postupně spíše klesal. V první dekádě jednadvacátého století tedy začali mezinárodní aktéři v BaH mluvit o přesunu země od daytonského uspořádání do evropských struktur, tedy o tranzici od Daytonu k Bruselu. Právě konstrukce diskurzu tranzice je předmětem zkoumání této práce. Především způsob, jakým byl proklamovaný přesun od Daytonu do EU legitimizován.

Legitimita intervence mezinárodních aktérů do záležitostí v Bosně a Hercegovině bývá často zpochybňována ať už akademickou obcí, či jinými aktéry. Bosensko-hercegovinské poválečné uspořádání je dokonce někdy kvůli intenzivnímu a kontinuálnímu intervencionismu zahraničních aktérů nazýváno mezinárodním protektorátem (Bieber a Aybet, 2011, s. 1934). Lze tedy předpokládat, že se intervenující aktéři budou snažit své činy obhájit. Na základě tohoto předpokladu je předmětem práce zkoumání legitimačních strategií jednoho z hlavních mezinárodních aktérů v Bosně a Hercegovině. Jinými slovy se zabývám diskurzivním konstruováním legitimacy diskurzu tranzice vysokým

představitelem pro BaH Paddy Ashdownem.

Válečný konflikt v Bosně a Hercegovině byl v půlce devadesátých let ukončen podepsáním Daytonské mírové dohody (DPA). Na základě DPA byl mimo jiné vytvořen také Úřad vysokého představitele za mezinárodní společenství pro Bosnu a Hercegovinu (OHR) v čele s vysokým představitelem (HR), který měl dohlížet na civilní aspekty budování míru a rekonstrukce státu. Flexibilní povaha DPA byla využita k následovnému posílení pravomocí vysokého představitele. Z HR, který měl původně pouze poradní roli, se stal jeden z nejdůležitějších aktérů v daytonské BaH. Nejčastěji intervenujícím vysokým představitelem byl Paddy Ashdown, který v BaH neváhal sesazovat politiky ani jiné vysoké státní činitele. Předmětem této práce bude analýza jeho politického diskurzu. V rámci práce ale nebudu zkoumat diskurz Paddyho Ashdowna jako celek. Jak již bylo zmíněno výše, tak se zaměřím na diskurz tranzice, který byl výrazný v proslovech k desetiletému výročí od podepsání DPA v roce 2005, a na jehož konstruování se Ashdown podílel. Na základě analýzy jazykových prostředků bude vyhodnoceno, jakým způsobem Ashdown tento diskurz ospravedlňuje, tedy jaké legitimizační lingvistické strategie využívá.

Součástí analýzy bude také kritický rozbor, při kterém použiji již zmíněné dekoloniální prisma. Výchozí bod pro kritickou analýzu diskurzu je tudíž zpochybnění univerzalistického a západocentrického pojetí světa, jenž nedokáže pojmut rozmanitost společenských jevů, a vytváří globální hierarchii s „moderním“ Západem na jejím vrcholu (Sušová-Salminen, 2012, s. 87). Práce staví na premise, že konstitutivním aspektem modernity je kolonialita (Manolova, Kušić a Lottholz, 2019, s. 13), která se stává skrytým prostředkem legitimizace mocenské nerovnosti (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 132–133). V této diplomové práci nahlížím kriticky na mocenskou nerovnost mezi vysokými představiteli a místní politickou reprezentací v BaH. Cílem této práce je tudíž detekovat prvky koloniality v rámci legitimizace diskurzu tranzice vysokého představitele Paddyho Ashdowna. Účelem je tedy odhalit, zda je legitimizace zasahování do vnitrostátních záležitostí v BaH konstruována v rámci přetrvávající imperiálně-koloniální organizace světa, ve které má vztah mezi Západem a „ostatními“ rysy koloniální dominance i v jedenadvacátém století (Quijano, 2007, s. 169).

Diplomová práce je rozdělena na tři hlavní části, konkrétně na část kontextuální,

teoreticko-metodologickou a analyticko-kritickou. V kontextuální části se zaměřuji na historický kontext, který je pro důkladnou kritickou analýzu diskurzu zásadní. Tato část tedy pokrývá zejména dění v BaH po podepsání DPA a funkční období Paddyho Ashdowna. Cílem této kapitoly je především doložit chatrnost legitimacy HR a popsat přístupy mezinárodního společenství k Bosně a Hercegovině, zejména přístup Evropské unie.

V rámci teoreticko-metodologické části práce jsou vymezeny stěžejní teoretické koncepty, jež jsou zásadní pro následnou analýzu, například legitimizace. Podstatná část kapitoly je věnována kategorizaci legitimizačních strategií podle Theo van Leeuwena, která je použita k přehledné analýze legitimizačních strategií Paddyho Ashdowna. Závěr kapitoly je věnován vymezení dekoloniálního přístupu. Pro účely této práce byly jako stěžejní dekoloniální koncepty vybrány především koloniální matrix moci Anibala Quijana a kolonizace prostoru časem Madiny Tlostanové. Teorie je v této diplomové práci velmi úzce spjata s metodologií, proto byly obě kategorie ponechány v jedné kapitole. Analytické metody vychází z postupů kritické diskurzivní analýzy (KDA), která je stejně jako dekoloniální přístup angažovaná a klade si za cíl odhalit, jakým způsobem jsou konstruovány mocenské vztahy a udržovány nerovnosti. Na základě toho jsem vyhodnotila kombinaci těchto přístupů jako vhodnou.

Závěrečná část práce obsahuje analýzu, ve které se pokusím zodpovědět výzkumné otázky na základě analýzy politického diskurzu Paddyho Ashdowna. Nejprve budu analyzovat dílčí legitimizační strategie, jež Paddy Ashdown ve svých proslovech užívá k ospravedlnění konkrétních kroků a postojů, především diskurzu tranzice. Následně se pokusím v nich detekovat prvky koloniality, jinými slovy je kriticky zhodnotím skrze dekoloniální perspektivu. Závěrem se pokusím výsledky zasadit do širšího kontextu.

Neexistuje mnoho prací, jež by se zabývaly jihovýchodní Evropou či přímo BaH z dekoloniální perspektivy. Přínos práce tedy tkví nejen v rozklíčování způsobů legitimizace diskurzu tranzice konkrétního politického aktéra, ale práce taktéž poukazuje na důležitost včleňování dekoloniálních metodologií při zkoumání regionu jihovýchodní Evropy. Dekoloniální přístup totiž umožňuje zpochybnit přetrvávající mocenský status quo z nového úhlu pohledu.

1 Kontextuální část

1.1 Daytonská mírová dohoda (DPA)

Daytonská mírová dohoda (oficiálně Všeobecná rámcová dohoda o míru v Bosně a Hercegovině, zkráceně DPA) byla vyjednána ve městě Dayton v Ohiu pod patronací Richarda Holbrooka a za přítomnosti politických reprezentantů Bosňáků, bosenských Chorvatů a Srbů (Kasum, 2006). Mírovou dohodu podepsal prezident Bosny a Hercegoviny (BaH) Alija Izetbegović a prezidenti Srbska a Chorvatska, konkrétně Slobodan Milošević a Franjo Tuđman (Starčević-Srkalović, 2010, s. 100). Smlouva měla tedy charakter „třístranné mezistátní dohody zemí, které se podílely na rozpoutání konfliktu a nyní měly garantovat mírový stav“ (Žíla, 2016, s. 111). Podpisem DPA byla v Paříži v prosinci roku 1995 ukončena válka v BaH (Tesche, s. 512), která trvala od roku 1992. Podpis DPA však nevyřešil „protikladné postoje elit reprezentujících tři konstitutivní národy BaH“ (Žíla, 2018, s. 9).

Hlavním cílem mírové dohody bylo zastavit boje a etnické čistky. Mezi další závazky patřilo také budování a stabilizování funkčních institucí a demokratizace (Starčević-Srkalović, 2010, s. 100). Při vyjednávání dohody byl důraz kladen zejména na ukončení válečného konfliktu prostřednictvím kompromisního vymezení vnitřních hranic. Ostatní témata neměla takovou prioritu (Žíla, 2016, s. 111).

DPA se skládá z GFA (Obecná rámcová smlouva) a jedenácti příloh (tzv. Annexů), které lze rozdělit do dvou částí. Zatímco první skupina se zabývá zejména vojenskou agendou (Příloha 1–2), druhá se vztahuje k širší agendě rekonstruování státu (Příloha 3–11) (Banning, 2014, s. 263–264). Přílohy v první skupině jsou rozpracovány podrobněji než přílohy ve skupině řešící širší agendu rekonstrukce BaH. „Záměry a cíle ostatních (občanských) příloh jsou zformulovány poměrně nejednoznačně, což se mimo jiné projevilo v nejasnostech ohledně toho, kdo, z jaké pozice a jakou formou bude jednotlivá opatření prosazovat“ (Žíla, 2016, s. 111). Pro tuto práci jsou zásadní zejména Příloha 4, která obsahuje ústavu (Annex 4, 1995), a Příloha 10 pojednávající o vytvoření funkce Vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu (HR) (Annex 10, 1995).

DPA je v mnoha oblastech rozporuplná. Terčem kritiky je například skutečnost, že se reprezentanti bojujících stran podíleli na vyjednávání dohody, čímž byla jejich pozice

legitimizována hned na počátku rekonstrukce státu (Kostić 2012, s. 653–654). Navíc byl nově vzniklý systém, založený na sdílení moci konstitutivními národy, od počátku definován na základě etnického rozdělení země. BaH byla rozdělena na dvě entity – na Federaci Bosny a Hercegoviny a Republiku srbskou (Bieber, 2006, s. 21–22). Tento model je asymetrický, jelikož má každá z entit jiné uspořádání. Zatímco RS má uspořádání unitární, tak FBaH je federace. Kromě ústavy na celostátní úrovni existují ještě separátní ústavy každé z entit, speciálního distriktu Brčko a deseti federálních Kantonů. Systém tedy podpírá celkem čtrnáct ústav (Žíla, 2016, s.112). Správa věcí veřejných byla v BaH rozvrstvena do pěti úrovní – Úřad Vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu, centrální státní úroveň, entity, kantony a zákonodárné instituce (Tuathail, 2005, s. 53). Centrální vláda má pravomoci zejména v zahraničních, monetárních a imigračních oblastech. Entity se těší vysoké míře autonomie a jejich pravomoci jsou širší než ty, jež mají vláda a instituce na centrální úrovni (Žíla, 2016, s.112), takže získaly „faktickou převahu nad státními institucemi“ (Kasum, 2006). Dalším paradoxem DPA je, že není zřejmé, kdo je odpovědný za její implementaci. Ústava (Příloha 4) odkazuje na lokální aktéry. V roce 1997 ale získal významné pravomoci HR. Formálně nezávislý stát se tak stal jakousi laboratoří mezinárodního společenství (Žíla, 2018, s. 6), ve které intervence mezinárodních aktérů tvoří fundament poválečného fungování. Na základě mezinárodního práva aktuálně neexistuje žádná definice, která by statut BaH vystihovala. BaH je de iure suverénní stát se členstvím v OSN, avšak de facto spravována mezinárodním společenstvím (Starčević-Srkalović, 2010, s. 111). Zahraniční aktéři se podílejí mimo jiné na fungování ústavního soudu, centrální banky a Úřad Vysokého představitele pro BaH (OHR) je plně v režii mezinárodního společenství (ibid.).

1.2 Mezinárodní společenství v Bosně a Hercegovině

Termín mezinárodní společenství zahrnuje mnoho subjektů, konkrétně „všechny vlivné západní státy řídící mezinárodní organizační struktury (především OHR, UNHCR, OSCE), rozličné armádní síly, ale i zástupce vlivných neziskových organizací“ (Žíla, 2016, s. 110). Jedná se tedy o všechny aktéry, kteří se účastnili poválečné rekonstrukce BaH (ibid.).

Evropské společenství nebylo během války schopné vytvořit koherentní a efektivní strategii, na které by se shodly všechny členské státy (Cohen, 2005, s. 365). Ve snaze

diplomatically intervenovat byla v roce 1992 založena Mezinárodní konference o bývalé Jugoslávii (ICFY),¹ v rámci které byly vypracovány návrhy na mírové uspořádání BaH, především Vance-Owenův a Owen-Stoltenbergův mírový plán. Oba plány byly připraveny pod dohledem Evropského společenství, ale neprošly kvůli obstrukcím zástupců konstitutivních národů BaH (Žila, 2016, s. 104). V letech 1994 a 1995 se iniciativy ujaly Spojené státy americké (Cohen, 2005, s. 365), jejichž vyjednávači vypracovali DPA.² Naopak reprezentanti konstitutivních národů BaH se na definitivní podobě DPA podíleli pouze minimálně (Chandler, 2001, s. 115).

Evropští politici nechtěli přenechat USA rozhodující moc v usměrňování dalšího vývoje v BaH. Při vytváření DPA proto EU zdůrazňovala, že by kromě vojenských opatření, které mělo pod svými křídly NATO, neměly být podceňovány ani civilní aspekty budování míru a následné rekonstrukce státu (Merdžanović, 2015, s. 225). Evropské státy trvaly na tom, že pokud mají financovat budování míru a rekonstrukci státu v BaH, tak chtějí mít civilní záležitosti pod svou kontrolou (Szewczyk, 2010, s. 29). Tento požadavek se projevil ve vyjednávání mezi USA a EU ohledně pravomocí Vysokého představitele mezinárodního společenství pro BaH (HR). Zpočátku bylo nejasné, jak velké pravomoci bude HR mít. Zatímco USA trvaly na vojenském způsobu garantování míru, tak EU prosazovala důraz na politické a sociální oblasti, a tedy na garanci míru skrz transformaci civilních aspektů společnosti. Tato neshoda mezi dvěma hlavními zahraničními aktéry vyvrcholila kompromisním řešením (Merdžanović, 2015, s. 226–227). EU si udržela výsadní postavení v implementaci civilních aspektů DPA prosazením požadavku, že vysocí představitelé budou Evropané. Kvůli tomu však byly během prvních dvou let fungování OHR pravomoci zahraničního zmocněnce značně omezeny. USA sice původně chtěly pro HR vyšší pravomoci, ale poté se s EU dohodli na Evropany vedeném OHR, takže změnilý názor (Chandler, 2005, s. 338). Vyšší pravomoci HR by totiž mohly posílit pozici EU v BaH na úkor Spojených států amerických.

Roli evropských sil při implementaci mírové smlouvy měla pojistit i Rada pro nastolení míru (PIC) (Chandler, 2005, s. 337–338). PIC byla založena v prosinci 1995 na konferenci

¹ ICFY byla vedena společně OSN a Evropským společenstvím

² v čele s Richardem Holbrookem

v Londýně.³ Skládá se z 55 členských států, mezi které se řadí i Česká republika, a jejím cílem je formální dohlížení na implementaci DPA v Bosně a Hercegovině. Na londýnské konferenci byl stanoven i řídicí výbor Rady pro nastolení míru, který vykonává v čele s Vysokým představitelem pro BaH exekutivní funkci (PIC Bonn Conclusions, 1997). Zpočátku fungování PIC se zasedání účastnili vysoce postavení politici, například premiéři nebo ministři zahraničí. Postupem času, kdy zájem mezinárodních aktérů o BaH opadl, se setkání účastnili pouze vysocí úředníci. Ze zasedání PIC se tedy stala spíše formální záležitost. Pro vysoké představitele bylo tudíž snazší před PIC prosadit své vlastní návrhy (Ivanić, 2005: s. 281), když jim namísto předních politiků oponovali úředníci.

1.3 Role Evropského společenství/EU

Válka v BaH byla velkou výzvou pro Evropské společenství, jelikož se jednalo o první válečný konflikt na území Evropy od konce druhé světové války. Evropské společenství nejprve zaujalo pozici tzv. civilní moci, tj. namísto vojenských nástrojů používalo ty diplomatické a ekonomické. Mezi donucovací nástroje ES patřily třeba pohrůžka neuznání nezávislosti, ekonomické sankce nebo odepření humanitární pomoci v případě, že boje neustanou (Starčević-Srkalović, 2010, s. 112–113). Akceschopnost ES byla oslabena různorodostí názorů jednotlivých evropských států. Zatímco například Francie upřednostňovala spíše aktivnější participaci ES, tak Spojené království preferovalo výraznější angažmá NATO (Starčević-Srkalović, 2010, s. 113).

Již zaznělo, že role EU v BaH začala narůstat na přelomu tisíciletí. Postupná ztráta zájmu o region ze strany USA⁴ se stala příležitostí pro EU. Javier Solana, bývalý Vysoký představitel EU pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, tento vývoj pojmenoval jako transformaci z éry Daytonu na éru Bruselu (Brljavac, 2011, s. 9). V roce 1999 vznikl pod záštitou Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) Pakt stability pro jihovýchodní Evropu (Stability Pact for South-Eastern Europe, 1999), který měl podpořit

³ Podle závěrů z této konference je PIC nástupcem ICFY

⁴ Pozornost USA se přesunula zejména kvůli teroristickému útoku 11.9.2001 a následnému vyhlášení války proti terorismu

vzájemnou spolupráci států jihovýchodní Evropy a zefektivnit stávající asistenci v integraci regionu do evropských struktur (Starčević-Srkalović, 2010, s. 114-115).

V březnu 2000 bylo vyhlášeno v rámci Stabilizačního a asociačního procesu (SAP) celkem 18 klíčových kroků, které musí BaH podniknout, aby mohlo být zahájeno jednání o Stabilizační a asociační dohodě (SAA). Těchto 18 bodů zahrnovalo strukturální reformy týkající se například státních institucí, regulací obchodu, zahraničních investic či veřejného vysílání (Chandler, 2005, s. 342). SAP je tedy celkovým obecným rámcem určujícím, jak kooperovat s BaH za účelem evropské integrace (Grevi, 2007, s. 81). Evropská unie v rámci SAP přímo podporuje domácí reformy, budování institucí, regionální kooperaci a ekonomickou rekonstrukci. Tento balík reforem má také zlepšit bilaterální vztahy mezi EU a státy jihovýchodní Evropy včetně BaH (Starčević-Srkalović, 2010, s. 115). Na základě SAP je Bosna a Hercegovina dodnes takzvanou potencionální kandidátskou zemí (Potential candidate countries, 2000).

EU dále zajistila svou pozici vytvořením funkce Evropského zvláštního reprezentanta (EUSR). Funkce EUSR zahrnuje dohlížení na implementaci DPA i SAP. Původně vykonávala obě funkce jedna osoba (Starčević-Srkalović, 2010, 115); později byly tyto posty odděleny. Oficiálně reprezentoval EUSR zájmy EU, zatímco HR zájmy PIC, ale rozdíl mezi HR a EUSR byl často nejasný. Vytvořením EUSR v BaH byla hard power v podobě bonnských pravomocí rozšířena o soft power Evropské unie (Grevi, 2007, s. 82). Soft power se zakládá na síle přitažlivosti. Aktér se soft power tak dovede druhé aktéry k tomu, aby chtěli to, co on chce, aby chtěli (CES, 2021). Jedním z nejdůležitějších soft power nástrojů EU, je samotná perspektiva členství v EU (Tuomioja, 2009), což je zřejmé i v přístupu k BaH.

Postupem času se z EUSR stal koordinátor jednotlivých frakcí a institucí působících pod EU v BaH. EUSR měl za úkol vytvořit pracovní skupinu složenou z relevantních evropských aktérů, aby koordinoval jejich kroky a pomáhal jim kooperovat s lokálními aktéry (Grevi, 2007, s. 84). Jedním ze zásadních úkolů EUSR bylo dotažení policejní reformy. Policejní mise Evropské unie (EUPM) byla založena v roce 2003 za účelem vytvoření udržitelného policejního uspořádání v souladu s ověřenou evropskou a mezinárodní praxí (EUPM/BiH, 2015). Dalším tématem byl boj proti organizovanému zločinu. V tomto případě spolupracoval EUSR úzce nejen s EUPM nýbrž také s EUFOR

Althea⁵ (Grevi, 2007, s. 86–87).

Avšak na roli EUSR je nutné pohlédnout také kriticky. EU používá nástroj podmíněnosti, kdy podmiňuje finanční podporu určitými kroky a politikami (Chandler, 2005, s. 342). Jádrem této strategie je v podstatě princip cukru a biče, kdy je finální odměna (cukr) členství v EU (Richter a Wunsch, 2020, s. 41). Jenomže jak je tato odměna uvěřitelná?

Schimmelfennig se Sedelmeierem (2004, cit. podle Richter a Wunsch, 2020, s. 45) vymezili tři klíčové podmínky, které musí být naplněny, aby byla podmíněnost/kondicionalita efektivní. Prvně musí být možnost členství v EU věrohodná. Zadruhé musí být EU konzistentní v tom, jaké podmínky klade. Třetí kritérium se týká úrovně nákladů vynaložených na splnění požadavků, která by měla být pro kandidáty přijatelná (Richter a Wunsch, 2020, s. 45). Někteří autoři (Petrovic, 2020; Richter a Wunsch, 2020; Domm, 2007) zpochybňují, že jsou tyto podmínky ve vztahu k regionu jihovýchodní Evropy naplněny. Petrovic (2020) upozorňuje na to, že přístupové podmínky pro státy jihovýchodní Evropy jsou tvrdší, než byly pro země, které do EU vstoupily v letech 2004 a 2007. EU navíc nebyla konzistentní; konkrétní kritéria se několikrát měnila, mj. i v důsledku negativního postoje některých členských států k dalšímu rozšiřování.⁶ Petrovic na základě toho nesouzní s názorem, že vstup do EU státům jihovýchodní Evropy blokuje pouze nedostatečná kooperace lokálních aktérů. Podle Petrovice (2020, s. 68) totiž stát nemůže být viněn za nenaplnění určitých kritérií, pokud tato kritéria nejsou dostatečně jasná a realistická.

Pro účely této práce je zajímavé detailněji rozebrat první podmínku pro efektivní kondicionalitu EU, tedy kredibilitu toho, zda je členství v Evropské unii v dohledné době realistické. Právě realističnost vstupu do Evropské unie totiž není v případě BaH vůbec samozřejmá, a to zejména v souvislosti s tím, jaký postoj mají k dalšímu rozšiřování EU její členské státy, například Francie je dlouhodobě proti. V tomto kontextu působí role EUSR poměrně vyprázdněně, jelikož evropský zmocněnec nemůže s určitostí zajistit vstup do EU, a to ani v případě, že by BaH splnila veškeré podmínky. Kritéria pro vstup do EU

⁵ Vojenská mise EU v BaH, navazující na SFOR

⁶ Po rozšiřování EU v letech 2004 a 2007 se mluví o tzv. „únavě z rozšíření“ ze strany členských států, ochota dále rozšiřovat EU tedy upadala.

se navíc postupem času zpříšňovala, takže neexistuje záruka, že se nebudou měnit i v budoucnu. Na základě těchto okolností se realističnost vstupu do EU pro BaH nejeví jako příliš kredibilní.

Kondicionalita EU vůči jihovýchodní Evropě je předmětem kritiky i z jiných důvodů. Například David Chandler (2007) tvrdí, že rozšiřování EU je diplomatický název pro imperialismus a neokolonialismus. Svůj názor dokládá třemi tvrzeními. Zaprvé není EU ochotna převzít zodpovědnost za dopady, které plnění kritérií pro vstup do evropských struktur na jednotlivé země má. Zadruhé má podle Chandlera politika EU negativní dopad na lokální vládnutí, jelikož místní aktéři na ní mohou svalovat zodpovědnost. V poslední řadě autor zmiňuje, že rozšiřovací proces vytváří slabé státy, jelikož činy místních aktérů musí být podřízeny evropským normám. Nicméně John O'Brennan (2008) ve svém článku Chandlerovi oponuje a tvrdí, že kondicionalita není inherentně negativní, ale je potřeba změnit konkrétní podmínky, které v jejím rámci musí státy jihovýchodní Evropy plnit. Autorka této práce pracuje s poznatky obou autorů, avšak zaujímá své vlastní stanovisko a kondicionalitu napadá z dekoloniální perspektivy. Zpochybňuje totiž kondicionalitu kvůli univerzalistickému pojetí hodnot, jež implikuje. Univerzalistické pojetí se projevuje šablonovitým přístupem⁷ při jednání s odlišnými státy bez ohledu na kontext.

Problematičnost prosazování konkrétních hodnot či postojů shora je přímo v BaH patrná třeba v případě individualismu. Zahraniční aktéři prosazující výhradně individuální občanská práva ignorují skutečnost, že působí v zemi, ve které se válčilo kvůli „nerespektování kolektivního práva jednoho národa“ (Žila, 2018, s. 11). Za daných okolností tedy nelze ani v budoucnu „očekávat bezvýhradnou akceptaci přístupu kladoucího důraz výlučně na individuální občanská práva“ (ibid.). Dalším příkladem, který dokládá nevhodnost prosazování určitých hodnot shora, je například nevydařená privatizace, kterou ovládli zločinecké sítě a nedokázala tudíž zproduktivnit poválečnou ekonomiku (Domm, 2008, s. 170). Nedostatečný ohled na kontext se projevuje také v tendenci vnímat bosňáckou politickou reprezentaci⁸ jako méně nacionalistickou, jelikož „bosňácký nacionalismus lze hůře rozeznat, neboť prosazuje unitární uspořádání země“

⁷ Šablonovitému přístupu se v angličtině říká *cookie cutter* přístup

⁸ Například SDA či SDP

(Žíla, 2018, s. 9).

1.4 Vysoký představitel mezinárodního společenství pro Bosnu a Hercegovinu

Vysoký představitel (HR) řídí, prosazuje a legitimizuje reformační proces v BaH. V Příloze 10 DPA je zakotvené, že má interpretovat a implementovat civilní aspekty DPA (Starčević-Srkalović, 2010, s. 117). Vysoký představitel je tudíž finálním aktérem, který rozhoduje o výkladu civilních záležitostí v DPA. Kromě monitoringu implementace DPA také reportuje o dění v BaH zainteresovaným stranám, například EU, USA či Ruské federaci (Annex 10, 1995). Zakotvení HR v Příloze 10 a nikoli v ústavě naznačuje, že má „mírová smlouva větší význam než ústava nezávislé země“ (Kasum, 2006).

Jak již bylo popsáno výše v práci, pravomoci HR byly v prvních dvou letech oproti původně zamýšlené míře zredukovány. Osekání pravomocí HR bezprostředně po ukončení válečného konfliktu bylo dle analytiků chybné (viz např. Merdžanović (2015, s. 227). Merdžanović (ibid.) argumentuje mimo jiné na základě vyjádření vyjednávače DPA za USA Holbrooka, který později přiznal, že měl mít první HR Carl Bildt větší pravomoci. Mezi lety 1995-1997 totiž představitelé konstitutivních národů záměrně brzdili implementační proces (Hladký, 2006) a HR, který měl v tomto období funkci jakéhosi facilitátora (Merdžanović, 2015, s. 226), neměl příliš funkčních nástrojů k prosazování politik a přesvědčování lokálních aktérů. V zájmu odbrzdění implementace DPA „přijala mezinárodní Rada pro implementaci míru na svém zasedání v Bonnu v prosinci 1997 velice důležité rozhodnutí, aby byly Vysokému představiteli v Bosně a Hercegovině, jako rozhodujícímu garantovi úspěchu mírového procesu, výrazně zvýšeny jeho pravomoci“ (Hladký, 2006). Tyto pravomoci (tzv. bonnské pravomoci) jsou rozebrány v další kapitole. Místo toho, aby zásahy zahraničního zmocněnce v poválečné BaH postupně klesaly, začaly paradoxně narůstat.

1.4.1 Bonnské pravomoci

Již bylo zmíněno, že po podepsání DPA byly vysokému představiteli na konferenci v

Bonnu přiznány tzv. bonnské pravomoci. Ve shrnutí závěrů konference Rady pro nastolení míru (PIC) z roku 1997 je zmíněno, že finální autoritu v interpretaci civilní části DPA má HR. Jeho úřad může také dělat závazná rozhodnutí, pokud to na základě vlastního úsudku uzná za vhodné (PIC Bonn Conclusions, 1997). PIC také rozhodla o tom, že HR může určit čas, místo a předsednictví schůzí společných institucí a smí podniknout prozatímní opatření, která vstoupí v platnost, pokud se strany nedokážou dohodnout. Dále může prosadit další opatření, která jsou zásadní pro implementaci DPA. Mezi tato „další opatření“ patří například prosazování či rušení zákonů nebo zásah proti osobám ve veřejné funkci, jež se neúčastní zasedání bez dostatečného ospravedlnění nebo osobám, které konají v rozporu s DPA (PIC Bonn Conclusions, 1997).

Nově nabyté pravomoci vyvolaly odezvu ze strany místních obyvatel. Zásahy HR, „jimiž tento zmocněnec Západu obcházel ustanovený zákonodárský proces, přirozeně vyvolávaly negativní reakce u veřejnosti, jež odvolané politiky demokraticky zvolila a podporovala. To dále u místního obyvatelstva posilovalo pocit vnuceného mírového procesu, na němž se nemohou sami podílet“ (Žíla, 2016, s. 114).

1.5 Flexibilní povaha bonnských pravomocí

Bezprecedentní vytváření ad hoc struktur (například PIC či OHR) během vyjednávání o DPA a následný z toho plynoucí nedostatek legální povinnosti se zodpovídat vytvořily prostor pro flexibilní povahu pravomocí HR (Chandler, 2005, s. 338). Banning (2014, s. 264–265) upozorňuje na to, že v Příloze 10 je zmíněna pouze limitovaná role Rady bezpečnosti OSN (RB OSN). Jednání HR by sice mělo být v souladu s jejími rozhodnutími, ale nevyplývá z toho vysokému představiteli povinnost se RB OSN přímo zodpovídat. Kdo tedy interpretuje pravomoci vysokého představitele? Podle vyjádření HR Carlose Westendorpa můžou být pravomoci vysokých představitelů interpretovány samotnými vysokými představiteli (Banning, 2014, s. 265). Stejný autor (2014, s. 301) poukazuje také na legální rozpory v DPA a tvrdí, že ani Příloha 10 ani rozhodnutí Rady pro implementaci míru ze zasedání v Bonnu v roce 1997 neposkytují obhajitelný legální rámec pro to, aby mohl vysoký představitel závazně rozhodovat o státních záležitostech. Bonnské pravomoci jsou autorem vyhodnoceny jako mocná, avšak klamná legální fikce.

Právní ukotvení pravomocí Vysokého představitele pro B-H zpochybňují i další autoři. Podle Pehara (2019, s. 172) nemohou být bonnské pravomoci (BP) legitimizovány na základě vyjádření Rady pro nastolení míru. BP totiž nevznikaly demokratickým způsobem, ale vzešly z interpretace DPA přímo vysokým představitelem. V důsledku tedy nemusí HR svá rozhodnutí obhajovat před žádným orgánem, ani před PIC. Podle autora je tak z právního hlediska nemožné obhájit existenci bonnských pravomocí. Legalitu bonnských pravomocí zpochybnil dokonce i bývalý vysoký představitel Carl Westendorp, který byl ve funkci vysokého představitele v době, kdy byly BP zavedeny. Westendorp v interview zmiňuje, že zavedení BP sice nebylo legální, ale všichni souhlasili a nikdo neprotestoval, takže prošlo (Merdžanović, 2015, s. 256).

1.6 Vysocí představitelé mezinárodního společenství pro Bosnu a Hercegovinu do roku 2002

Tato podkapitola se zabývá mandáty vysokých představitelů v období před a po mandátu Paddyho Ashdowna. Detailněji rozebrané je období před nástupem Paddyho Ashdowna, protože je to relevantnější pro téma této práce.

Carl Bildt (1996–1997)

Prvním Vysokým představitelem mezinárodního společenství pro BaH se stal švédský politik Carl Bildt. Tento politik ještě neměl tzv. bonnské pravomoci, takže neměl nástroje, kterými by mohl lokální aktéry donutit konat podle představ mezinárodního společenství. Jeho funkce byla výhradně poradní.

Situaci komplikoval i fakt, že navzdory očekávání mezinárodního společenství byla pozice nacionalistických stran na základě prvních poválečných voleb upevněna. „Počet – původně tři ústředních nacionalistických – stran (SDA, SDS, HDZ) se v poválečném období sice výrazně rozrostl, nicméně většina nových politických seskupení v klíčových otázkách zastává shodné či velmi obdobné nacionálně vymezené postoje“ (Žíla, 2016, s. 115). Například první volby v roce 1996 organizované OSCE byly ovlivněny zejména třemi nacionalistickými stranami, které ovládaly média a nepustili do nich opoziční uskupení (Manning, 2004, s. 64). Přítomnost nacionalistických elit ve vysokých pozicích přispívala

ke klientelismu a nepotismu (Žíla, 2016, s. 116), což se projevilo zejména při privatizaci, která byla mezinárodním společenstvím implementována shora jako součást liberálně tržního hospodářství (Žíla, 2016, s. 122).

I na centrální úrovni působili ve vysokých pozicích nacionalisté. Byla vytvořena „vlivná klika šesti, resp. sedmi politiků napříč národnostním spektrem (...), rozhodující o zásadních politických a či socioekonomických otázkách, a to i v jednáních s mezinárodním společenstvím“ (Žíla, 2016, s. 116). V případě reformace systému by tudíž nejvíce trahly právě elity u moci, proto nebylo reformovat v jejich zájmu (ibid.). Politické elity třech konstitutivních národů chtěly navíc každá něco jiného. Bosňáci větší centralizaci celé BaH. Bosenští Chorvati chtěli vlastní třetí entitu, jako získali bosenští Srbové, kteří se paradoxně stali největšími zastánci daytonského uspořádání, které jim umožnilo dominovat v Republice srbské (RS) (Žíla, 2016, s. 117). Podle Merdžanoviće (2015, s. 187) se však shodovali v tom, co nazval „sebe zvěčnění“ (self-perpetuation), což se stalo jejich ideologickou základnou.⁹ Cílem této strategie je setrvání jejich zastánců u moci.

Jako způsob jednání s nacionalistickými stranami začal Bildt v roce 1996 využívat strategii cukru a biče. Odměna spočívala ve finanční podpoře a bič naopak v odepírání peněžní pomoci (Merdžanović, 2015, s. 242). Na konci Bildtova mandátu byla v rámci PIC sepsána deklarace Sintra, ve kterém bylo zdůrazněno, že hlavní překážkou pro obnovu BaH je selhávání lokálních autorit plnit své povinnosti vyplývající z DPA (Merdžanović, 2015, s. 247). V deklaraci byly stanoveny konkrétní lhůty, do kterých musely být splněné specifické úkoly, například schválení zákonů týkajících se občanství a pasů (PIC Sintra Declaration, 1997).

Carlos Westendorp Cabeza (1997–1999)

Další vysokým představitelem byl španělský diplomat Carlos Westendorp Cabeza. Jeho mandát se dá rozdělit do dvou částí, konkrétně před a po zavedení bonnských pravomocí (Merdžanović, 2015, s. 247). V první fázi se povaha jeho funkce příliš nelišila od té Carla

⁹ Sebe zvěčnění zjevně funguje, jelikož spousta politických elit se ve vysokých pozicích drží či drželo dlouhodobě, například Milorad Dodik se v politice drží od konce devadesátých let až dodnes.

Bildta. Vysoký představitel využíval k přesvědčování zejména soft power a stejně jako Bildt identifikoval jako největší překážku k obnově BaH lokální politické aktéry (ibid.), například na základech politického rozdělení Republiky srbské¹⁰ či důkazech o rozsáhlé korupci (ibid., s. 249).

V druhé fázi mandátu začal HR používat bonnské pravomoci, například když prosadil zákon o státním občanství. Westendorp také rozhodl o finální podobě státní vlajky a zasahoval do diskuse o společné měně, kterou se nakonec stala konvertibilní marka (Merdžanović, 2015, s. 259). Westendorp využil bonnské pravomoci taktéž na sesazení prezidenta RS Nikoly Poplašena. Tento zásah vysokého představitele byl odůvodněn tím, že Poplašen zneužil svou moc, bránil vzniku vlády a zapříčinil nestabilitu RS (Merdžanović, 2015, s. 268–269). Paradoxně se tehdy Poplašen znelíbil kvůli tomu, že odmítal dosadit do funkce předsedy vlády RS Milorada Dodika (President Poplasen Dismissed, 1999), který byl v té době USA a EU považován za umírněného politika.¹¹ Ve stejné době bylo také rozhodnuto o statutu distriktu Brčko, což se setkalo s velkou nevolí bosenských Srbů, protože distrikt Brčko nepřípadl Republice srbské. Westendorp později řekl, že s rozhodnutím o distriktu Brčko původně nesouhlasil, ale byl pod tlakem ze strany USA (Merdžanović, 2015, s. 270). Situace vyústila v nástupnickou krizi, která trvala 18 měsíců (Motyl, 2001). V návaznosti na tyto události a také souběžné dění v Kosovu spolu začaly frakce v RS spolupracovat (Merdžanović, 2015, s. 270). Působení USA na rozhodnutí vysokého představitele dokládá, že měly na úřad Vysokého představitele velký vliv, který si udržovaly, přestože bylo HR zpočátku vnímáno jako záruka vlivu EU. Sesazení takto vysokého politika zase svědčí o nadřazenosti zahraničních aktérů nad těmi lokálními.

Wolfgang Petritsch (1999–2002)

Třetím vysokým představitelem se stal rakouský politik Wolfgang Petritsch. Do funkce

¹⁰ Republika srbská byla rozdělena do dvou politických vzájemně znesvářených frakcí Pale (SDS a SRS) a Banja Luka (SNS, SNSD a SP). Banjalucká frakce byla podporovaná mezinárodním společenstvím, jelikož byla zpočátku považována za umírněnější

¹¹ Dnes je Milorad Dodik vnímán spíše jako radikální nacionalista.

nastoupil přesvědčen, že největším problémem BaH je neschopnost místních politiků dělat kompromisy. Zároveň však prosazoval takzvaný „koncept vlastnictví“ (concept of ownership) (Merdžanović, 2015, s. 272), který je definován určitou mírou identifikace občana se státem, což by v důsledku mělo znamenat větší participaci a přebírání odpovědnosti v politickém životě a v občanské společnosti. Do tohoto konceptu také patří postupné delegování kompetencí mezinárodní administrativy lokální administrativě. V ideálním případě by tudíž měla společně s klesáním zásahů mezinárodní komunity stoupat zodpovědnost za BaH lokálních politiků a institucí (Rehs, 2005, s. 58–59). Vztah mezi intervencí a vlastnictvím byl tedy dialektický, něco z něj podle Petritschova vnímání mělo vznikat (Merdžanović, 2015, s. 277), například funkčnější stát. Nicméně Kappler (2020, s. 118) tvrdí, že zdůrazňování konceptu vlastnictví v BaH nepřispívá k reálnému předávání agendy místním aktérům jako spíš k legitimizaci mise těch zahraničních.

Petritsch sice prosazoval koncept vlastnictví, ale to neznamená, že se vzdal bonnských pravomocí. Tvrdil, že BP používá pouze tehdy, když si myslí, že je nemožné dosáhnout kompromisu (Merdžanović, 2015, s. 272). Nicméně politická atmosféra v BaH se během mandátu Petritsche změnila. Petritsch prosadil nový volební zákon, čímž přispěl k tomu, že poprvé od konce války získaly nenacionalistické strany většinu ve vládě. Napomohly tomu i další faktory: intenzivní podpora nenacionalistických stran mezinárodní komunitou, třeba Billem Clintonem, který přímo podpořil Milorada Dodika ze strany SNSD a Zlatku Lagumdžiju z SDP, ale i smrt chorvatského prezidenta Franjo Tudjmana, který podporoval obstrukční přístup bosenských Chorvatů (Merdžanović, 2015, s. 280–283). Na konci devadesátých let a na přelomu tisíciletí se tak k moci dostaly umírněnější strany. V roce 2000 byla z deseti stran pod dohledem mezinárodní komunity složena koalice, takzvaná Aliance pro změnu (Bosnia's Alliance for (Smallish) Change, 2002). Avšak stranám se nepodařilo dlouhodobě spojit, upřednostnily nacionalistické zájmy a po volbách v roce 2002 se k moci opět dostaly tři nacionalistické strany, konkrétně SDS, SDA a HDZ BiH.

Ke konci Petritschova mandátu byla podepsána Dohoda Mrakovica-Sarajevo. Na základě této dohody měly být upraveny ústavy entit tak, aby měli lidé ze všech konstitutivních národů proporcionalní zastoupení v obou částech BaH (Merdžanović, 2015, s. 289). Vyjednávání dohody bylo zpočátku ponecháno lokálním politikům a mezinárodní aktéři měli pouze poradní funkci. Avšak postupem času zasahovalo MS stále víc, jelikož se

lokální aktéři nemohli dohodnout. HDZ a SDA opustily jednání a dohodu nepodepsaly a strany RS prohlásily, že dohoda nebyla závazná. Nakonec se tedy iniciativy ujal sám HR Petritsch a opatření prosadil na základě svých pravomocí. V tomto bodě koncept vlastnictví přeformuloval na koncept partnerství (Tansey, 2009, s. 177–180). Postup Petritsche demonstruje, že koncept vlastnictví byl prosazován pouze pokud kroky lokálních aktérů odpovídaly záměrům HR.

Merdžanović (2015, s. 292) hodnotí Petritsche jako ambivalentního aktéra, který měl rozsáhlé znalosti o regionu a byl si vědom slabin působení mezinárodní komunity v BaH. Nedokázal však přesvědčivě vysvětlit koncept vlastnictví a jeho činy se příliš často zdály být s jím nastaveným konceptem v rozporu. Autor také zmiňuje, že během Petritschova funkčního období se bonnské pravomoci staly inherentní součástí bosenského politického systému, a to právě kvůli kombinování jejich užívání s konceptem vlastnictví (ibid., s. 291).

1.7 Paddy Ashdown (2002–2006)

V roce 2002 se stal vysokým představitelem Paddy Ashdown, jehož politický diskurz je předmětem zkoumání v této práci.

1.7.1 Kdo byl Lord Paddy Ashdown?

Paddy Ashdown se narodil v Indii a vyrostl v Severním Irsku. Později se připojil k námořní pěchotě britských ozbrojených sil a v roce 1970 vedl vojenskou jednotku v Belfastu. V roce 1983 byl zvolen do dolní sněmovny Parlamentu Spojeného království a o šest let později se stal lídrem liberálních demokratů. Státy Jihovýchodní Evropy neměly pro Ashdowna v tomto období jeho života signifikantní význam. Na začátku devadesátých let, kdy se rozpadající Jugoslávie dostávala do popředí zájmu médií i veřejnosti, Ashdown region příliš neznal. Dění v jihovýchodní Evropě mu nepřišlo obzvlášť důležité až do roku 1992, kdy se jel jako lídr britských liberálních demokratů poprvé do válečné BaH podívat.

1.7.2 Diskurz tranzice

Ashdown se stal novým HR v době, kdy se v BaH přecházelo ze stabilizační fáze do fáze rekonstrukce státu.¹² Tímto přechodem byla alespoň částečně vysvětlována změna přístupu Paddyho Ashdowna v porovnání s jeho předchůdcem (Merdžanović, 2015, s. 300). Ashdown se odklonil od Petritschova konceptu vlastnictví (Merdžanović, 2015, s. 277) a přiklonil se k dříve využívané taktice cukru a biče (carrot and stick). V jeho pojetí byla oficiálně proklamovanou odměnou integrace do euroatlantických aliancí a bičem bylo užití bonnských pravomocí (Merdžanović, 2015, s. 300).

Kromě proklamovaného přesunu od Daytonu k Bruselu se však dá na tranzici dívat také jako na odklon od dominantní role USA k Evropské unii (Dobbins, 2008, s. 139) nebo od hard power (bonnských pravomocí) směrem k soft power (EU). Rehs (2005, s. 53) uvádí, že BaH musí být schopná fungovat kompletně soběstačně bez pomoci mezinárodního společenství, aby mohla v budoucnosti vstoupit do EU. Zároveň však konstatuje, že kompletní odchod MS nemůže být uskutečněn předtím, než bude vstup BaH do EU jistý (ibid.). Ashdown ve svých proslovech označoval v tomto ohledu jako zásadní Stabilizační a asociační dohodu (SAA).¹³ Nicméně toto tvrzení lze poměrně snadno napadnout argumenty popsané výše v práci. Podpis SAA totiž nevyřeší nevoli členských států EU k dalšímu rozšiřování Evropské unie. SAA tedy spíše než zajištění budoucího členství Bosny a Hercegoviny v Evropské unii ztvrdzuje vliv mezinárodních aktérů (především EU) v BaH i v budoucnosti.

1.7.3 Přístup a priority Paddyho Ashdowna ve funkci HR

Již na začátku svého mandátu si Ashdown vymezil plán s několika konkrétními kroky, kterých chtěl během svého funkčního období dosáhnout. Například chtěl vytvářet státotvorný program, klást důraz na zajištění právního státu a prosazování tržní ekonomiky. Dále se soustředil na koncentrovanou mediální strategii, aby byly jeho cíle komunikovány

¹² Avšak Merdžanović (2015, s. 300) vnímá tuto dělící linii mezi stabilizací a budování státu jako nepřesnou, protože MS se budováním státu zabývalo již od mandátu Carlose Westendorpa.

¹³ SAA s BaH byla podepsána až v roce 2015.

s veřejností. Narůstající povědomí veřejnosti o činnosti a pravomocích HR napomohly tomu, aby se OHR stal v očích veřejnosti nedílnou součástí politického systému Bosny a Hercegoviny (Merdžanović, 2015, s. 299). Své kroky Ashdown plánoval s vědomím, že se bude OHR brzy zavírat (Merdžanović, 2015, s. 294).

Ve snaze zajistit právní stát byl Ashdown aktivní v rámci Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Mezi lety 2002–2004 použil bonnské pravomoci celkem 345krát a z toho přes sto případů patří do kategorie ICTY kooperace a stíhání válečných zločinců. Ashdown také neváhal odvolat z funkcí vysoko postavené ministry a politiky. Již během prvních sto dní ve funkci odvolal šest lidí na základě principu ministerské odpovědnosti (Merdžanović, 2015, s. 301). Pehar (2019, s. 188) považuje Ashdowna za nejagresivnějšího Vysokého představitele, konkrétně zmiňuje jeho postup proti 60 veřejným činitelům Republiky srbské, což bylo odůvodněno jejich nedostatečnou kooperací během stíhání Radovana Karadžiče.

Kromě právního státu se Ashdown soustředil také na ekonomiku. Po neúspěšném pokusu o vyvolání referenda o přijetí eura¹⁴ byl sepsán dokument „Justice and Jobs“ (spravedlnost a pracovní místa). Tento dokument obsahoval kroky, ke kterým se měly politické strany zavázat v zájmu evropské integrace. Dokument například zmiňoval sdílený VIES (VAT) systém, přilákání zahraničních investorů nebo redukci administrativy při zakládání byznysu. Před volbami v roce 2002 se z balíčku stala taktika, jak zavázat strany k dodržování vytyčených cílů v případě výhry i prohry stran nakloněných euroatlantické alianci (Merdžanović, 2015, s. 303–304).

Ashdown využíval bonnské pravomoci intenzivněji než jeho předchůdci a změnil se také způsob, jakým je chápal. Podle Petritsche opravňovala neschopnost lokálních politiků dosáhnout shody vysokého představitele, aby využil bonnské pravomoci. Avšak BP vnímal jako něco neobvyklého, co stojí mimo systém. Ashdown považoval bonnské pravomoci jako vnitřní součást systému, nikoli jako neobvyklou instituci stojící mimo politický systém (Merdžanović, 2015, s. 307). Toto chápání se projevilo bezprostředně po volbách,

¹⁴ Ashdown se zasazoval o vyhlášení referenda o přijetí eura, které však kvůli nesouhlasu mezinárodního společenství nikdy vyhlášeno nebylo.

kdy prosadil s pomocí bonnských pravomocí spousty rozhodnutí, například reformu Rady ministrů či zákon o federálním rozpočtu. Nicméně na prosazení dalších kroků byl potřeba souhlas nově zvolených politiků, konkrétně se jednalo o sjednocení VIES systém, armády či reformu policie (Merdžanović, 2015, s. 308), jejímž cílem bylo dostat policejní složky z rukou entit pod kontrolu státu, jinými slovy jí centralizovat.

1.7.4 Období po volbách v roce 2002

Volby v roce 2002 byly poprvé od konce války oficiálně pořádány lokálními aktéry, nikoli mezinárodním společenstvím. K moci se znova vrátily nacionalistické strany¹⁵ (Burwitz, 2004, s. 329–330). Ashdown povolební situaci vyhodnotil tak, že je nutné spolupracovat s nacionalistickými stranami, které vyhrály volby (Subotić, 2009, s. 157). Bezprostředně po volbách předložil Ashdown lokálním politickým stranám balíček reforem, které vyhodnotil za nejzásadnější: například zavedení systému VIES, reformu Rady ministrů, založení etnické komise, reformu trestního práva či sloučení dvou celních systémů do jednoho. V listopadu 2002 nechal HR zřídit „buldozerskou komisi“, která měla určit hlavní překážky při podnikání v BaH. Závěry komise měly být následně předloženy parlamentu k projednání (Merdžanović, 2015, s. 305).

Merdžanović (2015, s. 306) postup mezinárodního společenství v čele s HR po volbách v roce 2002 zpochybňuje. Volby vyhrály nacionalistické strany, přesto však byla prosazovaná agenda mezinárodního společenství zakotvená v balíčku Justice and Jobs. Volby tak mohou podle Merdžanoviće působit jako kosmetická záležitost, která v důsledku nemá přílišný dopad na dění v zemi. Paddy Ashdown to nepřímou potvrzuje v rozhovoru s Christopherem Bickertonem a Davidem Chandlerem. Podle Ashdowna jsou v zájmu legitimizace příliš zdůrazňované volby, přitom bez nastolení právního státu se k moci dostanou pouze zločinní a zkorumpovaní aktéři (Ashdown, 2007, s. 108). Výsledky demokratických voleb tedy nijak zásadně neovlivnily Ashdownovu agendu, přestože strany podporované mezinárodním společenstvím neuspěly. Opět lze tedy sledovat hierarchii

¹⁵ SDA, HDZ a SDS

mezi OHR a lokálními aktéry.

1.7.5 Konec mandátu Paddyho Ashdowna jako HR

Mezi úspěchy Ashdownova mandátu bývá řazeno například sjednocení ozbrojených sil pod centrální stát, obecné posílení státních struktur, zřízení jednotného VIES systému či pokrok v posílení právního státu. Mezi největší neúspěchy zase neuskutečnění policejní reformy (Merdžanović, 2015, s. 311). Ashdown se dokonce zasadil o to, aby Evropská komise zahrнула reformu policie do podmínek pro podepsání SAA. Původně byla ze strany EU policejní reforma pouze doporučována (Juncos, 2011, s. 379). V tomto případě lze názorně vidět nekonzistentní zacházení s přístupovými kritérii. Nicméně policejní reformu se Ashdownovi nepodařilo dotáhnout, přestože vyvíjel tlak na místní politické elity a používal kondicionalitu. Je-li neúspěch analyzován na základě výše zmíněných kritérií efektivní kondicionality podle Schimmelfenniga a Sedelmeiera, tak byla v tomto případě podmíněnost neefektivní kvůli příliš vysokým nákladům, jež nebyly pro místní aktéry přijatelné. Z pohledu bosenských Srbů totiž Ashdownem prosazovaná reforma ohrožovala samotnou existenci Republiky srbské (Juncos, 2011, s. 368).

Mezi další důležité události v BaH, které se staly během funkčního období Paddyho Ashdowna a těšily se mezinárodní publicitě, patří například otevření zrekonstruovaného Starého mostu v Mostaru. V září 2004 byl úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) vyhlášen milník návratu jednoho milionu válečných uprchlíků do svých domovů (Tuathail, 2005, s. 51).

Ashdownovo funkční období skončilo v lednu 2006. Bylo by nepřesné tvrdit, že všechny jeho kroky odrážely náladu celého mezinárodního společenství, jelikož Ashdown sám přiznal, že ne všechna rozhodnutí schvalovalo mezinárodní společenství jako celek, například Ruská federace jeho postupy několikrát kritizovala (Merdžanović, 2015, s. 311), konkrétně třeba již zmiňovanou reformu policie (Valášek, 2009, s. 6). Při pohledu na jeho funkční období je zřejmé, že mezi HR a místními aktéry byl velmi asymetrický vztah (ibid.). Žíla (2016, s. 127) označil Ashdownův mandát za „ěru silové angažovanosti a intervenční politiky mezinárodního společenství“, jelikož namísto delegování iniciativy lokálním aktérům upřednostňoval intervenční přístup.

1.7.6 Zdůvodnění výběru Paddyho Ashdowna

Proč budou v rámci této práce zkoumány proslovy Paddyho Ashdowna? Zprvė se jedná o vysokého představitele, který počtem použití bonnských pravomocí převyšuje všechny ostatní HR před ním i po něm. Ashdown je kvůli častým intervencím některými autory označován za protektora nebo za evropského rádže (Merdžanović, 2015, s. 315). Vzhledem k tomu, že bude analýza pojímána skrz dekoloniální prisma, tak podobné přívlastky naznačují výzkumný potenciál.

Zadruhé Ashdown ukončoval svůj mandát v době, kdy byl rozšířený diskurz tranzice „od Daytonu do Bruselu“, tudíž se na konstruování tohoto diskurzu sám podílel. Ashdown byl navíc prvním vysokým představitelem, který se stal zároveň i Evropským zvláštním reprezentantem (EUSR).

V neposlední řadě se autorka svým výzkumem rozhodla volně navázat na práci Marie O'Reilly (2012),¹⁶ která analyzovala Ashdownovy projevy, výroky a rozhovory z genderového hlediska. Došla přitom k závěru, že Ashdown svá rozhodnutí legitimizuje na základě sebeidentifikace s „intervenčním modelem maskulinity“, kdy vnímá „mužnost“ jako zodpovědnost ochraňovat slabší. Tato genderová perspektiva je součástí dekoloniálního přístupu, který je popsán v další kapitole. Autorka této práce se domnívá, že genderová perspektiva nemusí být jedinou optikou, která má potenciál odhalit legitimizační strategie Paddyho Ashdowna. Rozhodla se tedy navázat na kritickou studii O'Reilly a zaměřit se na Ashdowna skrze dekoloniální perspektivu, která může odhalit další legitimizační strategie tohoto vysokého představitele.

1.8 Období po ukončení mandátu Paddyho Ashdowna

Po ukončení Ashdownova mandátu se začala Řídící rada PIC připravovat na uzavření OHR (Keil a Kudlenko, 2015, s. 482). Christian Schwarz-Schilling (funkční období 2006 do

¹⁶ Článek se nazývá Muscular Interventionism

2007) měl být posledním vysokým představitelem. Po zhodnocení situace v BaH (neochota reformovat policii a selhání ústavní reformy) se ale nakonec tento HR zasadil o to, aby dozorující úřad zůstal aktivní. Vývoj v BaH byl vyhodnocen jako nedostatečný, takže bylo uzavření OHR odsunuto (Merdžanović, 2015, s. 321).

Po Schwarz-Schillingovi nastoupil Slovák Miroslav Lajčák (funkční období 2007 do 2009). Jeho mandát začal poté, co selhaly pokusy o ústavní reformu, které začaly již v době Paddyho Ashdowna. Oproti Schwarz-Schillingovi používal Lajčák bonnské pravomoci více, ale na úroveň Ashdowna se nedostal.

Již na začátku svého mandátu vydal rozhodnutí o změnách zákona pojednávajícím o Radě ministrů. Tento krok se setkal s masivní nevolí ze strany politiků v RS. Milorad Dodik tehdy mobilizoval občany k protestu a vyhrožoval rezignací. K protestním akcím se přidaly i některé nevládní organizace (Merdžanović, 2015, s. 335–336). Tato bezprecedentní situace skončila domluvou s Dodikem, že výměnou za ústupek a přijetí rozhodnutí HR bude započato jednání o SAA, jež Lajčák domluvil s Evropskou komisí (Merdžanović, 2015, s. 337). Tato událost a obří míra rezistence byla však důležitá mimo jiné v tom, že v jejím důsledku byla oslabena autorita bonnských pravomocí (ibid.).

Dalším vysokým představitelem byl Valentin Inzko (funkční období 2009 do 2021), který působil ve funkci HR doposud nejdéle a bonnské pravomoci nevyužíval. Během jeho mandátu byla rozdělena funkce HR a EUSR. Zde je možné sledovat jasné rozpojení hard power (bonnských pravomocí) od soft power (využívání integrace do EU jako lákadla). Použití hard power (BP) přímo k vnucení evropské integrace bylo považováno za nevhodné a v rozporu s *acquis communautaire* (O'Brennan, 2008, s. 511). Aktuálním vysokým představitelem je od roku 2021 Christian Schmidt.

Otázkou tedy zůstává, jak by měl vypadat „dostatečný vývoj“ BaH, aby byl OHR zrušen? Kapplerová (2020) tvrdí, že budování míru v BaH je založeno na principu sebe zvěčnění i ze strany aktérů budování míru. Potřeby BaH jsou definovány na základě představ mezinárodního společenství, nikoli místní společnosti. Budování míru mezinárodním společenstvím, například OHR, navíc dle ní funguje na základě tzv. autopoietické čili sebetvořivé logiky (ibid., s. 118–119). Systém budování míru potažmo rekonstrukce státu je tedy uzavřený a sebereferenční, vztahuje se především sám k sobě. V tomto pojetí může OHR legitimizovat své činy na základě vlastní zpětné vazby (ibid., s. 117). Zhodnocení

„dostatečnosti“ vývoje je tedy kompletně v rukou mezinárodních aktérů, kteří se nevztahují ke zpětné vazbě od místních činitelů jako spíš k té vlastní. Tímto způsobem je podle Kapplerové (2020, s. 129) možné legitimizovat sebe zvěčnění, tedy pokračování vlastního působení v BaH. V souladu s touto tezí je mimo jiné třeba skutečnost, že o zrušení OHR nerozhodují lokální aktéři, ale na základě sebehodnocení ti mezinárodní.

1.9 Diskuse literatury k tématu

Od dob rozpadu Jugoslávie a počátku bosenského konfliktu přitahuje Bosna a Hercegovina pozornost širší akademické obce. Také o OHR již bylo napsáno mnoho článků i knižních kapitol. Cílem této podkapitoly je nastínit převládající pohledy na poválečné uspořádání BaH a shrnout práce, které se zabývaly diskurzy vysokých představitelů, především přímo Paddyho Ashdowna.

Mezi politickými vědci a vědkyněmi nepanuje shoda na tom, zda se dají DPA a proces její následné implementace považovat za úspěšné. Sumantra Bose (2005, s. 321) vnímá daytonské uspořádání pozitivně. Zdůrazňuje, že daytonské uspořádání je tím nejlepším a nejdemokratičtějším možným pro multietnickou Bosnu a Hercegovinu. Podobně se vyjadřuje také Cohen (2005, s. 372), když zdůrazňuje to, že DPA je snadné kritizovat, ale je nutné si uvědomit, že se v případě BaH jedná o nesnadnou situaci.

Roberto Belloni (2009, s. 372) hodnotí dopady DPA spíše negativně. Poukazuje na marginalizaci lokálních činitelů a na používání neliberálních prostředků k prosazování svých zájmů ze strany mezinárodní komunity. Na základě daytonské dohody se sice podařilo dosáhnout míru, nicméně v poválečných letech se nepodařilo vytvořit základnu pro fungující stát a podmínky pro úspěšné budování míru (Belloni, 2020, s. 86). Žíla (2016, s. 116) označuje pojetí DPA jako diskriminační vůči jiným etnikům než třem konstitutivním. Odůvodňuje to tím, že jiná etnika nemohou být volena do nejvyšších funkcí. Etnicky uzavřený systém je podle Žíly (ibid.) diskriminační i vůči třem konstitutivním národům. Členem Předsednictva Federace BaH se totiž nemůže stát Srb či Srbka. V RS jsou takto diskriminováni zase Bosňáci a Chorvati (ibid.).

Autoři Gülnur Aybet a Florian Bieber (2011, s. 1934) ve svém článku označili BaH za mezinárodní protektorát spíše než za stát. Argumentují tím, že budování státu bylo

implementováno shora od mezinárodního společenství. Pehar (2019, s. 211) jde ve své kritice DPA ještě o krok dále a tvrdí, že vnímání BaH mezinárodními aktéry má kořeny v balkanismu,¹⁷ například smýšlení Richarda Holbrooka či Billa Clintona.

Několik autorů a autorek se však věnovalo přímo analýze diskurzu vysokých představitelů BaH nebo přímo Paddyho Ashdowna. Danijela Majstorović (2007, s. 627–651) ve svém článku využila kritickou diskurzivní analýzu ke zkoumání tiskových zpráv vysokých představitelů. Zjišťovala, jakými výrazovými prostředky byla vysokými představiteli konstruovaná europeizace a zaměřila se na to, jakým způsobem je europeizace legitimizována. Autorka této diplomové práce se sice také rozhodla zkoumat diskurz tranzice, avšak v mnohem zúženější verzi a za použití jiného korpusu. Zúžení spočívá v analyzování diskurzu pouze jednoho vysokého představitele v daleko kratším časovém úseku.

Diskurzu Paddyho Ashdowna ve funkci vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu se věnoval také Gearóid Ó Tuathail (2006, s. 141–158). Autorka této diplomové práce vychází z podobně sestaveného korpusu a zkoumá diskurz Ashdowna v období desetiletého výročí podepsání DPA. Oproti Tuathailově analýze se však tato práce nevěnuje pouze rozboru diskurzu Paddyho Ashdowna, ale soustředí se zejména na legitimizační strategie, které navíc budou v závěru zhodnoceny skrz dekoloniální perspektivu.

Diskurzivní analýzou výroků Paddyho Ashdowna se zabývala také již zmíněná Maria O'Reilly (2012), která identifikovala jako legitimizační strategii takzvaný intervenční model maskulinity. S tímto modelem se podle ní Ashdown identifikuje, a racionalizuje tak své působení v BaH. O'Reilly analyzuje jiné materiály než ty, které jsou analyzovány v rámci této práce, a nevěnuje se ani kategorizaci legitimizačních strategií. Analýza O'Reilly je obzvláště přínosná pro analýzu v této práci, jelikož citlivost vůči genderové perspektivě a patriarchálnímu pojmání společnosti spadají do zájmu dekoloniálního hnutí.

¹⁷ Podle Marie Todorové: systém představ a stereotypů o jihovýchodní části Evropy.

2. Teoreticko-metodologická část

V této kapitole bude vyjasněna metodologie a stěžejní pojmy. V druhé půlce kapitoly je rozebrán dekoloniální přístup; nejprve je popsán obecně a následně ve vztahu k regionu jihovýchodní Evropy.

2.1 Kritická diskurzivní analýza

Různí autoři a autorky pojmají KDA odlišnými způsoby. Platí však obecná shoda na tom, že kritická diskurzivní analýza (KDA) není metoda, ale přístup, který je aplikován na vícero úrovních (Wodak a Meyer, 2001, s. 14). Zaprvé KDA zkoumá významotvorné praktiky, a jelikož vychází z post-strukturalismu, předpokládá, že jsou významy přisuzovány pozorovateli/lidmi. Vytváření a přisuzování významů však nevzniká náhodně, naopak se řídí konkrétními nestabilními pravidly, která mají navíc „nadosobní“ povahu (Beneš a Drulák, 2019, s. 169). „Proto hovoříme o diskurzu jako o abstraktní struktuře pravidel a idejí. Tato struktura ovlivňuje a umožňuje politickou praxi a realizaci politické moci a zároveň politická praxe a politická moc udržuje nadosobní strukturu významů“ (ibid., s. 169). KDA zkoumá vztah mezi strukturou a politickou praxí či mocí (ibid., s. 169).

Kritická diskurzivní analýza se dále soustředí také na způsob, jakým jsou vyjadřované, vytvářené a legitimizované sociální nerovnosti, ať už jazykem nebo v rámci diskurzu. Jinými slovy KDA řeší skryté i transparentní strukturální vztahy dominance, diskriminace, moci či kontroly tak, jak jsou manifestovány jazykovými prostředky (Wodak a Meyer, 2001). V rámci KDA není cílem zaujmout objektivní stanovisko, KDA je angažovaná a výzkumník či výzkumnice se zabývají určitým problémem s cílem ho řešit (Hořejší, 2020, s. 7). Právě zpochybňování mocenských struktur je důvod, proč je KDA nazývána „kritickou“. V rámci této práce bude aplikovaná socio-diagnostická kritika, která se zabývá demystifikací a odhalováním přinucovacích či manipulativních diskurzivních praktik (Wodak, 2009, s. 88).

Shoda panuje také na tom, že je diskurz vnímán jako součást historického kontextu. Není ho tudíž možné zkoumat bez znalosti kontextu (Wodak a Meyer, 2001, s. 15). Stěžejním bodem KDA je také interdisciplinarita, na jejímž základě je k problému přistupováno z

různých perspektiv. Tento přístup je doplněn o neustálé přebíhání mezi analýzou a sběrem dat (Wodak a Meyer, 2001). Výzkumný postup tedy není lineární.

Analýza v této diplomové práci má interdisciplinární povahu. Kromě kriticky diskurzivního přístupu zahrnuje i dekoloniální prisma. Předmětem zájmu předložené práce je analýza lingvistických způsobů, kterými je v rámci diskurzu konstruována legitimizace.

2.1.1 Diskurz

Diskurz lze vymezit vícero způsoby. Pro účely této práce bude diskurz používán v mnohočetných formách. Jak již bylo popsáno výše, tak je v této práci pojímán jako abstraktní struktura pravidel a idejí, která ovlivňuje politickou moc, ale zároveň je jí ovlivňována (Beneš a Drulák, 2019, s. 169). Jedná se tedy o dialektický vztah. Diskurzu lze také rozumět jako specifickému souboru významů vyjádřených určitými způsoby, jež dává podobu konkrétní sociální skupině či instituci (Kress, 1989, cit. podle Flowerdew a Richardson, 2017, s. 2). Hořejší (2020, s. 22) uvádí příklady takto chápaných diskurzů, konkrétně politický nebo mediální diskurz, jež jsou vymezeny na základě žánru. Dále uvádí protiimigrační diskurz či neoliberální diskurz, které se vážou na určitou ideologii.

Ideologie je v této práci pojímána jako jednostranná perspektiva vnímání světa skládající se z reprezentací, přesvědčení, názorů, postojů a hodnocení, jež jsou sdíleny členy určité sociální skupiny. Ideologie slouží jako prostředek k udržování nerovností skrz různé diskurzy (Wodak, 2009, s. 88).

V rámci této práce se autorka zaměřuje na žánrově vymezený diskurz proslovů Vysokého představitele mezinárodního společenství pro BaH. Autorka však v případě proslovů HR předpokládá výskyt dílčích diskurzů, jež jsou navázané na určitou ideologii nebo jsou vymezené makro tématem, a jejichž cílem je legitimizace významů či hodnot, jež reprezentují. Hranice mezi jednotlivými diskurzy nejsou fixní a vždy záleží na perspektivě analytičky (Wodak, 2009, s. 89). Určitý text proto může být součástí několika diskurzů; může mít tudíž interdiskurzivní charakter (ibid, s. 92).

2.1.2 Zkoumání politického diskurzu

Různé textové projevy mohou být kategorizovány na základě žánru. Žánr je chápán jako sociálně ratifikovaný způsob užití jazyka v závislosti na konkrétním druhu sociální aktivity (Wodak, 2009, s. 90). Politický diskurz se vztahuje k žánru, který zahrnuje veřejná vystoupení a veřejné proslovy politiků a političek (Reyes, 2011, s. 783). Reyes (ibid.) politický diskurz vymezuje jako předem naplánovaný diskurz, který je poté prezentován veřejnosti například během veřejných proslovů. Političtí aktéři se skrz formování diskurzu snaží udržet u moci (ibid.). Legitimizace, tedy předmět této diplomové práce, si v případě politického diskurzu zaslouží zvláštní pozornost, jelikož političtí aktéři ospravedlňují svá jednání právě prostřednictvím řečového aktu (ibid.). V rámci této práce se autorka zaměřuje na politický diskurz Paddyho Ashdowna jako Vysokého představitele mezinárodního společenství pro BaH. Předmětem zkoumání budou především diskurzivní strategie na základě postupů podle Ruth Wodak (2009, s. 94).

Wodak (ibid.) diskurzivní strategie vymezuje jako více či méně záměrné postupy za účelem dosažení sociálního, politického, psychologického či lingvistického cíle. V této práci se v analytické části autorka zaměří zejména na tři diskurzivní strategie, konkrétně na nominační, predikační a argumentační strategii. Cílem nominační strategie je konstruování sociálních aktérů, objektů, fenoménů a procesů. Predikace slouží k diskurzivní kvalifikaci těchto aktérů (Wodak, 2009, s. 94). Při zkoumání predikační strategie je proto kladen důraz na přídavná jména a jejich pozitivní či negativní konotace. Argumentace zase slouží k ospravedlnění tvrzení, jež jsou vydávána za pravdivá či normativní (ibid.). Tyto diskurzivní strategie budou v analytické části detekovány v proslovech Paddyho Ashdowna.

2.1.3 Limity KDA

Přestože se autorka této práce rozhodla při zkoumání projevů Paddyho Ashdowna využít kritickou diskurzivní analýzu, je si vědoma limitů, jež tento přístup má. KDA je často vnímána jako nedostatečně objektivní. Hořejší (2020, s. 17) tvrdí, že „analytik nemůže stanout mimo text, protože právě on je zárukou existence textu. KDA nejvíc naráží právě zde – diskurz nelze objektivně dekonstruovat, nýbrž jen zaujatě rekonstruovat.“ Analytik či

analytička musí proto tyto limity KDA neustále reflektovat (ibid., s. 17).

KDA bývá také kritizována za vytváření podmínek, jež analytikům a analytikům dovolují přijít se zjištěními, která byla dopředu zamýšlena (Frantz, 2003, s. 1). Výzkumník se tak může dobrat k výsledkům, ke kterým chce. I v tomto případě je zásadní, aby si byl analytik těchto nástrah vědom a své postupy reflektoval. Další výtkou bývá nedostatečně jasně stanovená metodologie (ibid., s. 1). Tomuto úskalí se pokusí autorka této práce čelit podrobným popisem postupu a využitím interdisciplinárního přístupu. Analýza bude založena na výzkumném rámci popsaném Theo Van Leeuwenem, na základě kterého budou rozklíčovány legitimizační strategie. Postup bude doplněn o koncepty od dekoloniálních myslitelů a myslitelek.

2.2 Teoretický rámec

Cílem práce je zkoumat legitimizační strategie, proto je podstatné si definovat relevantní pojmy. Mezi pojmy, jež jsou předmětem této práce, spadají například koncepty jako legitimita, legitimizace či legitimizační strategie. Tyto pojmy jsou v následujících podkapitolách vysvětleny.

2.2.1 Legitimita

Legitimita je většinou pojímána buďto deskriptivně nebo normativně. Weber upřednostňoval deskriptivní přístup a považoval moc za legitimní v případě, že její legitimitě věří a uznávají ji lidé jí podřízení. V případě normativního pojetí je legitimita vystavena morálnímu soudu, což zastává například Jürgen Habermas nebo John Rawls (Iețcu-Fairclough, 2008, s. 2). Habermas tvrdí, že legitimita je procedurální; zakládá se tedy na vytváření konsenzu mezi všemi zúčastněnými stranami. Naopak Beetham je kritický vůči oběma pohledům a své pojetí legitimacy zakládá na univerzalistických hodnotách, kterým by měla odpovídat nastavená pravidla. Dle jeho názoru není mocenská legitimita legitimní kvůli tomu, že o ní tak lidé smýšlí, ale když může být odůvodněna v rámci jejich přesvědčení (ibid.). Cílem této práce není určit, která z definic je nepřesnější. Při analýze však bude zajímavé sledovat, se kterou definicí legitimacy pracují mezinárodní aktéři v BaH.

Legitimita je klíčovým aspektem mocenských vztahů; bez ní je totiž moc vykonávána donucením. Naopak moc legitimního aktéra může být uplatňována prostřednictvím dobrovolného nebo kvazi-dobrovolného podřízení se. Legitimita navíc leží v jádru budování státu. Autorita postrádající legitimitu totiž bývá častěji zpochybňovaná, což může vést k větší nestabilitě (McCullough, 2015).

Mezi vědci stále nepanuje shoda na tom, zda legitimita znamená proces získávání uznání nebo je výsledkem této snahy (Klein, 2013, s. 2). Pro účely této práce bude legitimita pojímána jako výsledek a legitimizační proces nebo legitimizace jako proces či děj, při kterém jsou užívány různé legitimizační strategie čili metody za účelem získání legitimacy.

2.2.2 Legitimizace

Podle Capa (Cap, 2006, citováno dle Abdi a Basarati, 2018, s. 88) je legitimizace záměrným konáním mluvčí nebo mluvčího za účelem ospravedlnění určitých kroků, jež budou mít dopad na vitální zájmy adresovaných. Legitimizace je zakořeněna v ideologii, vychází z určitých hodnot a pravidel a vymezuje, jaké postupy jsou přijatelné v daných podmínkách (Abdi a Basarati, 2018, s. 88). Důležitým prvkem legitimizačního procesu jsou argumenty, které odůvodňují určité sociální jednání, myšlenky, prohlášení či činy. Cílem legitimizace je často získání souhlasu od těch, kterým je adresována. Důvody této snahy mohou být různé, například udržení moci, zlepšení vztahů v konkrétní komunitě či získávání popularity nebo slávy (Reyes, 2011, s. 782). Podle Van Leeuwena (2007, s. 92) není možné zkoumat legitimizaci bez znalosti kontextu, ve kterém vzniká. Legitimizována jsou totiž vždy specifická institucionální uspořádání (Van Leeuwen, 2007, s. 92). Hlavním legitimizačním aktem je tedy diskurzivně konstruovat, ospravedlňovat a institucionalizovat určitá fakta, hodnoty a určitý řád.

Pro účely této práce bude legitimizace pojímána jako diskurzivní strategie za účelem udržení moci nebo ospravedlnění určitých kroků či konkrétního chování a postavení. Legitimizační strategie čili metody s účelem získání legitimacy jsou v této práci pojímány jako lingvistické strategie. Zkoumány a ověřovány však nebudou dopady legitimizačních strategií na recipienty. Cílem práce je pouze analýza legitimizačních (lingvistických) strategií a s tím spojené konstruování diskurzu.

Kromě konkrétních strategií legitimizace popsaných dále v práci přetrvává také obecná strategie, při které jsou vytvářeny dvě strany či binární opozice. Tímto způsobem je vytvářena jinakost „těch druhých“ či „té druhé skupiny“. Inkluzivním pojetím „nás“ se vymezujeme vůči neinkluzivnímu vnímání „těch druhých“ (Reyes, 2011, s. 787). Na základě této strategie lze například konstruovat hierarchické vztahy mezi skupinou „my“ a „oni“.

2.2.3 Teoretický rámec podle Theo Van Leeuwena

Pro účely této práce bude využit teoretický rámec, který je založen na kategorizaci a poznacích několika autorů a autorek. Teoretický rámec práce bude založen primárně na analýze legitimizačního diskurzu podle Theo Van Leeuwena (2007, s. 92), který vymezil čtyři klíčové legitimizační kategorie.

1. Autorizace (Authorization): Legitimizace odkazováním se na autoritu tradice, zvyku a práva nebo osob, jimž je svěřena institucionální autorita. Autorizace může být personální i nepersonální, expertní či na základě tradice, konformity nebo vzoru.
2. Morální evaluace (Moral evaluation): Legitimizace odkazováním na hodnotové systémy.
3. Racionalizace (Rationalization): Legitimizace odkazováním na cíle či institucionalizované sociální akce.
4. Mythopoesis: Legitimizace odkazováním na mýty a příběhy, které slouží jako vzory pozitivního nebo negativního jednání.

Jednotlivé kategorie nejsou nutně oddělené, ale v argumentaci jsou často použity současně (Fairclough, 2003, s. 99–100). Mohou být používány za účelem něco legitimizovat, ale také de-legitimizovat (Van Leeuwen, 2007, s. 92).

Theo Van Leeuwen (2007, s. 93) rozpoznává legitimizaci tak, že pokládá otázku „Proč?“, „Proč bychom to měli dělat?“ nebo „Proč bychom to měli dělat tímto způsobem?“. Věty, části vět nebo části textu, jež na tyto otázky odpovídají, něco legitimizují.

Autorizace

Pokud se jedná o legitimizaci na základě autorizace, tak je na výše zmíněné otázky odpovídáno například „protože jsem to řekla“ nebo „protože to řekla ona“ (Van Leeuwen, 2007, s. 94). Zdůvodnění není legitimizováno pomocí argumentů, ale na základě statusu nebo role konkrétní osoby. Tuto formu legitimizace Van Leeuwen nazývá osobní autoritou (ibid, s. 94). Naopak expertní autorita nezávisí na roli či statusu, ale na expertíze. Relevance experta nebo expertky nemusí být explicitně doložena, pokud je konkrétní osoba ve svém oboru a v daném kontextu všeobecně známá a uznávaná (ibid, s. 94–97). Dalším způsobem může být legitimizace na základě poukázání na to, že to někdo dělá taky. Tuto legitimizaci umožňují vzory (role-model) či opinion makeři. Mezi tyto vzory můžou patřit například celebrity, o kterých se dozvídáme z médií, či naši vrstevníci (Van Leeuwen, 2007, s. 95–96).

Ne všechny druhy autorizace jsou osobní. Jedním druhem autorizace je neosobní legitimizace. V tomto případě je legitimizace založena na vztahování se k pravidlům, zákonům či regulacím. Odpovědí na otázku „proč?“ je v tomto případě například „protože je to stanoveno zákonem“. Tento druh legitimizace jde rozpoznat na základě výběru slov. U neosobní legitimizace se setkáváme se slovy jako politika, regulace, pravidlo, zákon či s určitými přídavnými jmény, konkrétně povinné nebo obligátní (ibid, s. 96). Autorizace může probíhat také na základě odkazování k tradici. V tomto případě jsou používána slova jako tradice, zvyk, praxe nebo zvyklost. Na otázku „Proč?“ odpovídáme „Protože se to tak dělalo vždycky.“ (ibid, s. 96). Posledním druhem je autorizace konformity. V tomto případě není odkazováno k tomu, že to tak bylo vždy, ale že to tak dělají všichni nebo alespoň většina. (ibid, s. 96–97)

Morální evaluace

Morální evaluace není založená na něčí autoritě, ale na morálních hodnotách. V některých případech je morální hodnota naznačena pouze hodnotícími přídavnými jmény jako například „dobrý“ nebo „špatný“. Většinou však morální evaluace odkazuje ke specifickým diskurzům. Nejsou však vyjádřeny přímo, ale spíše naznačovány určitou

volbou slov, konkrétně přídavnými jmény „normální“, „přirozený“, „užitečný“ a podobně. Tato slova pouze završují síť nevyřčených významů, na základě kterých jsou vyslovena. Něco je bráno jako normální v případě, že předpokládáme existenci dalších vztahů, které to „dokládají“ (Van Leeuwen, 2007, s. 97).

V případě morální evaluace neexistují konkrétní lingvistické kategorie, na jejichž základě by bylo snazší rozeznat tento způsob legitimizace. Výzkumník či výzkumnice musí zapojit imaginaci a znalost kulturního kontextu, která napomáhá odhalit nepřímo vyjádřené morální diskurzy (Van Leeuwen, 2007, s. 98).

Hodnocení (evaluace)

Při legitimizaci na základě morální evaluace hrají důležitou roli hodnotící přídavná jména. Je třeba si dát pozor na to, že některá přídavná jména zdánlivě popisují pouze vzhled, například „zelený“, avšak v určitém kontextu tento popis zahrnuje morální hodnocení (Van Leeuwen, 2007, s. 98), například „zelená doprava“. V rámci hodnocení se setkáváme také s takzvanou naturalizací, která může být na základě času či konceptu změny. Určité dění je legitimizováno tím, že je přirovnáno k něčemu tak přirozenému jako příliv a odliv. Moralita se v tomto případě rozpouští v „přirozeném řádu věcí“ (ibid, s. 99). Van Leeuwen (2007: s. 99) dává příklad, kdy s příchodem podzimu nevyhnutně začíná škola. Výrok je vyjádřen způsobem, který implikuje, že podzim znamená začátek školy na základě přirozeného řádu společnosti.

Abstrakce

V tomto případě je určitý jev legitimizován na základě konkrétních činností, kterým je připsána morální hodnota. Van Leeuwen (2007: s. 99) uvádí jako příklad to, že namísto výroku „dítě jde poprvé do školy“ řekneme „dítě se stává nezávislým“. Nástup do školy je tedy legitimizován na základě diskurzu „nezávislosti“.

Analogie

V případě analogie lze odpovědět na otázku „proč?“ tím, že se jedná o aktivitu, která je podobná jiné morálně hodnotné aktivitě (Van Leeuwen, 2007, s. 99). Někdy je přirovnání popsáno přímo, jindy nepřímo například s pomocí přídavných jmen. Van Leeuwen (2007: s. 99) dává příklad inkorporace přídavných jmen z vězeňského či vojenského prostředí při popisu chování učitelů.

Racionalizace

Van Leeuwen (2007: s. 101) dělí racionalizaci na dvě hlavní kategorie, konkrétně na instrumentální a teoretickou racionalizaci. Zatímco instrumentální racionalizace legitimizuje praktiky na základě cílů, možného využití a efektu, tak teoretická se opírá o „přirozený řád věcí“ (Van Leeuwen, 2007, s. 101).

Instrumentální racionalizace

Instrumentalitu Van Leeuwen rozděluje na tři podkategorie, konkrétně na účelovou, prostředkovou a efektovou orientaci. Účelová orientace (goal-orientation) se odvíjí od vědomých či podvědomých motivů, záměrů a cílů konkrétního aktéra. Například: dělám x, abych dosáhl y. V rámci prostředková orientace (means-orientation) je vnímána jako legitimizační činitelek určitá činnost. Například: x dosáhnu činností y. Efektová orientace (effect orientation) zdůrazňuje výsledek konkrétních akcí: Je třeba udělat x, aby se stalo y (Van Leeuwen, 2007, s. 101–103).

Teoretická racionalizace

V rámci teoretické racionalizace je legitimizace prováděna na základě „přirozeného řádu věcí“. Na rozdíl od naturalizace zmiňované výše poskytuje teoretická racionalizace konkrétní reprezentaci toho, jak vypadá „přirozený řád věcí“. (Van Leeuwen, 2007, s. 103)

Van Leeuwen (2007: s. 104) dělí teoretickou racionalizaci na další tři podkategorie – definici, explanaci a předpověď. V rámci definice je aktivita legitimizována jinou moralizovanou aktivitou. Při explanaci jsou praktiky legitimizovány na základě toho, že určité chování a praktiky jsou přirozené pro konkrétní aktéry. V tomto případě je často operováno například s vědeckými závěry, konkrétně třeba s psychologií, která určuje „přirozenost“ různých aktérů. Předpovědi pak legitimizují určitou aktivitu poukázáním na budoucí vývoj, který je založen na dřívější zkušenosti, například: Nebojte se, když vaše dítě pláče. Nebude plakat dlouho (ibid, s. 104–105).

Mythopoesis

Legitimizace může být provedena také vyprávěním příběhů. V případě morálních příběhů jsou protagonisté a protagonistky odměněni za obnovení či posílení legitimního pořádku, například: pokud chceme začít pracovat, tak musíme překonat nervozitu a strach z nového prostředí a kolektivu, ale po překonání této výzvy nás čeká šťastný konec v podobě pravidelného platu a přispívání společnosti. Člověk tedy bude po překonání prvotních překážek odměněn.

Varovné příběhy neslibují šťastný konec, ale varují naopak před možnými důsledky, pokud by se aktér vymezil proti normě (Van Leeuwen, 2007, s. 105–107).

2.2.4 Rozšíření teoretického rámce podle Antonia Reyese

Teoretický rámec Van Leeuwena bude pro účely této práce rozšířen o poznatky navazujících teoretiků. Například Antonio Reyes (2011, s. 785-787) přidal další relevantní lingvistické legitimizační strategie.

1. Legitimizace odkazováním na emoce
2. Legitimizace odkazováním na hypotetickou budoucnost
3. Legitimizace odkazováním na altruismus

V rámci prvního bodu Reyes (ibid.) zdůrazňuje legitimizační strategii, při které je vytvářena kategorie „my“ a „oni“. Přičemž kategorie „oni“ bývá demonizována a k jejímu hodnocení bývají používány citově zabarvené výrazy. Tímto způsobem legitimizující aktér apeluje na emoce, které mohou hýbat s míněním adresovaných. Emoce jsou při legitimizaci klíčové, dokážou totiž přimět k podpoře návrhu, který přichází od aktéra, jenž emoce vyvolal (Reyes, 2011, s. 790). Častým příkladem emoce, jež je vyvolávána a za účelem legitimizace, je například strach.

K legitimizaci často dochází aplikováním časového rámce, například umístěním příčiny problému do minulosti a nutnosti činu do přítomnosti v zájmu vyvarování se problému v budoucnosti (Reyes, 2011, s. 793). Při legitimizaci odkazováním na hypotetickou budoucnost je jednání ospravedlňováno na základě hypotetické budoucnosti. Odkazováním

k příběhům jsou vytvářeny obrazy budoucnosti (Fairclough, 2003, s. 99). Přesměrováním pozornosti do budoucnosti se aktérům daří předcházet zpochybňování jejich rozhodovacích procesů (Reyes, 2011, s. 794). Při aplikaci této legitimizační strategie je často používán podmiňovací způsob (Reyes, 2011, s. 786).

Ve třetím bodě Reyesovy (2011, s. 785-787) kategorizace je kladen důraz na to, aby jednání nebylo odůvodňováno pouze vlastními zájmy sdělujícího. Legitimizující subjekt ospravedlňuje své činy odkazem k nezištné pomoci druhým.

V politickém diskurzu je běžné, že vůdci tvrdí, že jejich rozhodnutí budou ku prospěchu ostatním – často těm slabším, chudším, nesvobodným... Charakteristika „ostatních“ nebo „těch, kteří z toho budou mít prospěch“ je většinou založena na západních hodnotách, tedy je posuzována skrz neobjektivní pohled legitimizujícího aktéra (Reyes, 2011, s. 802).

2.2.5 Rozšíření teoretického rámce podle Reza Abdi a Ali Basarati

Poznatky Van Leeuwena kriticky zhodnotili a rozšířili také Reza Abdi a Ali Basarati. Autoři přidali do legitimizační strategie prvek konstruování identity, který přidali do kategorie „Autorizace“. V tomto případě je legitimizace prováděna odkazováním na autoritu identity (Abdi a Basarati, 2018, s. 90).

Cílem lidské komunikace je mimo jiné sdělovat, jací jsme, do jakých komunit patříme, jaké jsou naše morální a etická přesvědčení, a jaké je naše politické ukotvení (De Fina, 2006, s. 263). Kromě sdělování informací o nás samých také používáme jazyk ke klasifikaci ostatních (ibid.). Jazyk nám napomáhá signalizovat podobnosti i odlišnosti a funguje tedy společně s diskurzem jako centrální nástroj ke konstrukci a vyjednávání o identitách (ibid.).

Přestože je identita stále častěji předmětem zkoumání sociálních vědců, tak zůstává náročné ji jasně vymezit (De Fina, 2006, s. 265). Někdy je vnímaná jako vlastnictví jedince, jindy jako jev vznikající během sociální interakce (ibid.). Pojímání identity v rámci konkrétních studií a výzkumných prací proto zůstává v rukou výzkumnice či výzkumníka. V rámci této práce bude identita pojímána tak, jak ji konceptualizují Abdi a Basarati. Identita je podle nich sociálně konstruovaná, formována během sociální interakce. Subjekt ji poté demonstruje jiným s pomocí jednání a emocí (Abdi a Basarati,

2018, s. 89). Vlastní identita je tedy konstrukt identifikace sebe samé či samého s identitami, jež jsou tvořeny a distribuovány rozličnými diskurzí (Burr, 2003 cit. podle Abdi a Basarati, 2018, s. 89).

Identitu lze dělit na sociální a osobní (personální). Pro tuto práci je důležitá zejména ta sociální, jelikož je v práci brán ohled na genderové aspekty. Zatímco sociální identita je založena na širokých kategoriích typu gender, etnicita či politická příslušnost, identita osobní od sebe odlišuje jednotlivé osoby na základě jejich vlastností (odvážlivec/zbabělec). Další kategorií jsou situační identity, jež jsou zakotveny v kontextu interakce (De Fina, 2006, s. 268), například politik/volič nebo učitel/žák.

Podle Brakera (2004, s. 35) je identita klíčová pro pochopení legitimizace, jelikož identita daný subjekt legitimizuje a je potvrzována tím, že v jejím rámci subjekt koná. Identita je tedy součástí legitimizační strategie, jež funguje jako nástroj k ospravedlnění určitého jednání či stratifikace společnosti (Abdi a Basarati, 2018, s. 89).

Na konstruování vlastní identity za účelem ospravedlnění mocenské struktury se zaměřila Maria O'Reilly (2012, s. 529), která na případu Vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu Paddyho Ashdowna demonstrovala legitimizační strategii založenou na sebeidentifikaci s maskulinním intervenčním modelem. Na legitimizační proces tedy nahlížela prizmatem genderu.

2.3 Dekoloniální přístup

Dekoloniální škola vznikla na základě prací sociologa Anibala Quijano, filozofa a sémiotika Waltera D. Mignolo a pedagožky Lindy Smith (Ahmed, 2021, s. 144). Dekoloniální praxi není snadné definovat. Dekolonizace, která byla dříve považována za formální proces předávání vlády, je nyní vnímána jako součást hnutí, které se zabývá dlouhodobým procesem zbavování se byrokratické, kulturní, lingvistické a psychologické koloniální moci (Smith, 2012, s. 100).

Základní tezí dekoloniálního hnutí je, že kolonialismus již oficiálně zanikl, avšak kolonialita se stala konstitutivní částí modernity. Koloniální formy žití a vědění tudíž nadále strukturují současné formování kapitálu, rasy i genderu (Manolova, Kušić a Lottholz, 2019, s. 13).

Jinými slovy politický kolonialismus již formálně neexistuje, ale vztah mezi „západní“ kulturou a ostatními má stále rysy koloniální dominance (Quijano, 2007, s. 169). Kolonialita označuje globální fenomén, který spočívá v imperiálně-koloniální organizaci společnosti a je schovaným, avšak základním prvkem modernity (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 132). Cílem modernity tudíž není kolonialitu překonat. Kolonialita je totiž prostředkem legitimizace různých kroků a postupů za účelem odstranění „barbarismu“ a „tradice“. Stává se z ní tudíž skrytá zbraň civilizační i rozvojové mise modernity (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 132–133).

Přímým důsledkem koloniality moci je nekritické přijetí existující hierarchie, ve které je každému striktně připsáno nezpochybnitelné místo (Tlostanova, 2012, s. 133). Evropské standardy modernity a rozvoje jsou tudíž vnímány jako universálně platné normy (Macgilchrist, 2014, s. 402). „Pod pojmem modernita jsou většinou chápány způsoby společenské organizace, praxí i myšlením spojené s (pozdním) kapitalismem. Ty jsou potom konceptualizovány jako celá řada spolu spojených procesů, pojmů a jevů pod souhrnným označením modernizace. (...) Z obecného epistemologického hlediska jde na prvním místě o vědeckou formu myšlení a přístupu k poznání a sekulární formu interpretace světa s důrazem na individualismus (...). Konkrétněji se jedná také o užití binárních opozic, jako jsou regrese a pokrok, předsudek a rozum, respektive iracionalita a racionalita, nebo despotismus a demokracie (a též opozice mezi Východem a Západem, nebo ženským a mužským principem atp.) k obecnému popisu a vysvětlení lineárně pojaté sociální změny, a konečně rovněž o paradigma instrumentální racionality“ (Sušová-Salminen, 2012, s. 80).

Modernita je terčem kritiky z vícero důvodů, například kvůli „nereflektování eurocentrismu jako ideologie kapitalistické nadvlády“ (Sušová-Salminen, 2012, s. 80) či opomíjení skutečnosti, že modernita vznikla z určitých tradic za specifických podmínek v konkrétní lokaci, tedy v Evropě. Nejedná se tudíž o univerzálně aplikovatelný přístup (ibid.). „Skutečnost, že modernita a modernizace mají obecně pozitivní konotaci, podobně jako pojmy, kolem nichž byly konstruovány (pokrok, svoboda, demokracie, racionalita, rozum atp.), nakonec ukazuje na jejich závislost na konkrétním hodnotovém systému a ideologickém rámci“ (Sušová-Salminen, 2012: s. 81).

Nicméně dekoloniální přístup neznamená jednoduše zpochybnění globálního kapitalismu,

ale prosazuje otevírání nových způsobů žití a myšlení (Manolova, Kušic a Lottholz, 2019: s. 13). Spíše než o odmítnutí modernity jde o hledání odpovídajících alternativ, „které by korespondovaly s odlišnou perspektivou a historickou zkušeností a jež by se alespoň částečně očistily (respektive dekolonizovaly) od negativních mocenských tlaků“ (Sušová-Salminen, 2012, s. 81). Přetrvávající formy útlaku, marginalizace a umlčování mají být podle dekoloniálních vědců a vědkyň nahrazeny dekoloniálním způsobem chování a vědění (Manolova, Kušic a Lottholz, 2019, s. 13).

Dekoloniální perspektiva se zasazuje o epistemickou rozmanitost, a tedy o oceňování a dostávání do popředí různých forem a způsobů existence (Macgilchrist, 2014, s. 401), Pro dekoloniální vědce a vědkyně (Mignolo, Walsh, Escobar) je důležitým krokem zkoumání a facilitace dekolonizace moci, vědění i bytí (Macgilchrist, 2014, s. 402). Dekolonizovat znamená de-modernizovat a de-modernizovat znamená odpojovat se od moderní západní epistemologie. Avšak neznamená to obracet se k minulosti. Už jen opuštění prismatu, že oproti modernitě stojí tradice je počáteční krok k dekoloniálnímu myšlení (Mignolo a Tlostanová, 2009, s. 143). Dekoloniální kritika si klade za cíl zpochybnit existující diskurz moderní vědy, aby vzniknul prostor pro vytváření nových způsobů přemýšlení (Escobar v Ahmed, 2021, s. 144).

Quijano (2007, s. 177) navrhuje zničit kolonialitu moci. Epistemologická dekolonizace utvoří prostor pro nové způsoby mezikulturní komunikace a výměnu zkušeností a významů. To vše bude založeno na nové formě racionality, která nebude zakotvena v představě, že konkrétní světové uspořádání určitého etnika může být univerzálně platné. Mignolo (2007, s. 459) zase považuje za podstatné zlomit hegemonii vědění a zpětně porozumět tomu, jaký byl od patnáctého století jeho dominantní rámeček. Jedním z úkolů dekoloniálního přístupu je tudíž zkoumat to, jakým způsobem je tvořeno vědění, a tedy se ptát kdo, proč a kdy ho tvoří (Mignolo a Tlostanová, 2009, s. 144). To je také předmětem zkoumání této práce.

2.3.1 De- nebo post- koloniální myšlení?

Rozdíl mezi post- a de- koloniálním myšlením nemusí být na první pohled zřejmý, avšak je zásadní ho vyjasnit. Zatímco post-koloniální přístup je považován za transformaci uvnitř

akademie, dekoloniální přístup za odpojení se (de-linking) od eurocentrismu (Mignolo, 2007, s. 452). Odpojování se je definováno jako odmítnutí universalitu určitého politického přesvědčení umístěného na specifickém místě planety. Při soudobé konstelaci se jedná o Evropu a kapitalistický systém vzniklý v důsledku kolonialismu (Mignolo, 2007, s. 453). „Lze konstatovat spolu s Jamesem M. Blautem, že Evropa inovuje a ostatní svět imituje, což představuje základní kostru eurocentrického mýtu o modernizaci a modernitě ve formě endogenního historického vývoje Evropy, která se takto pasuje do role „věčného centra“ a z ostatního zbytku světa činí „věčnou periférii““ (Sušová-Salminen, 2012, s. 80).

Účelem této práce není se vymezit dekoloniálním přístupem vůči post-koloniálnímu. Pro účely této práce není post-koloniální myšlení chápáno jako opoziční teorie, nýbrž je stavěno do konverzáce s dekoloniálním přístupem. Je brán v potaz potenciál, jež propojování a aplikace obou teorií pro výzkum tohoto druhu nabízí. Tento přístup byl zvolen na základě publikace od Polina Manolova, Katarina Kušić a Philipp Lottholz (2019, s. 14).

2.3.2 Koloniální matrix moci

Jedním ze stěžejních konceptů pro analýzu zkoumaných projevů vysokého představitele Paddyho Ashdowna je koloniální matrix moci. Podle Mignola a Tlostanové (2009, s. 135) působí na čtyřech vzájemně propojených rovinách. Zaprvé je to boj o ekonomickou kontrolu. Zadruhé o pozici autority, která může být zajištěna zřizováním různých institucí či zakládáním vojenských základů. Dále se jedná o kontrolu nad veřejnou sférou, která je získávána například důrazem na nukleární rodinu či genderové role ve vztahu k autoritě. Poslední rovina se týká kontroly vědění skrz vzdělávání a kolonizaci již existujícího vědění (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 135).

Koloniální matrix moci prošel různými stádii. Jeho rétorika se měnila podle potřeb ústředních sil. První období se dá vymezit jako mise ke konverzi, konkrétně ke konverzi na křesťanství. S narůstajícím sekularismem se rétorika postupně přetransformovala do další fáze, takzvané civilizační mise. Po druhé světové válce a převzetí moci USA nastala etapa rozvojové a modernizační mise. Tato mise měla konkurenci v misi socialistické. Po konsolidaci neoliberalismu se rozvojová a modernizační mise transformovala do

Washingtonského konsenzu, kdy je tržní ekonomika prioritizovaná na úkor sociální regulace (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 135–136).

Podle Mignola a Tlostanové (2009, s. 136) byla modernita ve dvacátém století přítomna ve dvou formách – liberálně-kapitalistické a socialisticky-státní. V Sovětském svazu byla rétorika modernity přetransformována do sekulárního socialistického módu. Sovětská modernita tedy v rámci managementu kolonií reprodukovala princip koloniality (ibid., s. 137). Modernita v obou formách se vyznačuje vírou v progres a rozvoj a časovou orientací zaměřenou na budoucnost. (Tlostanova, 2010, s. 21) Tlostanova (ibid.) tento jev nazývá kolonizací prostoru časem. Prostorové odlišnosti jsou opomíjeny na úkor odlišností v čase.

Koloniální matrix moci podle Mignola a Tlostanové (2009, s. 139) bude přetrvávat do té doby, co bude lidský život veden touhou po akumulaci kapitálu. Udržování si autority bude ospravedlňováno rétorikou progresu, štěstí, rozvoje a konce chudoby. Dekoloniální myšlení chce dekolonizovat koloniální matrix moci a zasazuje se společně s dalšími směry o zrušení útlaku a ignorance mocných. Jinými slovy dává vědět o tom, že ve hře není pouze západocentrické pojetí vnímání světa (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 144).

2.3.3 Dekoloniální kritéria analýzy podle Felicitas Macgilchrist

Felicitas Macgilchrist (2014, s. 391) aplikoval ve svém dekoloniálním výzkumu při analýze textů tři kritéria, podle kterých texty posuzoval. Přestože se autor zabýval jiným regionem, konkrétně africkými státy, tak budou jeho parametry použity při analýze diskurzu Vysokého představitele mezinárodního společenství pro Bosnu a Hercegovinu. Aplikovatelnost na region jihovýchodní Evropy je vysvětlena v další části práce.

První parametr, který je vhodný k analýze textů skrz dekoloniální prisma, je koloniální pozůstatek, v rámci kterého je využívám koloniální slovník, který reprodukuje moc a hierarchii označováním objektu určitým způsobem – například jako primitivní. Zadruhé je adoptována eurocentrická perspektiva, kdy jsou lokální aktéři bráni jako pasivní recipienti západních činů. Posledním parametrem je mono-epistemologie, v rámci které je uznáván pouze jeden způsob bytí a poznání, konkrétně modernita, rozvoj a progres.

2.3.4 Eurocentrismus podle Anibala Quijano

Eurocentrismem se zabýval také Quijano (2000, s. 549–550). Nazývá jím způsob vědění, který se formoval v západní Evropě zhruba v půlce sedmnáctého století. V následujících letech se tato perspektiva stala globálně hegemonní. Nejedná se o soubor západního myšlení ze všech epoch, pouze o specifickou racionalitu či perspektivu vědění, která kolonizovala a překonala ostatní perspektivy, ať už evropské či jiné.

Eurocentrismus je založený na dvou základních mýtech. První je představa o historickém vývoji lidské civilizace, který má podobu lineární trajektorie s počátkem v přírodě a koncem v Evropě. Druhý je založený na tom, že rozdíl mezi evropským a ne-evropským je vnímán na základě přirozené (rasové) odlišnosti, nikoli působení moci. Stěžejními prvky eurocentrismu jsou evolucionismus a dualismus (Quijano, 2000, s. 542). Dualismus je vnímání světa skrz binární perspektivu, konkrétně kapitál – „před-kapitál“, Evropa – „ne-Evropa“, civilizovanost – primitivnost, moderní – tradiční. Lineární evolucionismus dělá z kulturních rozdílů „přirozenost“. Tato přirozenost je kodifikovaná na základě rasy či umístění v čase, které je projektováno do minulosti (Quijano, 2000, s. 553).

Pokud jsou tyto dva prvky vnímány dohromady, tak z toho vyplývá, že všichni ne-Evropani a ne-Evropanky jsou zároveň budoucí Evropani a Evropanky. Stejně tak se dá při aplikování tohoto principu uvažovat o vztahu mezi dalšími pojmy, konkrétně primitivností – civilizací, tradicí – modernitou či třeba mystikou – vědou (Quijano, 2000, s. 556).

2.3.5 Vytváření alternativy

V rámci globální koloniality se podle Quijana (2007, s. 174) k vytvoření západní identity váže svázání Západu se subjektem a „ostatních“ s objektem. Takovéto vnímání zmrazuje hierarchii, kdy je subjekt nadřazen objektu, a blokuje výměnu znalostí či způsobů výroby. Tato mentální perspektiva je výsledkem stovek let koloniality mezi Západem a zbytkem světa.

Modernita není schopna pojmut diverzitu a komplexnost sociálních jevů (Sušová-Salminen, 2012, s. 87), které „namísto toho hierarchicky klasifikuje podle parciálního eurocentrického vzorce, tj. vždy ve vztahu ke kolonizátorovu „já““ (ibid.).

2.3.5.1 Vytváření jinakosti v rámci jihovýchodní Evropy

Při dělení světa na bývalé kolonie a kolonizátory není snadné země jihovýchodní Evropy zařadit. Dekonstrukci dominantních představ o regionu se věnovala například Maria Todorova ve své knize *Imagining the Balkans*. Todorova (2009, s. 16) reflektuje vnímání balkánských států jako mostu mezi stádii vývoje, proto státy jihovýchodní Evropy získávají nálepky jako semi-rozvojové, semi-koloniální, semi-civilizované či semi-orientální. Často jsou proto vynechávány z diskuse o imperialismu a kolonialismu (Todorova, 2009, s. 16–17). Zasazování států jihovýchodní Evropy do „meziprostoru“ mohlo podle Todorové (2009, s. 18) z Balkánu vytvořit neúplnou jinakost (incomplete other), nicméně Balkán je konstruován jako neúplné já (incomplete self), tedy neúplný Západ.

Balkán tak zastává funkci jakéhosi úložiště negativních vlastností, díky kterým se může skrz srovnávání neustále reprodukovat obraz Západu (Manolova, Kušić a Lottholz, 2019, s. 9). Západ stavěl svou identitu v opozici k východní Evropě obecně již od osvícenství. Západní progres a racionalita byli stavěni do opozice k násilí na Balkáně a podobně. Takováto esencionalizace charakteristik určité skupiny dělá z daných charakteristik neměnné a podstatné prvky typické pro danou skupinu; obzvláště v případě, že je vnímáme v kontrastu s jinou skupinou (Bakić-Hayden, 1995, s. 918–919).

Stejně jako Todorova i Milica Bakić-Hayden staví na základech položených Edwardem Saidem a jeho dílem *Orientalismus*. Bakić-Hayden (1995, s. 918) však transformuje Saidův orientalismus a vytváří pojem hnízdění orientalismů (nesting orientalismus). Jedná se o reprodukování původní dichotomie mezi Orientem a Okcidentem. Východ je tak posouván dále a dochází ke konstruování hierarchie uvnitř „Východu“. V tomto pojetí je například Asie víc východní než východní Evropa a k hnízdění orientalismů dochází také uvnitř východní i jihovýchodní Evropy, takže Slovinci jsou míň „východní“ než Bosňáci a podobně.

Po konci studené války a rozpadu Jugoslávie byly všechny bývalé socialistické země Evropy vnímány jako dohánějící „ztracený čas“ (Majstorović a Vučkovic, 2016, s. 152). Tento diskurz lze označit jako tranzitní a byl udržován vytvářením jinakosti na základě

pozitivní sebe prezentace (Západ) a negativní prezentace ostatních/druhých. Takové vnímání posilovalo rozdělení na centrum a periferie (ibid., s. 153). Zatímco Balkán je sémanticky označován pejorativním způsobem jako ztracený, špinavý, korumpovaný či nesnášenlivý, Západ je označován slovy jako civilizovaný, demokratický, sebevědomý či soběstačný. Takovéto negativní vnímání Balkánu navázalo na dlouhodobé konstruování jinakosti s historií sahající až do dob Osmanské říše (ibid., s. 154). V rámci diskurzu tranzice je evropeizace vnímána jako cesta k progresu či „normalitě“ (ibid., s. 154).

2.3.6 Dekolonizace jihovýchodní Evropy

Uvažujeme-li nad regionem jihovýchodní Evropy v rámci výše zmíněných konceptů, konkrétně koloniálního matrixu moci, konstrukce jinakosti Balkánu podle Marii Todorové či eurocentrismu podle Quijana, tak v post-socialistickém prostoru nepřekvapí často zmiňované diskurzy „dohánění Západu“ (catching up) nebo zaostávání za Západem (lagging behind the West).

Dohánění Západu je vytváření jinakosti na základě umístění v čase. Umístění na časové ose je bráno jako určující při posuzování pokroku nebo naopak zaostávání. V důsledku přijetí této perspektivy je jinakost posuzována podle umístění na vertikální ose, kde se objekt pohybuje mezi póly podřízenost – nadřazenost či zaostalost – pokrok. Nikoli na horizontální ose, kde není daná hierarchie (Koobak a Marling, 2014, s. 335).

V rámci post-koloniálních studií je pozornost věnována zejména dělení světa na globální Sever a Jih. Naopak post-socialistický prostor bývá opomíjen, jelikož v souladu s diskurzem „dohánění Západu“ je post-socialistický prostor řazen k Západu (Koobak a Marling, 2014 s. 333). Na to reaguje Madina Tlostanova, která (2012, s. 132) považuje dekoloniální přístup jako nápomocný při analyzování postsocialistického prostoru. Stěžejním konceptem je v tomto případě již zmiňovaná „kolonialita“, kterou identifikoval Anibal Quijano a dále ji rozpracovali Walter Mignolo, Nelson Maldonado-Torres a další členové a členky dekoloniálního kolektivu. Postkoloniální i postkomunistické diskurzy jsou produkty modernity/koloniality. Rétorika modernity vyznačující se důrazem na progres, rozvoj či civilizaci se stává nástrojem k ospravedlnění trvající kolonizace času, prostoru i životů (Tlostanova, 2012, s. 132). Tlostanova (ibid.) také zmiňuje kolonizaci

mysli, kterou podle ní trpí celý svět. Na jejím základě přetrvává rétorika spásy, která skrývá koloniální aspekty dominance, útlaku, kontroly existující v rámci paradigmatu koloniálního matrixu moci.

2.3.7 Limity výzkumu

Je možné se pokoušet o aplikování dekoloniální perspektivy v případě, že výzkumník či výzkumnice čerpá znalosti ze západních teorií? Nejedná se tak o protimluv? Toto jsou relevantní otázky, které sociální vědce a vědkyně napadají při zabývání se dekolonialitou. Účelem této práce však není zavrhnout západní teorie a vědění, ale rozšířit způsob, jakým lze na jevy pohlížet. Dekoloniální přístup si klade za cíl otevřít různorodé kánony znalostí v zájmu odmítnutí západních teorií a myšlenek jako jediného rámce vědění (Thambinathan a Kinsella, 2021, s. 2).

Důležitou součástí dekoloniálního přístupu je vytváření prostoru pro marginalizované, dehumanizované a umlčované skupiny lidí (Manolova, Kušic a Lottholz, 2019, s. 16). Nicméně tato práce se tímto směrem neubírá. Zůstává v rovině rozpoznávání možných koloniálních diskurzů, jež legitimizují mocenské struktury. Přestože se tedy tato diplomová práce nezabývá přímo marginalizovanými příběhy domorodých obyvatel, tak mapuje mocenské struktury, které posílení postavení původních obyvatel znesnadňují. Práce tedy tímto způsobem přispívá k odpojování se (delinking) od stávajícího koloniálního matrixu moci. Práce tudíž samozřejmě plně nevyužívá potenciál aplikace dekoloniálního přístupu na Bosnu a Hercegovinu. Svým specifickým zaměřením by ale měla otevřít prostor pro další výzkum.

3. Analytická část

3.1 Výzkumné otázky

Cílem analýzy bude odpovědět na dvě výzkumné otázky:

1. Jaké legitimizační strategie používá Paddy Ashdown ve svých proslovech k legitimizaci tranzice „od Daytonu k Bruselu“?
2. Jsou legitimizační strategie Paddyho Ashdowna součástí koloniálního matrixu moci?

3.2 Volba korpusu

Odpovědi na výzkumné otázky budou hledány na základě analýzy korpusu skládajícího se z osmi projevů Vysokého představitele mezinárodního společenství pro Bosnu a Hercegovinu Paddyho Ashdowna. Všechny proslovy jsou z roku 2005 a dohromady jsou dlouhý necelých 60 normostran. Tyto projevy byly vybrány kvůli skutečnosti, že v roce 2005 uplynulo deset let od podepsání DPA a Ashdown se v jubilejních proslovech věnoval zhodnocení DPA a tranzici směrem k EU. Navíc se blížil konec Ashdownova mandátu jako Vysokého představitele mezinárodního společenství pro BaH i Evropského zvláštního reprezentanta (EUSR) a mezinárodní společenství mělo v plánu OHR v brzké budoucnosti uzavřít. Je tedy zajímavé sledovat, jakým způsobem Ashdown, který během svého mandátu frekventovaně využíval bonnské pravomoci, legitimizuje na konci svého funkčního období odklon od nich.

Z výběru projevů je zjevné, že cílem analýzy není obsáhnout politický diskurz Paddyho Ashdowna ve funkci vysokého představitele jako celek. Předmětem analýzy je zejména legitimizace diskurzu tranzice, konkrétně přesunu „od Daytonu k Bruselu“, což je jedno z hlavních témat HR Paddyho Ashdowna ve zkoumaném období. Z tohoto důvodu byly projevy z roku 2005 vyhodnoceny jako relevantní pro kritickou analýzu diskurzu. Je důležité zmínit, že cílem analýzy není ověřovat, jaká měla jeho sdělení dopad na reálné politiky v zemi. Cílem je rozklíčovat konkrétní legitimizační strategie a následně je kriticky zhodnotit optikou tzv. dekoloniálního prismatu.

Všech osm vybraných projevů bylo staženo z oficiálních stránek OHR (OHR, 2015), kde

jsou zveřejněny v původním anglickém jazyce.

Konkrétně se jedná o tyto projevy:

1. 21.4.2005, Banja Luka: Speech by the High Representative, Paddy Ashdown to RSNA (Speech by the High Representative, Paddy Ashdown to RSNA, 2005)
2. 19.7.2005, Sarajevo: Speech by the High Representative and European Union Special Representative, Paddy Ashdown, to the BiH Parliament (Speech by the High Representative and European Union Special Representative, Paddy Ashdown, to the BiH Parliament, 2005)
3. 21.10. 2005, Ženeva: Speech by the High Representative, Paddy Ashdown at a Conference on the Future of BiH Organised by the Association Bosnia & Herzegovina 2005 (Speech by the High Representative, Paddy Ashdown at a Conference on the Future of BiH Organised by the Association Bosnia & Herzegovina, 2005)
4. 7.11.2005, The Bosnian Institute, London: Remarks by the High Representative, Paddy Ashdown at a Roundtable on the 10th Anniversary of Dayton: “Small Steps or Giant Leaps” (Remarks by the High Representative, Paddy Ashdown at a Roundtable on the 10th Anniversary of Dayton: “Small Steps or Giant Leaps, 2005)
5. 15.11.2005, New York: Remarks by the High Representative for BiH, Paddy Ashdown, to the UN Security Council (Remarks by the High Representative for BiH, Paddy Ashdown, to the UN Security Council, 2005)
6. 18.11.2005, Dayton: Speech by the High Representative, Paddy Ashdown: “Then and Now – Peace-Building Challenges in Bosnia and Herzegovina” (Speech by the High Representative, Paddy Ashdown: “Then and Now – Peace-Building Challenges in Bosnia

and Herzegovina”, 2005)

7. 21.11.2005, Washington: Remarks by the High Representative, Paddy Ashdown at a Conference on the Balkans and Euro-Atlantic Integration: Beyond Dayton: “At the crossroads: BiH’s journey from Dayton to Brussels” (Remarks by the High Representative, Paddy Ashdown at a Conference on the Balkans and Euro-Atlantic Integration: Beyond Dayton: “At the crossroads: BiH’s journey from Dayton to Brussels”, 2005)

8. 29.11.2005, Sarajevo: Speech by the High Representative, Paddy Ashdown: “Ten After Dayton: Prospects for Cooperation and the Future of BiH” (Speech by the High Representative, Paddy Ashdown: “Ten After Dayton: Prospects for Cooperation and the Future of BiH”, 2005)

Proč zrovna těchto osm projevů? Šest projevů z října a listopadu 2005 se vztahuje přímo k výročí podepsání DPA. Pět je z mezinárodních konferencí a jeden je z vystoupení před Radou bezpečnosti OSN. Součástí korpusu jsou však také další dva projevy ze stejného roku, jeden před národním shromážděním RS a druhý před parlamentem BaH. Tyto dva proslovy jsou analyzovány každý zvlášť (viz. Přílohy 4-7) kvůli tomu, aby bylo možné rozpoznat případné rozdíly a odlišnosti. Oba projevy byly do korpusu zařazeny kvůli porovnání diskurzu tranzice Paddyho Ashdowna v závislosti na publiku, ke kterému vysoký představitel promlouval.

3.3 Postup práce

Vymezení metodologického postupu je v rámci kritické diskurzivní analýzy poměrně těžké, jelikož se spíše než o konkrétní postup jedná o široce vymezený přístup. Jak již bylo zmíněno, pro účely této práce se jeví jako nejvhodnější diskurzivně-historický postup vymezený Ruth Wodak, který však nebude použit v celé své šíři. Využity budou pouze jeho konkrétní aspekty, které budou sloužit jako základ pro zkoumání legitimizačních strategií vymezených Theo van Leeuwenem. Autorka práce použila několik nástrojů podle

Wodak (2009, s. 93), jež jsou popsány v předešlé kapitole.

Na základě zevrubné analýzy proslovů byla detekována témata, kterými se vysoký představitel Paddy Ashdown v projevech zabývá. Stěžejním tématem všech proslovů je hodnocení období, jež uplynulo od podepsání DPA. Ashdown ve svých bilancujících projevech současně uvažoval, jakým směrem by se země měla v budoucnosti vydat. Hlavními tématy zkoumaných projevů je tedy tranzice postupující od daytonského uspořádání státu směrem k integraci do euroatlantických struktur. S tím je spjata i evaluace prostředků jakými toho dosáhnout a s tím spojená diskuse o změně role mezinárodního společenství v BaH.

V další fázi analýzy se autorka soustředila na zkoumání diskurzivních strategií podle Ruth Wodak (2009, s. 94). Nejprve byly vymezeny nominační diskurzivní strategie (viz. Příloha č. 1), takže byli detekováni relevantní sociální aktéři, předměty, fenomény, procesy a akce. V návaznosti na to byly zkoumány predikační strategie (viz. Přílohy č. 2-7), a tedy jakým způsobem jsou aktéři vytyčení pomocí nominační strategie kvalifikováni. V této části analýzy je důležité se soustředit například na přiřazování negativních či pozitivních vlastností analyzovaným aktérům, hledání kolokací, metafor, přirovnání a jiných rétorických figur, třeba eufemismů nebo hyperbol (Wodak, 2009, s. 94).

Následně se autorka přesunula ke zkoumání argumentace, konkrétně legitimizace. V tomto bodě autorka propojila postupy Ruth Wodakové s teoretickým rámcem Theo van Leeuwena.

3.4 Analýza projevů Vysokého představitele pro BaH Paddyho

Ashdowna

V této části práce budou analyzovány vybrané proslovy Paddyho Ashdowna. Cílem je na základě lingvistické analýzy detekovat dílčí legitimizační strategie, které Ashdown v projevech užívá za účelem ospravedlnění jednotlivých kroků či tvrzení. Kritickému zhodnocení se autorka věnuje zejména v druhé půlce kapitoly, ve které na analytické poznatky nahlídne skrz dekoloniální perspektivu.

3.4.1 My versus oni

Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, tak vytváření binární opozice „my“ versus „oni“ se řadí mezi obecné strategie legitimizace (Reyes, 2011, s. 787), proto je stěžejní si těchto kategorií všimnout i při analýze projevů vysokého představitele. Když Paddy Ashdown ve svých proslovech používá *my* (we), tak tím ne vždy odkazuje ke stejné skupině osob. Pojmem „my“ Ashdown v některých případech označuje Úřad Vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu (OHR). Jindy k témuž pojmu přiřazuje vedle OHR i celé mezinárodní společenství, které je spojováno s výrazy jako *aktivní, energické, pochopitelné, progresivní* či *poskytující opatrovnictví, pomoc, facilitaci* nebo *rady*. V některých případech zájmeno „my“ odkazuje k široké skupině, která zahrnuje OHR, mezinárodní společenství, občany a občanky BaH i lokální politiky a političky. Často není zcela jasné, kdo všechno do množiny „my“ patří. Z formulací Paddyho Ashdowna to nelze vždy s jistotou vyčíst.

Jako oni (they) jsou nejčastěji označováni buďto občané nebo politici BaH. Oběma těmito skupinám jsou však přiřazovány jiné vlastnosti a jsou popisovány přívlastky jiných významů. Lidé nebo občané Bosny a Hercegoviny jsou popisováni jako *traumatizovaní, zranitelní, pod tlakem, materiálně deprimovaní, ochuzovaní vládou, žijící ve strachu* a *vyrovnávající se s těžkostmi*. Jsou také označováni jako *hrdinové, kteří tvrdě pracují, při smyslech, profitující z reforem* či *potřebující zlepšení bezpečnosti a blahobyt*.

Politickou reprezentaci Bosny a Hercegoviny označuje Ashdown nejčastěji přídavnými jmény s negativním významem. Politických představitelů BaH jsou popisováni jako *paličatí, nekompetentní, zkorumpovaní, skandálně vyhýbaví, chybující*; podle Ashdowna by také *potřebovali by více imaginace a vědomostí*. Specifická část z nich je však označovaná jako *osvícená, odvážná* a *kreativní*. Tato skupina ale není nijak konkrétně vymezená. Jejím sjednocujícím prvkem je, že tito politici nekladli překážky rozhodnutím OHR a mezinárodního společenství. Naopak politické elity, které kladly překážky mezinárodnímu společenství, jsou označovány za *obstrukčníky* či *zastánce tvrdé linie*. Obstrukčníky Ashdown popisuje jako někoho, kdo *narušuje proces, používá DPA jako nástroj k obstrukcím* a *vykořisťuje slabiny DPA*. Ve většině případů jsou definováni pouze chováním, nicméně v jednom případě jsou obstrukce zmíněny ve vztahu konkrétně k politickým lídrům Republiky srbské (Remarks by the High Representative for BiH, Paddy

Ashdown, to the UN Security Council, 2005).

Lze tedy sledovat spojování spíše negativních výrazů se skupinou „oni“ - bosenští politici. Naopak občané či lidé BaH nejsou označováni negativně, ale jsou s nimi spojovány výrazy naznačující nebo explicitně vyjadřující zranitelnost a viktimizaci.

Pro analytičku je zajímavé si všimnout toho, jakým způsobem se kategorie „my“ a „oni“ mění v závislosti na tom, kdo je cílovým publikem proslovu. Do kategorie „my“ se bosenští politici dostávají zejména v případech, kdy je jim proslov adresován. V proslovech, jež nebyly adresované parlamentu BaH nebo národnímu shromáždění Republiky srbské, se pod slovem „my“ schovává OHR společně s politickou reprezentací BaH pouze výjimečně. Avšak v proslovu adresovaném poslancům parlamentu BaH se k takto pojímanému „my“ vztahuje častěji. Kromě toho jsou politici Bosny a Hercegoviny řazeni do kategorie „my“ také na základě toho, zda souhlasí s Ashdownem, který se v rámci analyzovaných proslovů k sobě vztahuje buďto v první osobě jednotného nebo množného čísla.

Z těchto detekovaných tvrzení lze vyvodit, že vytváření binární opozice v tomto případě lingvisticky zakotvuje hierarchii mezi „my“ a „oni“. Kategorie „my“ ve většině případů zaujímá aktivní, opatrovnickou a autoritní roli, naopak „oni“ jsou konstruováni buďto negativně nebo jako oběti či přeživší utrpení. Zdá se také, že Ashdown do kategorie „my“ zahrnuje skupiny osob na základě toho, zda sdílí stejné názory a hodnoty. Binarita mezi „my“ a „oni“ je tedy flexibilní a založena na hodnotové hierarchii. Hodnoty skupiny „my“ jsou nadřazené těm skupiny „oni“.

3.4.2 Bosna a Hercegovina v diskurzu vysokého představitele Paddyho Ashdowna

BaH je v rámci proslovů rámována nejednoznačně. Vysoký představitel často vyjmenovává, co vše BaH potřebuje, konkrétně různé *reformy, změnu, lepší fungování, rychlejší progres*, a především *integraci do euroatlantických struktur*. BaH není traktována jako pasivní, jelikož je neustále opakován její „pochod“ po cestě z bodu A do bodu B. Často je také zmiňována nutnost, aby BaH překonávala výzvy. Je však popisována jako *potřebující pomoc či podporu*, konkrétně je zmíněno *opatrovnictví mezinárodního společenství, Dayton jako lešení pro BaH* nebo *potřeba starostlivé podpory*. Jako

nejčastější a pro tuto práci relevantní byly autorkou vymezeny čtyři subdiskurzy.

Subdiskurz: BaH na cestě

Ve všech vybraných proslovech je několikrát metaforicky vyjádřeno, že je Bosna a Hercegovina na cestě. Začátek této cesty je zasazen do válečných let nebo přímo do doby, kdy byla vyjednána DPA. Válečné období je traktováno negativním způsobem, je zmiňováno, že válka zničila a rozervalo BaH. Počáteční bod cesty je také vymezen jako daleko od moderních evropských norem. Cesta nebo trajektorie tedy vede od této temné¹⁸ fáze do destinace, kterou představuje *prosperita, suverenita a integrace do euroatlantických struktur*. Častěji je v textech zmiňovaná EU, NATO je dokonce jednou označeno jako druhotné (Speech by the High Representative, Paddy Ashdown at a Conference on the Future of BiH Organised by the Association Bosnia & Herzegovina, 2005). Cesta je proto v některých případech popsána jako od Daytonu do Bruselu.

Ashdown opakovaně zmiňuje, že od válečných let *BaH velmi pokročila, ušla dlouhý kus cesty, přestože cesta byla křivolaká a strastiplná*. BaH se postupně posouvá po cestě dopředu a stává se tak *lepším místem*. Posun BaH po cestě je popisován jako postup od negativního k pozitivnímu/lepšímu a také jako rychlejší, než bylo očekáváno, avšak stále příliš pomalý.

Cesta je v projevech několikrát označena jako *evoluce*, což implikuje vývoj od nižšího/méně rozvinutého k vyššímu/více rozvinutému. V případě BaH vede od nižšího/Daytonu trajektorie k vyššímu/Bruselu.

Jako důležitý bod na cestě BaH do euroatlantických struktur je ve vybraných projevech konstruována Stabilizační a asociační dohoda. V proslovech, které Paddy Ashdown pronesl ještě před započítím jednání o SAA, je BaH popisována jako *stojící na křižovatce*. SAA je traktována jako předěl, který Bosně a Hercegovině otevírá nové možnosti a umožňuje rozloučit se s minulostí. Přistoupení k vyjednávání o SAA je popisováno jako *začátek nové éry, konec těžké intervence MS* a předěl, který dostává BaH na *stejnou trajektorii, na které*

¹⁸ Válka je označovaná jako temná

již jsou ostatní státy regionu.

Subdiskurz: nemocná BaH

Méně početný, ale soustavný je v projevech subdiskurz nemocné Bosny a Hercegoviny, kdy je BaH rámovaná jako na cestě k uzdravení. Pohyb po cestě je označován jako *zotavování* či *obnova*. Uzdravení reprezentuje opět vstup do euroatlantických struktur. Ústavní změna je nazvaná zdravou a zároveň nezbytnou pro další integraci. V projevu z Ženevy je použita metafora, kdy jsou bonnské pravomoci přirovnány k *zázračnému léku*, který sice radikálně zlepší pacientův (BaH) stav, ale oslabí pacientovy přirozené schopnosti bránit se.

Subdiskurz: BaH nemá dostatek času

Často opakovaným prvkem napříč projevy je upozorňování na nedostatek času. Přestože je opakovaně zdůrazňováno, jak již bylo zmíněno výše, že BaH ušla delší cestu, než bylo očekáváno, tak stále nepostupuje dostatečně rychle. Tento nedostatek času je v některých proslovech vysvětlován nutností dohánět ostatní státy regionu, jež jsou již na cestě do EU dále a nepočkají.

Subdiskurz: BaH je unikátní

BaH je v několika případech popisována jako unikátní a pozoruhodná, a jelikož je BaH unikátní, tak potřebuje i unikátní přístup ze strany MS. Není konkrétně vysvětlené, v čem tkví její unikátnost. V závěru proslovu v Ženevě dokonce HR přirovnává Bosnu a Hercegovinu ke *klenotu*, kterým se pro EU může stát.

3.4.3 BaH a mezinárodní společenství v diskurzu vysokého představitele Paddyho Ashdowna

Důraz na nutnost opatrovat a pomáhat BaH vynikne zejména při bližším zkoumání, jakým způsobem je v textu traktováno mezinárodní společenství. Mezinárodní společenství v

proslovech vyvíjí *konzistentně tlak, pomáhá, poskytuje opatrovnictví, facilituje, angažuje se, podporuje*, a to vše ve vztahu k BaH. Jednání MS je popisováno přídavnými jmény jako *konzistentní, jednotné, energické, aktivní a pochopitelné*. Volba těchto přídavných jmen signalizuje aktivní roli mezinárodního společenství v diskurzu Paddyho Ashdowna. Přestože není zpochybněna angažovaná role mezinárodního společenství v BaH, tak je MS stejně jako BaH umístěno na rozcestí. V projevech je zmiňovaná *potřeba změny role mezinárodního společenství v BaH, konkrétně snížení těžkého intervencionismu*, tedy odklon od bonnských pravomocí.

3.4.4 BaH a Evropská unie v diskurzu vysokého představitele Paddyho Ashdowna

Kódování EU v proslovech vysokého představitele již bylo částečně popsáno v rámci subdiskurzů „nemocná BaH“, „BaH na cestě“ i „BaH nemá dostatek času“. Evropská unie je v projevech vysokého představitele vykreslována zejména jako finální destinace, do které však vede ještě dlouhá cesta. Evropské normy nebo standardy jsou popisovány přídavnými jmény jako *efektivní* nebo *demokratické*. Evropský stát je *normální* či *moderní* a evropská budoucnost označovaná výrazy jako *prosperita, modernita* či *progres*.

EU je nepřímou vykreslena jako jakási země zaslíbená, která však není přístupná všem, ale pouze vybraným na základě jasně daných a neměnných pravidel. Několikrát je zmiňováno, že BaH stane před bránami do EU, což signalizuje spíše uzavřenost evropské komunity. EU je traktována jako lákadlo, které přitahuje státy k sobě. Naopak hrozba možného vyloučení z přístupových jednání s EU je rámovaná jako volba izolace.

Za účelem integrace do evropských struktur Ashdown často zmiňuje potřebu reformovat. Reforma je tedy v projevech obecně rámovaná jako nutná a potřebná pro možnost integrace do EU. Napříč texty je tudíž traktována především pozitivně. Je popisována přídavnými jmény jako *efektivní, úspěšná, přelomová, hmatatelná, konsenzuální, organická, inkrementální, pozitivní*, ale také *opožděná* nebo *těžká*. Vysoký představitel mluví o reformě obecně i konkrétně, například o reformách ekonomických či ústavních. Ashdown také zmiňuje korelaci mezi reformou a hmatatelnými důsledky, ze kterých profitují občané. Tento profit či benefit je provázán se subdiskurzem „Všichni chtějí být

bohatí“.

Subdiskurz: Všichni chtějí být bohatí

V prosloveh se opakuje odkazování na bohatství a výdělek. V jednom z proslavů (Ten After Dayton: Prospects for Cooperation and the Future of BiH) je dokonce explicitně vyjádřeno, že *všichni chtějí být bohatí*. Bohatství je tedy konstruováno jako něco, k čemu všichni aspirují. Kroky, které jsou Ashdownem vyhodnoceny jako úspěšné, jsou opakovaně označeny jako *vyplácející dividendy*. Naopak chudoba je traktována jako nežádoucí. Bohatství je v prosloveh spojováno s tržní ekonomikou; explicitně například v proslovu ze Sarajeva (Ten After Dayton: Prospects for Cooperation and the Future of BiH, 2005).

3.4.5 DPA a daytonský proces v diskurzu vysokého představitele

Paddyho Ashdowna

Uzavření a podepsání daytonské mírové dohody je v diskurzu opakovaně označováno za úspěch. DPA je také popisována jako *esenciální rámeček* nebo *základ, nikoli však strop*. Jako účel DPA je v diskurzu zmiňováno *zastavení boje*, které se na základě DPA mělo povést. Podpis DPA je traktován tak, že *ukončil krveprolití a byly díky němu zachráněny životy*. Několikrát je zmíněno také to, že byla DPA napsána záměrně flexibilně, aby vznikl prostor pro pozdější modifikaci a umožňovala změnu. Součástí DPA měla být kromě modifikace také interpretace a implementace, jež byly zásadní během tzv. daytonského procesu.

Ashdown v prosloveh rozlišuje daytonský proces (DP) od DPA. DP podle něj začal podepsáním DPA a trvá stále (tedy ještě v roce 2005). DP je popsán jako *logický důsledek* DPA, který se vyrovnává s klíčovými záležitostmi, jež nebyly uspokojivě vyřešeny v DPA. DP v prosloveh *zabetonoval mír* a byl *lešením* či *podpěrným systémem pro BaH*, ale *neřešil rozvoj životaschopného a moderního státu*.

Jako zásadní nevýhody DPA jsou uvedeny dvě, konkrétně *spoléhání se na kolektivní práva namísto individuálních* a *zakotvení nefunkční struktury vládnutí*. V souvislosti s DPA jsou používány také výrazy či slovní spojení jako *dysfunkční dědictví*, *konec užitečnosti*,

opravdový blok vůči progresu na cestě do Evropy, nástroj k obstrukcím nebo již nedostačující.

Zastřešujícím tématem napříč proslovy vysokého představitele Paddyho Ashdowna je potřeba změny, a tedy odklonu od DPA, jež splnila svůj účel, ale už je nedostačující pro další vývoj Bosny a Hercegoviny.

3.4.6 Legitimizační a delegitimizační strategie DP, DPA a tranzice

V rámci konstruování DPA a daytonského procesu ve vybraných proslovech Paddyho Ashdowna je pro analytiku zajímavé si všimnout, jakým způsobem jsou DP a DPA legitimizováni či ospravedlnováni a naopak. Daytonský proces je legitimizován na základě teoretické racionalizace, konkrétně naturalizace. DP je totiž označen za *logický důsledek* DPA, tím je odkazováno k přirozenému řádu věcí, kdy po podepsání nějaké dohody nastává doba, ve které je dění do určité míry dohodou předurčené a vymezené.

Současnost, tedy rok 2005, je v proslovech traktována jako doba, kdy BaH stojí na křižovatce a potřebuje změnu. Důležitým aspektem této změny by měl být odklon od DPA (Daytonu) a přechod k Evropské unii (Bruselu). Ve vybraných projevech lze sledovat, jaké legitimizační strategie jsou užity k ospravedlnění DPA a daytonského procesu a zároveň delegitimizační strategie vysvětlující, proč je potřeba se od DPA odklonit, jedná se tedy o legitimizaci potřeby odklonu od DPA, jejíž flexibilita podle textů již nedostačuje požadavkům pro integraci do euroatlantických struktur.

Často užívaná legitimizační strategie za účelem ospravedlnění DPA je v proslovech Paddyho Ashdowna racionalizace, konkrétně instrumentální racionalizace. V argumentaci vysokého představitele lze částečně rozpoznat prvky účelové, prostředkové i efektové orientace. Daytonský proces je legitimizován na základě prostředkové orientace, je rámován jako prostředek k udržení BaH na cestě k uzdravení, a tedy na cestě do euroatlantických struktur. O účelovou orientaci se jedná například v případě, kdy je DPA legitimizována na základě toho, jakých výsledků bylo díky ní dosaženo, například *ukončení války, ukončení krveprolití, záchrana životů*. Jako efekt DPA je rámováno umožnění evoluce, která vede k modernímu evropskému státnictví. Velmi explicitně je legitimizace na základě výsledků vykreslena v proslovu „Small Steps or Giant Leaps“, ve

kterém je zmíněno dvanáct konkrétních výsledků. Všechny jsou traktovány jako legitimizace DPA a daytonského procesu. Výsledky jsou vyhodnoceny jako pozitivní na základě evropských standardů. V tomto případě se jedná o legitimizaci výsledků na základě vzorů, opinion-makerem však není osoba ale Evropská unie. Takováto legitimizace výsledků by mohla být vyhodnocena také jako morální evaluace, jelikož označení něčeho přídavným jménem *evropský* neodkazuje ke geografickému jako spíše k hodnotovému ukotvení s pozitivní konotací.

Legitimizační strategií užitou v proslovech v zájmu legitimizace odklonu od DPA je odkazování na hypotetickou budoucnost. Hypotetická budoucnost je vykreslována jako bruselská éra, která je popisována výrazy s pozitivní konotací, jak již bylo zmíněno výše. DPA je delegitimizována také na základě morální evaluace. Tato morální evaluace se váže ke specifickému diskurzu, konkrétně k diskurzu individualismu. V tomto případě lze rozeznat vytváření binárních opozit, konkrétně individualismus (Západ) versus kolektivismus (daytonská BaH).

Také reforma je legitimizována zejména skrz racionalizaci na základě hmatatelných výsledků a funkčnosti. Výsledky jsou poměřovány podle toho, jestli z nich benefitují občané a občanky BaH. Například v projevu „Ten After Dayton; Prospects for Cooperation and the Future of BiH“ jsou benefity pro občany rámovány vyšší bezpečností. Jako reformy vedoucí k vyšší bezpečnosti jsou označeny ty, jež přibližují BaH k evropským standardům. Kromě racionalizace lze však rozpoznat ještě minimálně jednu legitimizační strategii, konkrétně analogii v rámci morální evaluace. Reformy jsou v projevech často legitimizovány na základě subdiskurzu „Všichni chtějí být bohatí“. Tímto způsobem je reformace přirovnána k jiné aktivitě, která je v diskurzu HR rámována pozitivně, k vydělávání peněz. Toto přirovnání je v projevech popsáno nepřímou, zejména inkorporací určitých výrazů, například „dividendy“. S bohatstvím je v proslovech spojována tržní ekonomika, je tak také rámována pozitivním způsobem.

Při analyzování legitimizace potřeby reformy je zajímavé si všimnout, že v případě projevu pro národní shromáždění RS je mnohem častěji užitá legitimizace na základě emocí, konkrétně strachu. Reforma je i v tomto projevu traktována jako nezbytná pro další postup BaH po trajektorii směrem do EU, avšak mnohem více se objevují hrozby. Vyvolávání strachu je kombinováno s vykreslováním hypotetické budoucnosti. Strach je vyvoláván

například označováním hypotetické budoucnosti jako *černé díry*, *temného sklepa* nebo *hrozbou ponoření země hlouběji do kriminality a zločinu či osamělosti/opuštěnosti*.

3.4.7 Legitimizace bonnských pravomocí

V návaznosti na legitimizaci daytonského procesu a Daytonské mírové dohody jsou často zmiňované také bonnské pravomoci. Napříč všemi analyzovanými projevy převládá zdůrazňování postupného odklonu od bonnských pravomocí (BP).

BP jsou popisovány jako zastávající dominantní roli v politickém prostředí BaH a před parlamentem BaH je HR přirovnal k *deus ex machina*. BP jsou v projevech částečně traktovány pozitivním i negativním způsobem. Pozitivně konkrétně výrazy a slovními spojeními jako *funkční*, *zavedené za konkrétním účelem*, *nezbytné*, ale také *že dovedly BaH do tohoto bodu*, *roztříštily vzestup obstrukcí a umožnily vysokému představiteli se prosekat houštinami obstrukcí*. Mezi spíše negativní deskripce se řadí například to, že měly vytvořit *nebezpečnou závislost*. Stejně jako v případě DP a DPA jsou bonnské pravomoci legitimizovány i delegitimizovány zároveň. Jinými slovy je legitimizováno jejich užití v minulosti a odstup od nich v současnosti a budoucnosti.

BP jsou legitimizovány z velké části na základě racionalizace, tedy výsledků, kterých bylo skrz jejich implementaci dosaženo, například *zbavení se obstrukcí bránících BaH na cestě do euroatlantických struktur*. Na základě toho měly bonnské pravomoci pomoci Bosně a Hercegovině se posunout až do bodu, ve kterém se v roce 2005 podle vysokého představitele nacházela. Při legitimizaci BP je ale pracováno také se strachem, a tedy s legitimizací s odkazováním na emoce. Pokud by BP nedokázaly překonat obstrukce, tak by podle textů byla sabotována obnova či zotavení země. V tomto případě dochází ke spojení dvou legitimizačních strategií podle Antonia Reyese (2011, s. 785-787), konkrétně legitimizace odkazováním na emoce a na hypotetickou budoucnost. Hypotetická budoucnost je totiž v tomto případě vykreslena značně negativně.

Legitimizace bonnských pravomocí je hluboce propojena s legitimizací Daytonu, dá se říct, že na ni navazuje. Předpokládáme-li, že DPA i DP jsou již legitimizovány, jak je popsáno výše v práci, tak jsou bonnské pravomoci ospravedlňovány tím, že by bez nich daytonský proces nefungoval. Jinými slovy jsou legitimizovány přímo daytonským

procesem, jehož fungování je na nich závislé. V rámci legitimizačních kategorií podle Theo van Leeuwena by se mohlo jednat o teoretickou racionalizaci, kdy je určitý jev (bonnské pravomoci) moralizován na základě jiného moralizovaného jevu (DPA a DP). Jako nepřímá legitimizační strategie může být také považován subdiskurz „Unikátní BaH“. V projevech je několikrát zmíněno, že je BaH unikátní, tudíž potřebuje unikátní přístup. Specifičnost bonnských pravomocí by mohla být ospravedlněna právě v rámci tohoto diskurzu. Je však poměrně komplikované tuto legitimizaci kategorizovat. Mohlo by se jednat o naturalizaci (přirozené je v unikátní zemi reagovat unikátním způsobem) nebo dokonce o odkazování na autoritu identity. Nicméně zařazení legitimizace do této kategorie je problematické, protože je v tomto případě zásadní identita BaH, nikoli autority, která něco legitimizuje (OHR).

Delegitimizace bonnských pravomocí či legitimizace opouštění jejich užívání je navázáno na jejich legitimizaci, konkrétně na racionalizaci. Bonnské pravomoci měly totiž konkrétní účel, zejména odstranění obstrukcí na cestě BaH ke stabilizaci. Tento účel legitimizuje jejich užití v minulosti. V proslovech je tento cíl zhodnocen jako dokonáný, *obstrukcím bylo zamezeno a země je na trajektorii směrem do evropských struktur*. Důkazem je započatí vyjednávání o SAA. Racionalizace s touto účelovou orientací tudíž ztrácí smysl. Bonnské pravomoci jsou delegitimizovány také na základě toho, že měly vytvořit *nebezpečnou závislost*. Zde lze opět pozorovat legitimizační strategii odkazující k emocím, konkrétně odkazováním na nebezpečí. Vysoký představitel jako konkrétní negativní důsledky používání BP vyjmenovává ztíženou situaci pro růst občanské společnosti a kulturu přejímání zodpovědnosti domácími aktéry. V tomto duchu jsou BP metaforicky označeny za *záračný lék*, jak již bylo popsáno výše v práci. Toto metaforické vysvětlení lze vyhodnotit v rámci kategorizace Theo van Leeuwena jako teoretickou racionalizaci, konkrétně definici. V tomto případě jsou totiž bonnské pravomoci do určité míry legitimizovány a z části delegitimizovány odkazem na jinou moralizovanou aktivitu, konkrétně léčbu s cílem někoho uzdravit. Lék (bonnské pravomoci) sice pacientce (BaH) ulevily, ale z dlouhodobého hlediska ji oslabují.

3.4.8 Dekoloniální kritéria analýzy podle Felicitas Macgilchrista

Na zkoumané projevy byla aplikována Macgilchristova (2014, s. 391) kritéria, jež jsou

popsaná v teoretické části práce. Cílem je odhalit, zda je legitimizace zakotvena v koloniálním matrixu moci.

Koloniální pozůstatek

Při hledání koloniálního pozůstatku v projevech se projevuje specifikum regionu jihovýchodní Evropy. Slovník reprodukuje moc a hierarchii není kódován na základě rasy, jako spíše na základě umístění v čase, v jiném bodě na ose vývoje. BaH je tedy nepřímo popisována jako opožděná.

Binarita mezi Západem, konkrétně EU, a Balkánem (BaH) není ve většině případů vyjádřena explicitně. EU je nazývána přídavnými jmény jako *moderní*, *demokratická* či *normální* a BaH je stavěna do pozice, ve které je pouze na cestě k dosažení těchto standardů. Tato rétorika však nemusí jasně implikovat, že je BaH nemoderní, nedemokratická či nenormální. Pokud je vzat v potaz přístup Marii Todorové (2009, s. 18), kdy je Balkán konstruován jako „neúplný Západ“, tak je možné vnímat cestu BaH do moderní, demokratické a normální Evropské unie jako cestu za dosažením úplnosti. Z ne zcela demokratické, normální a moderní BaH se může stát země, která má tyto vlastnosti v plné míře. Koneckonců je v projevu pro parlament RS několikrát zdůrazněno, že Bosna a Hercegovina patří geograficky, kulturně i politicky do Evropy. Pokud je toto tvrzení postaveno do konverzace s tvrzeními o cestě k branám do EU, tak lze rozpoznat pro tento region typický diskurz dohánění Západu. Tento diskurz je ještě umocněn subdiskurzem „BaH nemá dostatek času“. V analyzovaných proslovech je neustále opakováno, že *BaH nemá čas a musí přidat na rychlosti*. Několikrát je také zmíněno, že na ní *jiné státy regionu nebudou na trajektorii vedoucí do evropských struktur čekat*. V souladu s diskurzem dohánění Západu lze apel na dohánění ostatních států regionu číst v rámci konceptu Milici Bakić-Hayden hnízdění orientalismů. Hnízdění orientalismů a možnost zůstat „více orientální/východní“ než ostatní země regionu je rámována jako hrozba, a tudíž používána jako výhrůžka.

Macgilchrist tvrdí, že na základě koloniálního slovníku je reprodukována moc a hierarchie. V Ashdownovo projevech je možné si toho všimnout zejména při konstruování kategorií „já/my“ oproti „oni“. Jak již bylo zmíněno výše, tak „oni“ jsou buďto viktimizováni (v případě obyvatel BaH) nebo označováni spíše negativně, konkrétně jako zkorumpovaní,

paličatí či nekompetentní (politická reprezentace BaH). Zde je patrné sémantické pejorativní označování BaH v kontrastu s označováním EU jako *demokratické, stabilní* či *bezpečné*. V teoretické části bylo popsáno udržování a vytváření jinakosti na základě pozitivní traktace Západu a negativního kódování Balkánu. Tuto binaritu lze v projevech sledovat pouze částečně. Balkán není označován jako inherentně špinavý, korumpovaný nebo nesnášenlivý. Toto negativní vnímání Balkánu je nahrazeno kódováním regionu jako zaostalého či opožděného.

Je tedy v rámci Ashdownova slovníku přítomen koloniální pozůstatek? Na základě zevrubné analýzy lze konstatovat, že ano. Přestože není BaH kódována jako z podstaty negativní, tak rámování země jako na nižším stupni vývoje implikuje vztahování se k BaH z nadřazené pozice. Navíc vnímání regionu jako zaostalého je podobné klasickému kolonizačnímu vnímání „těch druhých“ jako „primitivních“. Lze tedy pozorovat jev, který zmiňuje Sušová-Salminen (2012, s. 87): Neschopnost „pojmout komplexitu společenského života“ vede k hierarchické klasifikaci „podle parciálního eurocentrického vzorce, tj. vždy ve vztahu ke kolonizátorovu „já““ (ibid.).

Eurocentrická perspektiva

Eurocentrismus je v Ashdownovo projevech zjevný mimo jiné důrazem na finální destinaci, kterou má být integrace do euroatlantických struktur, zejména do Evropy. Celý subdiskurz „BaH na cestě“ naznačuje a popisuje lineární postup od „temnoty“ minulosti do evropské budoucnosti definované přídavnými jmény s výhradně pozitivními konotacemi.

Na základě teoretické části práce je známo, že Quijano (2000, s. 542) vnímá jako základy eurocentrismu dva mýty, konkrétně dualismus a evolucionismus. Dualismus a vytváření binárních opozic je již popsán v předešlé části kapitoly o koloniálním pozůstatku. Evolucionismus je v projevech patrný a v některých případech dokonce poměrně explicitně vyjádřený, když je cesta Bosny a Hercegoviny nazvaná evolucí. Tímto způsobem je rámovaný diskurz tranzice jako evoluce a cesta modernizace a pokroku. Cesta modernizace končí za branami Evropské unie. EU je tedy kódována jako vrchol evolučního vývoje. Rámování cesty jako evoluce také implikuje, že se jedná o lineární vývoj a od nižšího/primitivnějšího k vyššímu/vyspělejšímu. Evolucionistické vnímání cesty, po které se BaH ubírá, v důsledku stanovuje mezi BaH a EU neměnnou hierarchii.

V textech navíc stojí oproti modernitě reprezentované Západem a EU pouze uspořádání BaH z minulosti, žádné alternativní formy uspořádání zmíněny nejsou. V projevech je tedy explicitně vyjádřené buď, anebo. Buďto se BaH integruje do euroatlantických struktur, nebo se vrátí do *temnoty* či *černé díry*, ze které se dostává *postupem po cestě k branám do Evropy*. Tímto způsobem formované vnímání možností odpovídá konceptu Madiny Tlostanové (2010, s. 21) kolonizace prostoru časem. Modernita se v tomto pojetí vyznačuje vírou v progres a rozvoj a časovou orientací zaměřenou na budoucnost (ibid.). Prostorové odlišnosti jsou opomíjené na úkor odlišností v čase.

Mono-epistemologie

Finální destinace trajektorie, po které putuje BaH, je definovaná mimo jiné *stabilitou, tržní ekonomikou, bezpečností* či *demokracií*. Tyto standardy jsou doplňovány slovem *normální*, což implikuje, že ostatní či opoziční formy normální nejsou. Právě v tomto užívání přídavných jmen, zejména skrz používání slova „normální“ (normal), se zrcadlí vnímání evropských standardů jako normy, vůči které jsou ostatní uspořádání porovnávána. V proslovech je s takovýmto vnímáním světa a hodnot zacházeno jako s univerzálně platnou pravdou.

Konstrukce normality a abnormality je zjevná například v subdiskurzu „nemocná BaH“. Nemoc je vnímána jako něco nežádoucího, jako odchylka od normálu. Přibližováním se k EU je nemoc léčena. Propojením evropských standardů s „normalitou“ je diskurzivně konstruováno propojení EU s uzdravením, tedy něčím pozitivním. Takto rámovaná cesta BaH je součástí rétoriky spásy, která podle Tlostanové (2012, s. 132) skrývá koloniální aspekty dominance, útlaku či kontroly. Jak již bylo popsáno v teoretické části této práce, tak tato rétorika odpovídá rétorice koloniálního matrixu moci, kdy je udržování autority ospravedlňováno na základě rozvojové či modernizační mise, a tedy na základě progresu, štěstí, rozvoje či konce chudoby.

3.4.9 Zastřešující legitimizační strategie

Napříč projevy se vyskytují různé dílčí legitimizační strategie, například racionalizace, legitimizace s odkazem na emoce nebo na hypotetickou budoucnost. Nicméně při detailní

analýze všech textů lze zároveň dojít k závěru, že všechny dílčí legitimizační strategie jsou zastřešeny jednou primární, která však jednotlivé legitimizační strategie nevyvrací, ale pojímá. Zastřešující strategií, na jejímž základě je vystavěna kompletní argumentace ve všech analyzovaných proslovech, je mythopoesis. Veškeré argumentační linie, zastávající potřebu specifických reforem, přistoupení k SAA či přesun „od Daytonu do Bruselu“, jsou vystavěny kolem příběhu, jenž na jedné straně slibuje možný šťastný konec a na druhé varuje před možnými důsledky, pokud se protagonistka (Bosna a Hercegovina) vydá po jiné trajektorii, respektive zpět do minulosti. Jako šťastný konec je rámovaný vstup do euroatlantických struktur. Evropská unie se stává jakousi zemí zaslíbenou, do které BaH míří. Příběh o putování BaH k bránám do evropských struktur je vystavěn až pohádkovým způsobem, kdy na cestě protagonistku čeká plno nástrah a výzev, avšak jejich překonání bude odměněno právě vstupem do finální destinace.

Již bylo zmíněno výše v práci, že jednotlivé legitimizační strategie nejsou striktně odděleny jedna od druhé. Mythopoesis je v mnoha aspektech podobná legitimizaci odkazováním na hypotetickou budoucnost. Lze předpokládat, že mythopoesis stejně jako odkazování na hypotetickou budoucnost umožňuje přesměrovávání pozornosti do budoucnosti (Reyes, 2011, s. 786), jež může snižovat zpochybňování mocenského postavení aktérů (Ashdowna či MS) v současnosti. Mythopoesis funguje v tomto případě také společně s morální evaluací, na jejímž základě je EU traktována jako země zaslíbená. Morální evaluace často odkazuje ke specifickým diskurzům a je tomu tak i ve vybraných projevech, ve kterých odkazuje k diskurzu modernity. Předpokládáme-li, že je skrytou součástí modernity kolonialita, tak můžeme odpovědět na výzkumnou otázku - „Jsou legitimizační strategie Paddyho Ashdowna součástí koloniálního matrixu moci?“ - ano, jsou. Theo Van Leeuwen (2007, s. 105–107) navíc mythopoesis definuje tak, že jsou protagonistky a protagonisté odměněni za posílení legitimního pořádku, jež je v tomto případě konstruován na základě vytváření jinakosti pomocí koloniálního slovníku a mono-epistemologického a eurocentrického vnímáním světa. Celý „příběh“ je tedy pevně zakotven v koloniálním matrixu moci. Kolonialita zde působí jako skrytý nástroj k ospravedlnění rozvojové mise modernity.

Zastřešující legitimizační strategie je tedy mythopoesis s kořeny v koloniálním matrixu moci. Veškeré jednání vysokého představitele, OHR i mezinárodního společenství,

opouštění daytonského uspořádání a přechod k integraci do EU a v konečném důsledku také používání bonnských pravomocí a intervence HR, je ospravedlněna vše pojímajícím příběhem o cestě ke šťastnému konci, který znamená *demokratický, stabilní, bezpečný, moderní, individualistický a normální evropský stát*. Touto legitimizací dosažená legitimita by byla pravděpodobně legitimitou v Beethamovském stylu, jelikož je založena na univerzalistickém pojetí hodnot.

Na rozdíl od Marie O'Reily se autorka této práce nedobrala k závěru, že je zastřešující legitimizační strategií legitimizace zakotvená v mobilizaci genderu. Pro účely této práce byl analyzován korpus, ve kterém se zdá být legitimizace na základě sebeidentifikace Ashdowna s rolí maskulinního protektora spíše vedlejší. V projevech sice byla detekována legitimizace dílčích kroků na základě maskulinní identity Ashdowna, například když bonnské pravomoci umožnily vysokému představiteli, aby se *prosekal houštinami obstrukcí* (Then and Now – Peace-Building Challenges in Bosnia and Herzegovina, 2005). Avšak tento způsob ospravedlňování nezastřešuje legitimizaci diskurzu tranzice, která byla stěžejním předmětem zkoumání v této práci.

3.4.10 Problematika legitimizace

Problematické na legitimizaci kroků a postupů na základě mythopoesis s kořeny v koloniálním matrixu moci zůstává minimálně několik aspektů. V případě Bosny a Hercegoviny lze vidět, jak různorodé politické kroky jsou tímto způsobem ospravedlňovány. Přestože je tedy jako finální cíl proklamován demokratický stát, tak jako „nezbytný“ krok k němu jsou ospravedlňovány bonnské pravomoci, jež jsou samotným HR vnímány jako překážka pro rozkvět občanské společnosti v BaH. Pokud se tedy stane hlavním prostředkem legitimizace příběh o šťastném konci, kterého je potřeba dosáhnout překonáváním výzev a nástrah, tak hrozí přijetí přístupu „úcel světlí prostředky“. Najednou totiž může přestat záležet na povaze konkrétních kroků, pokud z dlouhodobé perspektivy stále míří do „země zaslíbené“ nebo tak jsou alespoň rámovány. Tento aspekt lze najít v projevech například v případě, kdy je centralizace ospravedlňována tím, že je potřebná pro zvýšení funkčnosti vlády, přestože je finálním cílem decentralizace.

Dalším problematickým aspektem je také skutečnost, že v rámci koloniálního matrixu moci je modernita konstruovaná jako univerzálně pozitivní, aniž by byla reflektována mocenská dynamika a závislost na konkrétním ideologickém rámci vzniklém z určitých tradic na specifickém místě. Takto univerzalisticky pojímaná představa o globálním uspořádání může legitimizovat přetrvávající formy útlaku, marginalizace a umlčování. Na základě univerzalistického pojmání mohou být v důsledku intervence pojímány spíše šablonovitým (cookie cutter) způsobem bez reflektování specifického prostředí, do kterého zasahují. Jak je již zmíněno v kontextuální části, tak se tento aspekt v BaH negativně projevil například během privatizace nebo při nedostatečném zohlednění místního kontextu v případě bezhlavého prosazování individuálních občanských práv či podpory bosňáckých nacionalistů západními aktéry.

Vzhledem k okolnostem popsaným v kontextuální části práce navíc působí celá zastřešující legitimizační strategie paradoxně. Vstup Bosny a Hercegoviny do EU byl a stále je kvůli přetrvávající nevoli některých členských států velmi nejistý a HR ani EUSR nemají prostředky vstup BaH do evropských struktur zaručit. Vykreslení cesty BaH jako vedoucí přímo do EU je tudíž rétorický manévr, který však neodpovídá realitě. Přední legitimizační strategie tak působí spíše jako prostředek k ospravedlnění přetrvávající přítomnosti mezinárodních sil v BaH, a tedy koresponduje s tvrzením Kapplerové (2020, s. 129), že OHR legitimizuje své sebe zvěčnění (self-perpetuation). V konečném důsledku se zdá být tedy avizovaná změna od Daytonu k Bruselu spíše vyprázdněnou rétorikou za účelem ospravedlnění přetrvávající přítomnosti západních mocností v Bosně a Hercegovině. Samotný diskurz tranzice je tedy součástí legitimizačních procesů vztahujících se k ospravedlnění přetrvávající mezinárodní intervence.

Závěr

V půlce první dekády jedenadvacátého století končil v Bosně a Hercegovině mandát doposud nejvíce intervenčního vysokého představitele pro mezinárodní společenství, Paddyho Ashdowna. Během jeho funkčního období začal v BaH narůstat vliv Evropské unie, která po rozšíření své členské základny v roce 2004 upřela pozornost na region jihovýchodní Evropy. V Bosně a Hercegovině tudíž začal zesilovat diskurz tranzice definovaný proklamovaným přesunem země od uspořádání na základě Daytonské mírové dohody, jejímž podepsáním byla ukončena válka v roce 1995, k euroatlantické integraci. Diskurz tranzice je proto zkráceně nazýván „od Daytonu k Bruselu“. Vzhledem k načasování tedy není překvapivé, že se zmocněnec Západu Paddy Ashdown na konstruování tohoto diskurzu podílel. Cílem této práce bylo za pomoci kritické diskurzivní analýzy Ashdownových projevů kriticky zhodnotit, jakým způsobem tento politický aktér diskurz tranzice na konci svého funkčního období legitimizoval.

Analýza byla obohacena o dekoloniální perspektivu. Základní premisou práce byl tudíž předpoklad, že je konstitutivním aspektem modernity kolonialita (Manolova, Kušić a Lottholz, 2019, s. 13), která funguje jako skrytý prostředek legitimizace mocenské nerovnosti (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 132–133). Účelem práce tedy bylo kriticky napadnout legitimitu mezinárodní intervence v Bosně a Hercegovině a prostřednictvím dekonstrukce legitimizačních strategií odhalit, zda je legitimizace konkrétního politického aktéra, Paddyho Ashdowna, zakořeněna v koloniálním matrixu moci. Jinými slovy, zda je ospravedlňování zasahování do vnitrostátních záležitostí Bosny a Hercegoviny konstruováno v rámci přetrvávající imperiálně-koloniální organizace světa.

Kvalitní kriticky diskurzivní analýza (KDA) vyžaduje důkladné zmapování kontextu zkoumaného problému či jevu. V rámci této práce byla předmětem zájmu především legitimizace mezinárodní intervence, potažmo diskurzu tranzice. V kontextuální části jsem se proto soustředila zejména na percepci a kritiku intervence mezinárodního společenství (především OHR) akademiky a akademičkami. Zaměřila jsem se také na problematiku legitimacy vysokého představitele v BaH, zejména na kontroverze spojené s využíváním bonnských pravomocí. V teoreticko-metodologické části jsem vymezila metodologický přístup; v rámci KDA byl zvolen postup podle Ruth Wodak. Dále jsem definovala stěžejní teoretické koncepty a popsala jsem kategorizaci legitimizačních strategií podle Theo Van

Leeuwena, jehož poznatky dále rozšířili Antonio Reyes a Reza Abdi s Ali Basarati. Druhou půlku kapitoly jsem věnovala mapování dekoloniálního přístupu, zaměřila jsem se zejména na aplikovatelnost dekoloniálního myšlení na region jihovýchodní Evropy. Poznatky z kontextuální a teoreticko-metodologické části jsem následně aplikovala v analytické části. Nicméně při KDA je běžné, že se analytička kontinuálně pohybuje mezi kontextem a analýzou, vracela jsem se tudíž v průběhu analýzy k předešlým částem práce a doplňovala jsem informace vyjasňující otázky, které vyvstaly při analýze.

V analytické části práce jsem zkoumala korpus, jež se skládal z osmi projevů Paddyho Ashdowna z roku 2005. Nejprve jsem si vymezila relevantní aktéry, procesy a fenomény, o kterých Ashdown v proslovech mluvil. Následně jsem zjišťovala, jakým způsobem jsou kvalifikováni a traktováni. S ohledem na předmět zkoumání jsem se zaměřila na tyto aktéry: Evropskou unii, Úřad vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu, BaH a mezinárodní společenství. Zkoumala jsem také DPA, daytonský proces a bonnské pravomoci.

Na základě zkoumání jazykových prostředků Ashdowna jsem detekovala konstruování hierarchie mezi skupinou „my“ a „oni“, kdy je první skupina nadřazena té druhé. Množina „my“ je přitom definována sdílenými hodnotami, které odpovídají těm vysokého představitele, tedy Paddyho Ashdowna. Následně jsem analyzovala, jakým způsobem jsou traktováni jednotliví aktéři a fenomény. Povedlo se mi detekovat několik subdiskurzů, například „nemocná BaH“, „unikátní BaH“, „BaH nemá dostatek času“ či „BaH na cestě“. V rámci posledního zmíněného subdiskurzu je BaH traktována jako na trajektorii, jejíž finální destinací je EU. Ostatně rámování EU jako finálního útočiště či přímo země zaslíbené bylo detekováno napříč všemi proslovy. Evropská budoucnost je navíc popisována slovy s výhradně pozitivními konotacemi například jako moderní, efektivní, demokratická či normální. Zjistila jsem, že je diskurz tranzice konstruován nejen s pomocí legitimizace Evropské unie, ale současně také na základě delegitimizace DPA a daytonského procesu. V případě DPA či bonnských pravomocí bylo obzvláště zajímavé sledovat, jakým způsobem může legitimizační strategie sloužit k legitimizaci jevu v minulosti a zároveň k jeho delegitimaci v současnosti. Jinými slovy legitimizace bonnských pravomocí pomocí racionalizace ospravedlnila jejich užití v minulosti, avšak delegitimizovala je do budoucnosti. Kromě racionalizace však bylo v analyzovaných

prosloveh detekováno vícero legitimizačních strategií, jež se vztahovaly k dílčím krokům či postojům vysokého představitele, například analogie, odkazování na hypotetickou budoucnost nebo legitimizace na základě emocí.

Nejzásadnějším výsledkem analýzy je zjištění, že všechny dílčí legitimizační strategie pojímá jedna zastřešující, konkrétně mythopoesis (odkazování na mýty a příběhy) s kořeny v koloniálním matrixu moci. Veškeré argumenty vztahující se k diskurzu tranzice od Daytonu k Bruselu jsou vystavěny na příběhu o strastiplné cestě Bosny a Hercegoviny za šťastným koncem, jenž představuje integrace do evropských struktur. Tento příběh je konstruován až pohádkovým způsobem, kdy musí putující BaH překonat nástrahy a výzvy, aby se dostala do „země zaslíbené“, tedy Evropské unie. Mythopoesis byla detekována na základě analýzy legitimizačních strategií a její kořeny lokalizovány v koloniálním matrixu moci s pomocí dekoloniálních kritérií Felicitase Macgilchrista, která jsem aplikovala na analyzované proslovy.

Takto konstruovaná legitimizace je problematická nejméně ve třech aspektech. Zaprvé na jejím základě mohou být v rámci přístupu „účel svěť prostředky“ ospravedlněny kroky odporující proklamovaným hodnotám. Jinými slovy může přestat záležet na povaze konkrétních kroků, pokud budou z dlouhodobé perspektivy pořád mířit do „země zaslíbené“ nebo tak budou alespoň rámovány. Zadruhé není v rámci této legitimizace reflektováno, že jí proklamované hodnoty vychází ze specifické lokace. Univerzalisticky vnímaná představa o globálním uspořádání, kde jsou západní hodnoty na pomyslném evolučním vrcholu, může podněcovat k šablonovitému přístupu, kdy jsou aplikovány stejné postupy na různých místech nezávisle na lokálním kontextu. V poslední řadě příběh, který je v rámci zastřešující legitimizace prezentován, neodpovídá realitě, jelikož vstup země jihovýchodní Evropy (vč. BaH) do evropských struktur nezávisí pouze na „chování“ BaH. V konečném důsledku se zdá být tedy proklamovaná tranzice od Daytonu k Bruselu spíše vyprázdněnou rétorikou za účelem legitimizace přetrvávající přítomnosti západních mocností v Bosně a Hercegovině.

Mým cílem v žádném případě nebylo dokázat, že Paddy Ashdown jako vysoký představitel záměrně legitimizoval diskurz tranzice na základě mythopoesis s kořeny v koloniálním matrixu moci, a usvědčit ho tak z nečestnosti, nýbrž kriticky analyzovat jeho legitimizační rétoriku skrz dekoloniální prisma. Jinými slovy jsem se pokusila dokázat, že Paddy

Ashdown operuje v rámci koloniálního matrixu moci. KDA i dekoloniální postup jsou angažované přístupy, takže jsem se ani já nestavila do role nezávislé pozorovatelky, nýbrž angažované výzkumnice, která zpochybňuje legitimitu mezinárodní intervence a mocenské nerovnosti v BaH.

Kromě výše zmíněných poznatků tkví přínos práce také v aplikaci dekoloniální optiky na region jihovýchodní Evropy. Přestože jsem plně nevyužila potenciál dekoloniálního přístupu, jelikož jsem se nezaměřila přímo na vytváření prostoru pro marginalizované či umlčované skupiny lidí, přispěla jsem k odpojování se (delinking) od dominantního západocentrického pojetí výzkumu. Využitím dekoloniální perspektivy ke zpochybnění legitimizace moci jsem rozvinula doposud spíše okrajovou kritiku mocenské dynamiky v jihovýchodní Evropě. Práce tudíž otevírá prostor pro další výzkum.

Summary

In 2005 was the mandate of the most interventionist High Representative for Bosnia and Herzegovina slowly coming to an end. During his term in office, the European Union began to grow in influence in the South-Eastern European region. The EU turned its attention to the region primarily after expanding its membership base in 2004. Thus, a discourse of transition defined by the proclaimed shift of the country from the Dayton Peace Agreement, which ended the war in 1995, to Euro-Atlantic integration, began to intensify in BiH. The discourse of transition is therefore simplistically referred to as 'from Dayton to Brussels'. Given the timing, it is therefore not surprising that the High Representative Paddy Ashdown was involved in constructing this discourse. The aim of this thesis has been to critically assess, through a critical discursive analysis of Ashdown's speeches, how this political actor legitimised the discourse of transition at the end of his tenure.

The analysis was enriched with a decolonial perspective. Thus, the basic premise of the thesis was the assumption that coloniality is a constitutive aspect of modernity (Manolova, Kušić a Lottholz, 2019, s. 13), which functions as a hidden means of legitimizing power inequality (Mignolo a Tlostanova, 2009, s. 132–133). The purpose of this thesis, therefore, was to critically challenge the legitimacy of international intervention in Bosnia and Herzegovina and, through the deconstruction of legitimation strategies to reveal whether the legitimation of a particular political actor, Paddy Ashdown, is rooted in the colonial matrix of power. In other words, whether the legitimation of intervention in BiH national affairs is constructed within the persistent imperial-colonial organization of the world.

By examining Ashdown's linguistic devices, I detected the construction of a hierarchy between the „us“ group and the „them“ group, where the former is superior to the latter. I then analysed the way in which individual actors and phenomena are treated. I was able to detect several sub-discourses, such as „sick BiH“, „unique BiH“, „BiH does not have enough time“ or „BiH on the road“. Within the last-mentioned sub-discourse, BiH is treated as being on a trajectory whose final destination is the EU. Indeed, the framing of the EU as the final refuge or outright promised land was detected across all analysed speeches. I have also found that the discourse of transition is constructed not only through the legitimisation of the European Union, but also through the delegitimization of the DPA

and the Dayton process.

The most significant result of the analysis is the finding that all the sub-strategies of legitimation are linked by an overarching one, namely mythopoesis (referring to myths and stories) with roots in the colonial matrix of power. All arguments related to the discourse of transition from Dayton to Brussels are built on the narrative of Bosnia and Herzegovina's harrowing journey towards the happy ending represented by the integration into European structures. This narrative is constructed in an almost fairytalelike manner, whereby the wandering BiH has to overcome pitfalls and challenges to reach to the 'promised land', i.e. the European Union. Mythopoesis was detected through the analysis of legitimation strategies and its roots located in the colonial matrix of power with the help of Felicitas Macgilchrist's decolonial criteria, which I applied to the analysed speeches.

Legitimation constructed in this way is problematic in at least three respects. First, it can be used to justify actions that are in contradiction to the proclaimed values. In other words, the nature of specific actions may cease to matter, as long as in the long run they are still aimed at the 'promised land', or at least framed as such. Secondly, this legitimation does not reflect the fact that the values it proclaims are based on a specific location. The universalist notion of a global order, where Western values are at an imaginary evolutionary peak, can encourage a cookie-cutter approach where the same practices are applied in different places regardless of the local context. Finally, the narrative presented within the overarching legitimation does not correspond to reality, as the entry of the countries of Southeastern Europe (including BiH) into European structures does not depend solely on the 'behaviour' of BiH. Ultimately, then, the proclaimed transition from Dayton to Brussels seems to be rather hollowed out rhetoric in order to legitimise the continued presence of Western powers in BiH.

My aim was in no way to prove that Paddy Ashdown as HR deliberately legitimised the discourse of transition based on a mythopoesis rooted in the colonial matrix of power, and thus to convict him of dishonestly. Rather, my aim was to critically analyse his legitimising rhetoric through decolonial prism. In other words, I have attempted to demonstrate that Paddy Ashdown operates within the colonial matrix of power. Both the CDA and the decolonial process are engaged approaches, so I have not positioned myself as an independent observer either. Rather, I have positioned myself as an engaged researcher

questioning the legitimacy of international intervention and power inequality in BiH.

In addition to the aforementioned insights, the contribution of the thesis lies in the application of a decolonial optic to the region of Southeastern Europe. Although I have not fully exhausted the potential of the decolonial approach, as I have not focused directly on creating space for marginalised or silenced groups of people, I have contributed to a delinking from the dominant Western-centric conception of research. By using a decolonial perspective to question the legitimation of power, I have developed a hitherto rather marginal critique of power dynamics in Southeastern Europe. The thesis therefore opens up space for further research.

Použitá literatura

Primární zdroje

Analyzované projevy Paddyho Ashdowna

Speech by the High Representative, Paddy Ashdown to RSNA, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/speech-by-the-high-representative-paddy-ashdown-to-rsna/>

Speech by the High Representative and European Union Special Representative, Paddy Ashdown, to the BiH Parliament, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/speech-by-the-high-representative-and-european-union-special-representative-paddy-ashdown-to-the-bih-parliament/>

Speech by the High Representative, Paddy Ashdown at a Conference on the Future of BiH Organised by the Association Bosnia & Herzegovina 2005, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/speech-by-the-high-representative-paddy-ashdown-at-a-conference-on-the-future-of-bih-organised-by-the-association-bosnia-herzegovina-2005/>

Remarks by the High Representative, Paddy Ashdown at a Roundtable on the 10th Anniversary of Dayton: “Small Steps or Giant Leaps”, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/remarks-by-the-high-representative-paddy-ashdown-at-a-roundtable-on-the-10th-anniversary-of-dayton-small-steps-or-giant-leaps/>

Remarks by the High Representative for BiH, Paddy Ashdown, to the UN Security Council, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/remarks-by-the-high-representative-for-bih-paddy-ashdown-to-the-un-security-council/>

Speech by the High Representative, Paddy Ashdown: “Then and Now – Peace-Building Challenges in Bosnia and Herzegovina”, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/speech-by-the-high-representative-paddy-ashdown-then-and-now-peace-building-challenges-in-bosnia-and-herzegovina/>

Remarks by the High Representative, Paddy Ashdown at a Conference on the Balkans and Euro-Atlantic Integration: Beyond Dayton: “At the crossroads: BiH’s journey from Dayton to Brussels”, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/remarks-by-the-high-representative-paddy-ashdown-at-a-conference-on-the-balkans-and-euro-atlantic-integration-beyond-dayton-at-the-crossroads-bihs-journey-from-dayton-to-brussels/>

Speech by the High Representative, Paddy Ashdown: “Ten After Dayton: Prospects for Cooperation and the Future of BiH”, 2005. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/speech-by-the-high-representative-paddy-ashdown-ten-after-dayton-prospects-for-cooperation-and-the-future-of-bih/>

Další primární zdroje

Annex 4, 1995. *OHR* [online]. Paris [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/dayton-peace-agreement/annex-4/>

Annex 10, 1995. *OHR* [online]. [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/dayton-peace-agreement/annex-10/>

EUPM/BiH, 2015. *EEAS* [online]. [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eupm-bih/index_en.htm

OHR: Office of the High Representative [online], 2015. Sarajevo [cit. 2022-01-01]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/en/>

Peace Implementation Council, 2015. *Office of the High Representative* [online]. [cit. 2021-9-13]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/international-community-in-bih/peace-implementation-council/>

PIC Bonn Conclusions, 1997. *OHR* [online]. Bonn: PIC Main Meeting Bonn [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/pic-bonn-conclusions/?print=pdf>

PIC Sintra Declaration, 1997. *OHR* [online]. Sarajevo [cit. 2021-12-19]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/pic-sintra-declaration/>

Potential candidate countries, 2000. *European Commission* [online]. [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/glossary/potential-candidate-countries_en

President Poplasen Dismissed, 1999. *OHR* [online]. Sarajevo [cit. 2021-12-19]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/president-poplasen-dismissed/>

Stability Pact for South-Eastern Europe [online], 1999. [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/glossary/stability-pact-south-eastern-europe_en

The General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, 1995. *OHR* [online]. Paris [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: <http://www.ohr.int/dayton-peace-agreement/>

Sekundární zdroje

ABDI, Reza a Ali BASARATI, 2018. Legitimation in Discourse and Communication Revisited: A Critical View toward Legitimizing Identities in Communication. *International Journal of Society, Culture and Language* [online]. [cit. 2021-01-26]. Dostupné z:

<https://www.researchgate.net/publication/328080824>

AHMED, Yunana, 2021. Political discourse analysis: a decolonial approach. *Critical Discourse Studies*. 18(1), 139–155.

ASHDOWN, Lord Paddy, 2007. JISB Interview: The European Union and Statebuilding in the Western Balkans. *JISB Interview: The European Union and Statebuilding in the Western Balkans*,. 1(1), 107-118. Dostupné z: doi:10.1080/17502970601075956

BAKIĆ-HAYDEN, Milica, 1995. Nesting Orientalisms: The Case of Former Yugoslavia. *Slavic Review*. Cambridge University Press, 54(4), 917-931.

BANNING, Tim, 2014. The ‘Bonn Powers’ of the High Representative in Bosnia Herzegovina: Tracing a Legal Figment. *Goettingen Journal of International Law*. 6(2), 259-302.

BELLONI, Roberto, 2009. Bosnia: Dayton is Dead! Long Live Dayton! Nationalism and Ethnic Politics. *Routledge*, 15(1), 355-375. Dostupné z: doi:10.1080/13537110903372367

BELLONI, Roberto, 2020. *The Rise and Fall of Peacebuilding in the Balkans*. 1. Trento: Palgrave Macmillan. ISBN 978-3-030-14423-4.

BIEBER, Florian, 2006. After Dayton, Dayton? The evolution of an unpopular peace. *Ethnopolitics*. 5(1), 15-31.

BOSE, Sumantra, 2005. The Bosnian State a Decade after Dayton. *International Peacekeeping*,. 12(3), 322-335. Dostupné z: doi:10.1080/13533310500074028

Bosnia's Alliance for (Smallish) Change: CG Balkans Report N°132, 2002. Brusel/Sarajevo: International Crisis Group.

BRAKER, Rodney, 2004. Legitimizing Identities: The Self-Presentations of Rulers and Subjects. 2. Cambridge University Press. ISBN 978-0521808224.

BRLJAVAC, Bedrudin, 2011. Europeanisation Process of Bosnia and Herzegovina: Responsibility of the European Union?. Dostupné z: doi:10.4000/balkanologie.2328

BURWITZ, Bernd, 2004. The elections in Bosnia–Herzegovina: October 2002. *Electoral Studies*. Riedstadt, 23(1), 329–360.

CHANDLER, David, 2001. Bosnia: The Democracy Paradox. *Current History*. 100(644), 114-119.

- CHANDLER, David, 2005. From Dayton to Europe. *International Peacekeeping*. 12(3), 336-349. Dostupné z: doi:10.1080/13533310500074077
- CHANDLER, David, 2007. EU Statebuilding: Securing the Liberal Peace through EU Enlargement. *Global Society*. 21(4), 593–607.
- DE FINA, Anna, 2006. *Discourse and Identity*. 1. Cambridge University Press. ISBN 9780511584459.
- DOBBINS, James, Keith CRANE, et al., 2008. Bosnia. Europe's Role in Nation-Building. 1. RAND Corporation, s. 139–171.
- DOMM, Rory, 2007. Europeanisation without Democratisation:: A Critique of the International Community Peacebuilding Strategy in Bosnia and Herzegovina. *Southeast European and Black Sea Studies*. 7(1), 159–176.
- FAIRCLOUGH, Norman, 2003. *Analysing Discourse: Textual analysis for social research*. 1. New York. ISBN 0-415-25892-8.
- FLOWERDEW, John a John E. RICHARDSON, 2017. *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. 1. New York: Routledge, s. 1-10. ISBN 9781315739342.
- FRANTZ, Roger S., 2003. In Defense of Critical Discourse Analysis. *Studies in Applied Linguistics*. 3(2).
- GREVI, Giovanni, 2007. *The EU Special representatives*. 1. Paříž: Chaillot Paper. ISBN 978-92-9198-121-2.
- HLADKÝ, Ladislav, 2006. Daytonská mírová smlouva a její uvedení do života. *Středoevropské politické studie [online]*. 8(2-3), 316-326 [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4181/6084>
- HOŘEJŠÍ, Michal, 2020. *Kritická analýza diskurzu o Národním parku Šumava*. Praha. Disertační práce. Univerzita Karlova.
- IETĀU-FAIRCLOUGH, Isabela, 2008. Legitimation and Strategic Maneuvering in the Political Field. *Central Lancashire online Knowledge*. 22(3), 399-417.
- IVANIĆ, Mladen, 2005. *The International Community and Bosnia- Herzegovina*.

Cambridge Review of International Affairs., 18(2), 275-282.

JUNCOS, Ana E., 2011. Europeanization by Decree? The Case of Police Reform in Bosnia*. *Journal of Common Market Studies*. Bristol, 49(2), 367–389.

KAPPLER, Stefanie a , ed., 2020. *Peacebuilding as a Self-Legitimising System: The Case of Bosnia-Herzegovina*. RICHMOND, Oliver P. a Roger MACGINTY. *Local Legitimacy and International Peacebuilding*. 1. Edinburgh University Press, s. 116–136.

KASUM, Damir, 2006. Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba. *Středoevropské politické studie*. 8(2-3), 327-341.

KEIL, Soeren a Anastasiia KUDLENKO, 2015. Bosnia and Herzegovina 20 Years after Dayton: Complexity Born of Paradoxes. *International Peacekeeping*. 22(5), 471-489.

KLEIN, Galit, 2013. The Structure of Legitimization: Establishing Organizational Legitimacy While Applying Decision Making Rules. *SSRN Electronic Journal* [online]. 1-48 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z: doi:10.2139/ssrn.2700173

KOObAK, Redi a Raili MARLING, 2014. The decolonial challenge: Framing post-socialist Central and Eastern Europe within transnational feminist studies. *European Journal of Women's Studies*. 4(2), 330-343.

MACGILCHRIST, Felicitas, 2014. Media Discourse and De/Coloniality: A Post-Foundational Approach. HART, Christopher a Piotr CAP. *Contemporary critical discourse studies*. 1. Lancaster: Bloomsbury Publishing, s. 385–405. ISBN 9781441141637.

MAJSTOROVIĆ, Danijela, 2007. Construction of Europeanization in the High Representative's discourse in Bosnia and Herzegovina. *Discourse & Society*. 18(5), 627–651.

MAJSTOROVIĆ, Danijela a Zoran VUČKOVAC, 2016. Rethinking Bosnia and Herzegovina's post-coloniality: Challenges of Europeanization discourse. *Journal of Language and Politics*. 15(2), 147-172.

MANOLOVA, Polina, Katarina KUŠIĆ a Philipp LOTTHOLZ, 2019. *Decolonial Theory and Practice in Southeast Europe*. 1. ISBN 2367-8690.

MCCULLOUGH, Aoife, 2015. The importance of understanding legitimacy. *GSDRC: Applied Knowledge Services* [online]. Birmingham: University Of Birmingham [cit. 2022-

01-01]. Dostupné z: <https://gsdrc.org/topic-guides/the-legitimacy-of-states-and-armed-non-state-actors/key-language-and-concepts/the-importance-of-understanding-legitimacy/>

MERDZANOVIC, Adis, 2015. Democracy by decree: prospects and limits of imposed consociational democracy in Bosnia and Herzegovina. Stuttgart: Ibidem-Verl. ISBN 9783838208121.

MIGNOLO, Walter D., 2007. DELINKING: The rhetoric of modernity, the logic of coloniality and the grammar of decoloniality. *Cultural Studies*. 21(2-3), 449-514.

MIGNOLO, Walter D. a Madina V. TLOSTANOVA, 2009. Global Coloniality and the Decolonial Option. *Kultur*. 6, 130-147.

MOTYL, Alexander, 2001. Nations in Transit - 2000-2001: Civil Society, Democracy and Markets in East Central Europe and Newly Independent States. 1. Routledge. ISBN 9780765808974.

O'BRENNAN, John, 2008. The EU in the Western Balkans:: Enlargement as Empire? A Response to David Chandler. *Global Society*. 22(4), 507–518.

O'REILLY, Maria, 2012. Muscular Interventionism. *International Feminist Journal of Politics*. 14(4), 529-548.

PEHAR, Dražen, 2019. Peace as war: Bosnia and Herzegovina, post-Dayton. 1. 2019: Central European University Press. ISBN 9789633863022.

PETROVIC, Milenko, ed., 2020. The Post-communist Transition of the Western Balkans: Europeanisation with a Small Enlargement Carrot. KAZAKEVITCH, Gennadi a Alexandr AKIMOV. Čtení online Požadavek Přidat do Knihovničky Sdílet odkaz ke knize Citovat knihu 30 Years since the Fall of the Berlin Wall: Turns and Twists in Economies, Politics, and Societies in the Post-Communist Countries. 1. s. 57-82. ISBN 9789811503177.

QUIJANO, Anibal a Michael ENNIS, 2000. Coloniality of Power, Eurocentrism, and Latin America. *Nepantla: Views from South*,. Duke University Press, 3(1), 533-580.

QUIJANO, Anibal, 2007. Coloniality and Modernity/Rationality. *Cultural Studies*. 21(2-3), 168-178.

REHS, Alexander M., 2005. Bosnia and Herzegovina – A Protectorate of Brussels at the Gates of Europe? *Slovak Foreign Policy Affairs*. 6(2), 52-66.

- REYES, Antonio, 2011. Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions. *Discourse and Society*. 22(6), 781-807.
- RICHTER, Solveig a Natascha WUNSCH, 2020. Money, power, glory: The linkages between EU conditionality and state capture in the Western Balkans. *Journal of European Public Policy*. 27(1), 41–62.
- SMITH, Linda Tuhiwai, 2012. *Decolonising methodologies: Research and indigenous peoples*. 2. Zed Books. ISBN 101848139500.
- STARČEVIĆ-SRKALOVIĆ, Lejla, 2010. *The democratization process in post-Dayton Bosnia and Herzegovina and the role of the European Union*. 1. Baden-Baden: Nomos. ISBN 9783832955953.
- SUBOTIĆ, Jelena, 2009. *Hijacked Justice: Dealing with the Past in the Balkans*. 1. Cornell University Press. ISBN 9780801459344.
- SUŠOVÁ-SALMINEN, Veronika, 2012. Kolonialita jako druhá tvář modernity: K současné latinskoamerické postkoloniální kritice modernity. *HISTORICKÁ SOCIOLOGIE*. (1), 75-94. Dostupné z: doi:10.14712/23363525.2014.38
- SZEWCZYK, Bart. M, 2010. *The EU in Bosnia and Herzegovina: powers, decisions and legitimacy*. 1. Paříž: EU Institute for Security Studies. ISBN 978-92-9198-164-9.
- TANSEY, Oisín, 2009. *Regime-Building: Democratization and International Administration*. 1. OUP Oxford.
- TESCHE, Jean, 2000. Bosnia and Herzegovina Five Years after the Dayton Accords. *Post-Soviet Geography and Economics*. 41(7), 512-526. Dostupné z: doi:10.1080/10889388.2000.10641155
- THAMBINATHA, Vivetha a Elizabeth Anne KINSELLA, 2021. Decolonizing Methodologies in Qualitative Research:: Creating Spaces for Transformative Praxis. *International Journal of Qualitative Methods*. 20(1), 1-9. Dostupné z: doi:10.1177/16094069211014766
- The Eu and Soft Power, 2021. CES [online]. UNC-Chapel Hill Center for European Studies [cit. 2021-12-25]. Dostupné z: <https://europe.unc.edu/iron-curtain/power-and-politics-the-prisoners-dilemma/the-eu-and-soft-power/>

TLOSTANOVA, Madina, 2010. *Gender Epistemologies and Eurasian Borderlands*. 1. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-11392-3.

TLOSTANOVA, Madina, 2012. Postsocialist ≠ postcolonial? On post-Soviet imaginary and global coloniality. *Journal of Postcolonial Writing*. 48(2), 130-142.

TODOROVA, Maria, 2009. *Imagining the Balkans*. New York: Oxford University Press. ISBN 987654321.

TORSTI, Pilvi, 2003. *Divergent Stories Convergent Attitudes*. Helsinki: Yliopistopaino. ISBN 951-581-090-6.

TUATHAIL, Gearóid Ó, 2005. Embedding Bosnia-Herzegovina in Euro-Atlantic Structures: From Dayton to Brussels. *Eurasian Geography and Economics*. 46(1), 51-67. Dostupné z: doi:10.2747/1538-7216.46.1.51

TUATHAIL, Gearóid Ó, 2006. Geopolitical Discourses: Paddy Ashdown and the Tenth Anniversary of the Dayton Peace Accords. *Geopolitics*. 11(1), 141–158.

TUATHAIL, Gearóid Ó, John O'LOUGHLIN a Dino DJIPA, 2006. Bosnia-Herzegovina Ten Years after Dayton: Constitutional Change and Public Opinion. *Eurasian Geography and Economics*. 47(1), 61-75. Dostupné z: doi:10.2747/1538-7216.47.1.61

TUOMIOJA, Erkki, 2009. *The Role of Soft Power in EU Common Foreign Policy: International Symposium on Cultural Diplomacy*. Berlín.

VALÁŠEK, Tomáš, 2009. Is Russia a Partner to the EU in Bosnia?. Dostupné také z: <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2009/russia-partner-eu-bosnia>

VAN LEEUWEN, Theo, 2007. Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*. 1(1), 91–112. Dostupné z: doi:10.1177/1750481307071986

WODAK, Ruth a Michael MEYER, 2001. *Methods of Critical Discourse Analysis*. 1. London: SAGE Publications. ISBN 9780857028020.

ZIAI, Aram, 2016. *Development Discourse and Global History*. 1. New York: Routledge. ISBN 978-1-138-80325-1.

ŽÍLA, Ondřej, 2016. Bosna a Hercegovina. PELIKÁN, Jan, Tomáš CHROBÁK, Jan RYCHLÍK, Stanislav TUMIS, Ondřej VOJTĚCHOVSKÝ a Ondřej ŽÍLA. *Státy západního Balkánu v uplynulém čtvrtstoletí a perspektivy jejich vývoje* 1. Praha: Varia, s. 73-135.

ISBN 978-80-7308-xxx-x.

ŽÍLA, Ondřej, 2018. Poločas rozpadu?: Dvojí štěpení daytonské Bosny a Hercegoviny. Porta Balkanica. 10(1-2), 5-20. ISSN 2570-5946.

Teze Diplomové práce

ZÁVĚREČNÉ TEZE MAGISTERSKÉ PRÁCE NMTS

Závěrečné teze student odevzdává ke konci Diplomního semináře III jako součást magisterské práce a tyto teze jsou spolu s odevzdáním magisterské práce do SIS předpokladem udělení zápočtu za tento seminář.

Jméno:

Zuzana Kašparová

E-mail:

38882594@fsv.cuni.cz

Specializace (uveďte zkratkou)*:

BAS

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2020/2021

Semestr a školní rok ukončení práce:

ZS 2021/2022

Vedoucí diplomového semináře:

doc. PhDr. Luboš Švec, CSc.

Vedoucí práce:

PhDr. Ondřej Žíla, Ph.D.

Název práce:

Analýza legitimizačních strategií Vysokého představitele v Bosně a Hercegovině Paddyho Ashdowna

Charakteristika tématu práce (max 10 řádek):

Tématem práce je legitimizace mezinárodního intervencionismu v Bosně a Hercegovině. Předmětem zkoumání jsou legitimizační strategie, kterými Paddy Ashdown v roli Vysokého představitele v Bosně a Hercegovině ospravedlňoval na konci svého funkčního období diskurz tranzice "od Daytonu k Bruselu". Cílem práce je detekovat, jaké jsou převažující legitimizační strategie na základě kategorizace podle Theo Van Leeuwena a s pomocí kritické diskurzivní analýzy zhodnotit, zda jsou součástí koloniálního matrixu moci. Účelem je tedy zpochybnit legitimitu moci mezinárodních aktérů v BaH a odhalit a pojmenovat konkrétní strategie, kterými svou legitimitu lingvisticky konstruují.

Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Původně měla být práce orientována na komparaci legitimizačních strategií dvou vysokých představitelů, konkrétně Paddyho Ashdowna a Valentina Inzka. Postupem času byl na základě proslovů vysokých představitelů záměr práce upraven do stávající formy. Nově byla také zařazena dekoloniální perspektiva.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

Úvod

1. Kontextuální část

2. Teoreticko-metodologická část

3. Analytická část

Závěr

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):

Na základě analýzy projevů Paddyho Ashdowna bylo detekováno několik dílčích legitimizačních strategií, jimiž ospravedlňuje konkrétní činy svého úřadu potažmo mezinárodního společenství. Jako zastřešující legitimizační strategie diskurzu tranzice Bosny a Hercegoviny byla vytyčena mythopoeisis s kořeny v koloniálním matrixu moci. Proklamovaný odklon od Daytonu směrem k EU je tedy legitimizován na základě příběhu o cestě BaH ke šťastnému konci, který představuje Evropská unie. Avšak legitimita mezinárodního intervencionismu na základě této legitimizační strategie je vyhodnocena jako problematická.

V rámci bosensko hercegovinského kontextu totiž působí spíše jako prostředek k ospravedlnění přetrvávající mocenské pozice západních mocností v BaH.

Prameny a literatura (výběr nejpodstatnějších):

1. CHANDLER, David, 2005. From Dayton to Europe. *International Peacekeeping*. 12(3), 336-349. Dostupné z: doi:10.1080/13533310500074077

2. KAPPLER, Stefanie a , ed., 2020. Peacebuilding as a Self-Legitimising System: The Case of Bosnia-Herzegovina. RICHMOND, Oliver P. a Roger MACGINTY. *Local Legitimacy and International Peacebuilding*. 1. Edinburgh University Press, s. 116–136. MANOLOVA, Polina, Katarina KUŠIĆ a Philipp LOTTHOLZ, 2019. *Decolonial Theory and Practice in Southeast Europe*. 1. ISBN 2367-8690.

3. MACGILCHRIST, Felicitas, 2014. Media Discourse and De/Coloniality: A Post-Foundational Approach. HART, Christopher a Piotr CAP. *Contemporary critical discourse studies*. 1. Lancaster: Bloomsbury Publishing, s. 385–405. ISBN 9781441141637.

4. MERDZANOVIC, Adis, 2015. Democracy by decree: prospects and limits of imposed consociational democracy in Bosnia and Herzegovina. Stuttgart: Ibidem-Verl. ISBN 9783838208121.

5. MIGNOLO, Walter D. a Madina V. TLOSTANOVA, 2009. Global Coloniality and the Decolonial Option. *Kultur*. 6, 130-147.

6. QUIJANO, Anibal a Michael ENNIS, 2000. Coloniality of Power, Eurocentrism, and Latin America. *Nepantla: Views from South*,. Duke University Press, 3(1), 533-580.

VAN LEEUWEN, Theo, 2007. Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*. 1(1), 91–112. Dostupné z: doi:10.1177/1750481307071986

7. TLOSTANOVA, Madina, 2010. Gender Epistemologies and Eurasian Borderlands. 1. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-11392-3.

8. TLOSTANOVA, Madina, 2012. Postsocialist ≠ postcolonial? On post-Soviet imaginary and global coloniality. *Journal of Postcolonial Writing*. 48(2), 130-142.

9. TODOROVA, Maria, 2009. Imagining the Balkans. New York: Oxford University Press. ISBN 987654321.

10. O'REILLY, Maria, 2012. Muscular Interventionism. *International Feminist Journal of Politics*. 14(4), 529-548.

11. ŽÍLA, Ondřej, 2016. Bosna a Hercegovina. PELIKÁN, Jan, Tomáš CHROBÁK, Jan RYCHLÍK, Stanislav TUMIS, Ondřej VOJTĚCHOVSKÝ a Ondřej ŽÍLA. *Státy západního Balkánu v uplynulém čtvrtstoletí a perspektivy jejich vývoje* 1. Praha: Varia, s. 73-135. ISBN 978-80-7308-xxx-x.

Etika výzkumu:**

Jazyk práce:

Český jazyk

Podpis studenta a datum

93

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		
Vedoucí specializace		
Garant programu		

* BAS – Balkánská a středoevropská studia; ES – Evropská studia; NRS – Německá a rakouská studia; RES – Ruská a eurasijská studia; SAS – Severoamerická studia; ZES – Západoevropská studia.

** Pokud je to relevantní, tj. vyžaduje to charakter výzkumu (nebo jeho zadavatel), data, s nimiž pracujete, nebo osobní bezpečnost vaše či dalších účastníků výzkumu, vysvětlete, jak zajistíte dodržení, resp. splnění těchto etických aspektů výzkumu: 1) informovaný souhlas s účastí na výzkumu, 2) dobrovolná účast na výzkumu, 3) důvěrnost a anonymita zdrojů, 4) bezpečný výzkum (nikomu nevznikne újma).

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vytyčení hlavních sociálních aktérů, fenoménů, objektů a událostí, proslovy Paddyho Ashdowna k desetiletému výročí podepsání DPA (tabulka)

Otázky	Diskurzivní strategie	Cíl
Jak jsou lingvisticky pojímáni lidé, objekty, fenomény, události a procesy?	Nominační strategie	Diskurzivní konstrukce sociálních aktérů
		<u>sociální aktéři</u>
		<i>vlastní jména</i> : Ratko Mladic, Radovan Karadzic, Terzic, John F. Kennedy, Wolfgang Petritsch, Olli Rehn, Doug Davidson, Bob Beecroft, Jim O'Brien
		<i>deiktické a forické výrazy</i> : já, my, vy, oni
		<i>profesní antroponyma</i> : politici, úředníci, političtí vůdci, ministři, HR, byrokrati, personál, EUSR
		<i>ideologická antroponyma</i> : obstrukčníci, vyděrači, kritici, kriminálníci/zločinci, zastánci tvrdé linie
		<i>kolektivy</i> : občané , lidé, mezinárodní společenství, EU/Brussels , NATO, vláda, PIC, OHR , ICTY/Hague, Evropská komise
		<u>objekty/fenomény/události</u>
		<i>konkrétní</i> : stát, Bosna a Hercegovina , Chorvatsko, Srbsko, Slovinsko, USA, Srebrenica, DPA/Dayton , SAA, bonnské pravomoci , pracovní místa, instituce, entity, Mostar

		<i>abstraktní:</i> peníze, růst, demokracie, změna, státnost, nezávislost, ekonomika, prosperita, blahobyt, výhody, smíření, reforma, úspěch, válka, mír, budoucnost, intervence, rozvoj, bezpečnost, závislost, suverenita, udržitelnost, funkčnost, integrace, investice, dědictví, byrokracie, nespravedlnost, hranice, volby, flexibilita, normy, lidská práva, nacionalismus, krveprolití, černý trh, trh, mezinárodní pomoc
		<u>procesy a akce</u>
		<i>mentální:</i> normalizace, zotavování se, interpretace, inflace, progres, stabilizace, rehabilitace
		<i>materiální:</i> budování míru, tranzice, ekonomický růst, zotavování se, implementace, modifikace, GDP růst

Příloha č.2: Kvalifikace hlavních sociálních aktérů na základě predikační strategie, šest proslovů Paddyho Ashdowna k desetiletému výročí podepsání DPA, 2005 (tabulka)

Hlavní sociální aktéři	Predikační strategie
já	navštěvoval BaH pravidelně; pozice HR a implementace Daytonu je nejvíce odměňující (rewarding) v profesním životě; jsem první kdo rozpoznal, že změna k lepšímu v BaH není dostatečně rychlá ; řekl jsem parlamentu, když jsem přijel do BaH, jaký je můj úmysl (úmysl = efektivní stát, dostat BaH na cestu do EU a NATO, začít ukončovat roli HR); systematicky jsem redukoval bonnské pravomoci; tento rok jsem neprosadil (impose) jediný zákon, pouze jsem upravoval zákony na požádání BaH autorit; chci, aby bylo jasné, že benchmarky, které byly nastavené povedou k zlepšení bezpečnosti a blahobytu v BaH; dodávám vám odvahu , dělám to již dva roky, abyste to udělali bez odkladu; doufám, že mi odpustíte, že si dovolím finální reflexi ; připravuji se na odchod z role HR; před 13 lety jsem stál.. (příběh o tom, jak vznikl vztah já k BaH); jsem hluboce poctěn mít privilegium pracovat s lidmi z BaH budovat jejich zemi a umísťovat BaH pevně na cestu do EU a NATO; věřím, že úkolem mého následovníka je, aby země fungovala lépe v zájmu občanů;

	<p>budu sledovat budoucí vývoj se zájmem; s láskou k BaH, jsem hluboce spojen s BaH (2x); jsem si jistý, že BaH se stane součástí evropské rodiny nevěřím, že někdo v místnosti neví o velkých těžkostech, jež musely být překonány za účelem dosažení této pozice (fungování BaH), nemusím připomínat, že před zajištěním finálního cíle BaH (finální cíl = suverénní demokracie, prosperita a členství v EU a NATO), tak musí být překonány hlavní překážky; mluvím o expertíze i zkušenostech; popsal jsem trajektorii BaH; budu sledovat vývoj se zájmem; jsem si jistý, že se BaH jednou stane členkou EU; řekl jsem, že nastávající období bude rozhodující a měl jsem pravdu, bylo</p>
my	<p><i>my = oddaní budoucnosti BaH:</i> mluvíme o nových možnostech pro BaH, navštívíme konference o BaH <i>my = mezinárodní společenství:</i> přesouváme se do další fáze; musíme navrhnout přístup, který bere v potaz to, že je BaH dnes zapojena zčásti do mírové stabilizace a do přístupového jednání s EU; <i>my = OHR:</i> implementujeme reformy; co když navrhne prezidentství (hypotetická situace); aktivně hledáme cesty, jak přesouvat funkce OHR k místním autoritám; <i>my = OHR/mezinárodní společenství:</i> posílili jsme Radu ministrů, vnímáme progres ve zřízení sjednocené státní rozvědky; snažili jsme se doručit efektivní reformy; snažili jsme se dostat BaH do destinace (destinace je efektivní stát a EU/NATO integrace); snažíme se soustředit na úkoly vytyčené v MIP; vytvořili jsme instituce 2x; adresujeme otázku, zda nová cesta je potřebná a nutná; shodneme se, že BaH se vyvíjela rychleji a dále než bychom si mysleli v roce 1995; využili jsme flexibility DPA; vzali jsme zemi bránou, která vede do EU; musíme změnit těžkou sílu HR za roli pomocníka, vyjednávajícího a partnera; dosahujeme konce užitečnosti DPA; víme, že BaH musí být funkční; můžeme pomoci a facilitovat pomoc; když zjistili, že to myslíme vážně, začali to také brát vážně (politiky BaH); musíme signalizovat, že tato kapitola BaH je uzavřena; musíme nás i BiH odstavit od bonnských pravomocí; musíme zůstat bdělí; musíme nabídnout řešení šitá na míru; musíme táhnout za jeden provaz jako tým; vidíme náš cíl; v terénu máme méně teoretického prostoru na pohyb (legroom), jsme vedeni realitou; mohli bychom ukončit OHR; jak jsme daleko pokročili?; můžeme říct, že bonnské pravomoci fungovaly; pokročili jsme ve zmenšování OHR; momentálně aktivně zkoumáme přesměrování pravomocí od HR; soustředíme se na klíčové strategické úkoly; soustředíme se na posun vpřed do další fáze BaH při cestě do EU a NATO; tohle jsme udělali v posledních 3,5 letech; posouváme se do nové éry ; vytvořili jsme instituce a musíme je udělat funkční; musíme</p>

	<p>být opatrní; musíme se ujistit, že pozitivní změna je facilitována a negativní předejita; měli bychom být připraveni prolomit koncepční formu; musíme někde začít</p> <p><i>my = účastníci konference o Balkáně a Euro-atlantské integraci:</i> všichni víme, že Dayton byl navržen za konkrétním účelem; je to vhodné a správné, že na druhé straně Atlantiku mluvíme o BaH</p> <p><i>my = OHR/mezinárodní společenství/občané/politici:</i> nesmíme zdržovat; musíme začít ihned (s ústavní reformou), měli bychom si pamatovat ten "chladný pokoj"; měli bychom být vedeni požadavky na integraci a požadavky na výhody pro běžné občany; už jsme ušli podstatnou vzdálenost na cestě k ústavní změně a následné integraci do EU; jsme na cestě; máme skvělý výhled zpět na DPA a vpřed do Bruselu; ztratili jsme dojem o prezidenství, jako o instituci reprezentující všechny lidi; míra úspěchu může být posouzena, pokud se ohlédneme zpět; posunuli jsme se do slibného teritoria; nebudu předstírat, že bylo lehké se dostat tam, kde jsme; stojíme na rozmezí (watershed) mezi poválečnou stabilizací a tranzicí; výhled z rozmezí, je ten nejlepší, jaký jsme doposud měli; je dobré se na moment ohlédnout na to, jakou cestou jsme doposud prošli; máme čistý výhled na to, kam jdeme a co musí být uděláno, abychom se tam dostali;</p> <p><i>my = účastníci fóra v Daytonu:</i> všichni víme, že první fáze implementace DPA byla méně uspokojivá; slavíme výročí DPA;</p> <p><i>my = OHR/místní politici:</i> pokud začneme teď, tak to stihneme do voleb;</p> <p>nikdo = nechce, aby se BaH vydala zpět po strastiplné a tyranské cestě, po které se dostala sem</p>
oni	<p><i>BaH authority:</i> musí to udělat samy; bude to záležet na tom, jak moc budou efektivní; nesmí zapomenout na to, s jakou zemí nakládají; když zjistili, že to myslíme vážně, začali to také brát vážně</p> <p><i>občané:</i> nemají na to čas ani trpělivost, zajímají se o školy a pracovní místa; budou popuzeni, pokud neuvidí konkrétní výsledky; museli se potýkat s těžkostmi; jsou hrdinové transformace; nejsou obruče, do kterých můžeme skákat kvůli pohybovým cvičením</p> <p>obstrukčníci vůči DPA: ignorovali části DPA, které se jim nelíbily a roztrubovali (trumpeting) ty, které byly v jejich zájmu;</p> <p><i>země jihovýchodní Evropy:</i> mohou spolu zůstat chudé nebo bohaté, jejich osud je propleten; musí implementovat reformy</p> <p><i>zahraniční ministři:</i> uvítali návrh EK k započatí psaní SAA;</p>

občané/lidé z BaH	<p><i>občané</i> = je to na občanech, aby instituce (které jsme vytvořili) fungovaly (2x); instituce by měly sloužit občanům; vláda má sloužit občanům; prioritou občanů je boj se zločinem; někteří jsou zranitelní; zvyšování bezpečnosti občanů; výsledky ovlivňující občany; nemají na to čas; běžný občan měl život špatný kvůli konfliktu; bezpečná budoucnost pro občany; občané vroucně chtějí dosáhnout destinaci (EU) (2x); hmatatelné důsledky pro občany; zlepšení života běžného občan je zásadní, jinak není kredibilita; ožebračení; škrzení příliš těžkým, drahým a byrokratickým systémem; vyhrát lojalitu občanů (2x); přesměrovat fondy pro občany; občané musí být na prvním místě; život v deprivaci a ve strachu; v zájmu občanů by měla země fungovat lépe; jsou pod tlakem/lisování(hard pressed); ochuzuje to občany ; stát má sloužit občanům; důležitá je změna myšlení občanů; dlouhodobě trpící; degradace každodenního života milionů občanů; zlepšení bezpečnosti a blahobytu občanů; myslí si, že je potřeba chránit člověka v kolektivulidě z BaH = hodně z nich chce model, který jim poskytuje optimální rovnováhu vhodné koordinace, směru a mezinárodního zastoupení; profitují z reforem; sloužit zájmu lidí; potřebují konstituční mapu budoucnosti (budoucnost = normální, evropská); posouvání se vpřed je záležitostí lidí v BaH; museli se vyrovnávat s těžkostmi; úspěšný konec BaH je na lidech; lidi jsou ochuzováni vládou BaH; traumatizováni; materiálně deprimováni; jsou hrdinové; tvrdě pracující; při smyslech (good sense); mají právo žádat o efektivní a odpovědnou vládu; důležitý je jejich konsensus; <i>obdarování lidí</i>: emigrují</p>
bosenští politici/političtí lídři	<p>rádi (wax lyrical) mluví nadšeně a přehnaně; musí se sjednotit; nejsou důležité výhody pro politiky; nepotřebuje víc politiků; politici až na místě za občany; nekompetentní a zkorumpovaní politici; služby občanům před platy politiků; stát, který příliš utrácí na platech politiků, nemůže fungovat; paličatí ; osvícení ; potřebovali by větší imaginaci a vědomosti; chopí se příležitosti?; přes všechny jejich chyby sebrali odvahu a byli kreativní, aby předešli zbývající překážky; skandální vyhýbavost; musí udělat relevantní rozhodnutí spojené se vstupem do EU; musí od nich přijít motivace k zotavení BaH RS leaders: pozorovatelé jsou vůči nim skeptičtí, vůči jejich změně názoru (change of heart), odmítli restrukturalizaci policie, hojně obstrukce signatáři DPA za BaH: prioritou byla přijmout minimum kompromisů a ponechat co nejvíc prostoru pro obcházení bodů dohody, které jim přišly netolerovatelné</p>

EU	<p>dosažení evropských standardů politického a ekonomického života; unikátní odpověď EU; integrace do evropských struktur; vyšší efektivita a funkčnost je konzistentní s požadavky na integraci do EU a NATO; země se posune dopředu k EU integraci; BaH na cestě do Evropy; vytáhnutí Bruslem (the pull of Brussels); integrace do EU = nová éra; destinace, kterou chtějí občané dosáhnout"; EU integrace = prosperita; EU jednotky jsou silné a udržují bezpečné prostředí; Evropské normy = moderní; středopracovní politika v rámci EU konvenční; EU musí na BaH uplatnit převažující vliv; EU integrace přináší nové výzvy; do EU vede dlouhá cesta; cesta do Evropy = progres; evropské principy = ochrana osob individuálně; pro vstup do EU je nutné funkční program a institucionální změnu; evropská členská rodina; EU stát = životaschopný stát; překážky ke vstupu do EU byly překonány; EU dala jasně najevo, že podmínky pro vstup se nebudou měnit a nebude se o nich smlouvat; vyloučení z přístupových jednání do EU = izolace; EU členství je silným lákadlem; brány EU; vyhlídka přístupu do EU;</p> <p><i>Evropský stát</i>: normální; moderní;</p> <p><i>Evropský standard</i> = efektivní a demokratický;</p> <p>Evropská budoucnost = prosperita, modernita, progres</p>
OHR	<p>již nebude sedět v jádru/srdci politického života BaH; evoluce postupného vyřazování OHR z provozu je užitečné; musí být zmenšen; dříve těžké a intruzivní intervence. V budoucnu poradní, přesvědčovací a partnerská povaha OHR; OHR odhodlán podpořit reintegraci Mostaru; OHR má nahradit EUSR; ukončit; od OHR k místním autoritám; zmenšení role OHR;</p>
obstrukčníci/hardliners	<p>obstrukce jsou snad za námi; bylo jim dovoleno použít Dayton jako nástroj k obstrukci; narušují proces; používali ustanovení DPA k obcházení politické, sociální a ekonomické reformy využívali/vykořisťovali slabiny DPA</p>
mezinárodní společenství	<p>může navrhnout, nemůže likvidovat; může radit, facilitovat, pomáhat; opakované snažení najít cestu ze slepé uličky; konzistentní vyvíjení tlaku ze strany IC; podporuje; tlak vyvíjí jednotně a konzistentně; nemůže vše udělat za BaH; nemělo by se přestat angažovat; musí reagovat unikátně; mají zůstat angažovaní jako pozorovatelé; facilitovat a podporovat; zpochybňování role IC v BaH; cesta už není záležitostí IC, ale lidí v BaH; trvalo to, než IC adresovala problém; během války = ostuda IC; šlo na Daytonu, ale nebránilo kompletně změnám; dovolilo obstrukčním používat Dayton jako nástroj k obstrukcím; musí se progresivně odpravit pryč od používání daytonských instrumentů; fundamentální změna IC je možná; musí přidělovat zdroje a být zavázaný; musí zvolit unikátní přístup; musí zvolit energetický, aktivní a pochopitelný přístup;</p>

HR	prosekat se křovím obstrukcí; tranzice do EUSR = evoluce; pověřený implementací Daytonu; čelí různému druhu výzev;
PIC	musí zůstat angažovaný v BaH; po SAA je připraven na postupné stahování BP;
OSCE	musí být aktivní
UN	musí být aktivní; konstruktivní, zřetelná role při tranzici a uzdravení BaH; přináší bohaté odborné zkušenosti
Bosna a Hercegovina	<p>budoucnost BaH; nové možnosti pro BaH; prošla důležitým předělem; DPA důležitý pro budoucnost BaH; na cestě evolučním procesem; rozvíjí a uzdravuje; pohybuje se od implementace míru k dobrému vládnutí a dosažení evropských standardů politického a ekonomického života; musí se ujmout plného vlastnictví nad reformačním procesem; potřebuje starostlivou podporu; potřebuje EUFOR; představuje unikátní situaci; vyžaduje unikátní odpověď; potřebuje ministerstva obrany, spravedlnosti a bezpečnosti; BaH na cestě do EU; potřeba zvýšit životní standard; na trajektorii do EU; může profitovat podle toho, jak se poučili sousední státy; progres s pomocí asistence sousedních států; BaH na cestě mezi Daytonem a Bruselém; najde, co jí táhne k Bruselu; bude muset doručit masové reformy, nejen drobnosti (tinker around the edges); posouvat se pryč od temnoty války; budování BaH; ušla dlouhou cestu; udržitelná cesta BaH; potřebuje ústavní reformu; vzít BaH do destinace (EU); BaH nemá čas; OHR bylo v srdci politického života BaH; potřebuje rozmnožit výhody pro občany; dostává to, co nechce a nepotřebuje, více politiků; doručit BaH evropské standardy; je vhodné a správné mluvit o BaH; BaH svědčí o tom, že státy mohou být obnoveny, uprchlíci mohou jít domů a zbraně mohou být proměněny v radlice; na dlouhé cestě k uzdravení; začíná proces, který může vést k integraci do EU; došla dále a rychleji než bylo očekáváno; politická struktura BaH má v sobě fundamentální nespravedlnosti; na začátku dekády daleko od moderních evropských norem; do současnosti se BaH dostala po strastiplné a křivolaké cestě; OHR centrální politická role v BaH; není perfektní; BaH je příliš pomalá, ale stává se lepším místem; je jí pomáháno, aby fungovala lépe; musí utnout výdaje na vládu; existuje úkol, aby BaH fungovala lépe; BaH na pochodu k suverenitě, demokracii; BaH tu bude a zůstane; suverénní a multietnická; vzít BaH vpřed za pouhou mírovou implementaci; progresivně přechází dále do bruselské éry; dokončení cesty k státnosti a EU integraci; musí být více funkční; další fáze BaH na cestě k demokratické suverenitě; BaH udělala to, co zdálo být nemožné; přidá se ke zbytku regionu na cestě do EU; došla daleko od roku 1995; získala</p>

	<p>rámec moderního evropského státu; stála na rozcestí; má slabiny v bezpečnostních institucích; jedinou zemí bez smluvního vztahu s EU; vzít BaH k bráně do EU; ukončení historické kapitoly pro BaH ; budoucnost postavena na pravdě a odpovědnosti; potřebuje se posunout do nové éry, od Daytonu, najít novou šablonu, posunout se do Bruselu; progres BaH směrem k normální a prosperující evropské budoucnosti; bere mezinárodní zodpovědnost vážně; vyžaduje unikátní přístup; má rozlámaný politický establishment; došla nejdál, jak mohla pod stávajícími podmínkami; situace se zlepšuje v BaH; je v lepší pozici než kdykoli dříve na započatí nové strategické cesty; BaH byla zničena válkou; je potřeba zbavit BaH BP; finální cíl BaH je suverenity, prosperita, členství v EU a NATO; uzdravování bylo plné nástrah a možností; zotavení BaH má význam nejen v rámci hranic BaH, ale i za hranicemi; šperkem EU</p> <p>země(country): nepřímý daňový systém je férovější a produktivnější a umožní BaH posun vpřed; bezpečnost země; charakterizovaná špatně vyhřívanými školami a neadekvátně vybavenými nemocnicemi, přečpanými dopravními prostředky a nefunkčními výtahy; kapacity BaH platit; záleží na jejím zotavení i mimo hranice; vysoká míra zahraniční pomoci; připravit se na vstup do EU; charakterizovaná nafouknutou byrokracií, minimální nabídkou služeb a přílišným počtem zkorumpovaných a nekompetentních politiků; pozoruhodná, malá; roztrhána válkou; závislá na BP; má před sebou komplexní výzvy;</p>
--	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Příloha č. 3: Kvalifikace hlavních objektů/ fenoménů/ událostí na základě predikační strategie, šest proslovů Paddyho Ashdowna k desetiletému výročí podepsání DPA, 2005 (tabulka)

Hlavní objekty/fenomény/události	Predikační strategie
bonnské pravomoci	<p>umožnily HR prosekát se houštinami obstrukcí; po SAA je připraveno opustit bonnské pravomoci; byly zavedeny za konkrétním účelem; BP fungovaly, dovedly BaH do tohoto bodu, vytvořily nebezpečnou závislost, je třeba od nich BaH odstavit; roztříštily vzestup obstrukcí, jež oponovala rehabilitaci BaH a sabotovala uzdravení země; systematická</p>

	redukce BP;
Daytonský proces, DP/DPA	<p>D funguje pouze při snížení kapacity obstrukčnicků; esenciální rámec pro první poválečnou fázi; D musí být změněn jinak bude překážkou; vyjednávání o Daytonu odstaveno na vedlejší kolej a přerušeno; DPA hodnota lze být posouzena na základě výsledků; DPA ukončil 3,5 roku krveprolití; zachránil životy; udržel BaH na dlouhé cestě k uzdravení; DPA obsahoval uvážlivou směs dostatečné pevnosti k udržení míru a flexibilitu umožňující reformu; DPA /politické dohody nemohou být napsány bez možnosti je změnit (written in stone), součástí DPA je interpretace, implementace a modifikace, DPA je modifikovatelný; Daytonský proces viděl vznik BP; nutnost modifikovat DPA; senzitivní témata DPA; skrz DP se rozvinul model efektivních reformem za účelem (light level) státu řídicího vysoce decentralizovanou zemi, je to logickým důsledkem DPA, vyrovnává se s klíčovými záležitostmi, které nebyly uspokojivě vyřešeny v rámci DPA; můžeme koukat zpět k DPA; postupné vyřazování OHR může být vnímáno jako poznámka pod čarou k DPA; úspěch DPA se měří podle každodenní zkušenosti lidí; DPA je základ, ale nikoli strop; splnil svůj účel; DP zabetonoval mír; neřešil rozvoj životaschopného a moderního státu, účel byl zastavit boj; DPA jako nástroj k obstrukci; DPA záměrně napsán tak, že umožňuje vlastní změnu; DPA je flexibilní; má mnoho výhod" nevýhody DPA je spoléhání se na skupinové spíš než na individuální práva a břemeno nefunkční struktury vládnutí; povzbudil a zachoval to, co bylo v době války prostředkem k přežití; může se stát opravdovým blokem k progresu na cestě do Evropy; DPA je dysfunkční dědictví, musí být změněn; konec užitečnosti DPA; zabudované flexibility Daytonu již nejsou dostačující; důležité pro základy mírového uspořádání, ale již nefunkční; dokázal to, k čemu byl vytvořen; transformace daytonského státu na bruselský; má slabiny a slepá místa</p> <p><i>implementace</i> = (v první fázi) impresivní vojenská poslušnost a skandální politická vyhýbavost; (ve druhé fázi) váhání, obstrukce a neschopnost; skrz ní se věci staly lepšími/situace se otočila k lepší, avšak ne dostatečně rychle;</p>

<p>reforma</p>	<p>každá musí projít testem funkčnosti; korelace mezi reformou a hmatatelnými výsledky je jasná, korelace musí být uchována a posílena; z reforem implementovaných v posledních letech profitují lidé v BaH; účel reforem je dostat BaH na cestu do EU; existuje spojitost mezi reformami a výhodami; hodnota reforem se pozná podle toho, jestli jsou výhodné; reformy jsou snáz implementovatelné v regionálním kontextu; ke zbohatnutí jsou potřeba reformy, které podporují tržní ekonomiku a fungují; k cestě do EU je nutné reformovat, neexistuje alternativa; potřeba masových (wholesale) reforem; reforma pomůže se vzdálit temnotě války; reformy = restrukturalizace obrany a policie, založení moderního daňového systému; potřeba reformy ke vstupu do EU; DPA je flexibilní, takže umožňuje reformu; trvalá reforma je potřeba; reformy inaugurovaly těžké, ale nezbytné generální opravy; efektivní reformy; výsledky reforem přiblížili BaH blíže EU; tempo reforem se zrychlí; na základě reforem se BaH stává lepším místem; Dayton umožnil počátek reforem; politické, sociální, ekonomické; tlačit proces reforem kupředu; úspěšné fiskální reformy; doručují solidní ekonomické benefity; reformace prezidentství by byl dobrý začátek; selhání dohodnout se na reformě; reforma obrany = úspěšná; policejní reforma = citlivá; průlom v reformě; začíná těžká část reformního procesu; protlačit reformu; základy udržitelné reformy musí být položeny; přelomové reformy; technické reformy nutné; reformy jsou vzájemně závislé; hmatatelný a pozitivní dopad na životy lidí; úspěšná fiskální a bankovní reforma; ekonomické reformy: těžké, opožděné, fungují ústavní reforma: nutná k přístupu do EU; musí být <i>organická, konsenzuální, inkrementální a integrovaná v přístupovém jednání s EU;</i></p>
<p>SAA</p>	<p>čerstvé teritorium; nové možnosti; umožňuje BaH se pohybovat od implementace míru k dobrému vládnutí a EU; vytvoří vhodné podmínky, započatí SAA značí rozchod s minulostí; konec těžké intervence; nová éra; díky započatí SAA je BaH na stejné trajektorii jako ostatní státy regionu; odtlačení se od Daytonu; posun dopředu</p>

Příloha č. 4: Kvalifikace hlavních sociálních aktérů na základě predikační strategie, proslov Paddyho Ashdowna před parlamentem BaH, 19.7.2005, Sarajevo (tabulka)

<p>Hlavní sociální aktéři</p>	<p>Predikační strategie</p>
-------------------------------	-----------------------------

já	<p>jsem potěšen, že mohu mluvit před parlamentem; souhlasím s reportem benátské komise; souhlasím se závěry reportu benátské komise; dovolím si drobnou radu; vidím politické výzvy pro BaH; vytyčil jsem si, čeho jsem doufal můžeme dosáhnout; vytyčil jsem si zastřešující cíl - dostat BaH do Evropy a nasměrovat ji k efektivnímu státu; doufal jsem, že konec HR bude v dohlednu; zůstávám konfidentní; zůstávám optimistický; vím, že politická reforma není snadná; apeluji na vás; doufám; jsem si velmi vědom, že OHR oslabovala někdy demokratické výsady institucí v BaH; doufám, že bude OHR nahrazen EUSR; dohadoval jsem to s kolegy z mezinárodního společenství; myslím, že je to správné (bonnské pravomoci doposud); myslím, že nastal čas čelit tomu a adresovat to; tento rok jsem neprosadil jediný zákon; neměl jsem na výběr; souhlasím s Nikolou Spiricem; není má role tomu předcházet; požádal jsem svou kancelář ke spolupráci s vámi; doufám, že to pozorně (carefully) zvážíte; nejsem toho zastáncem; doufám, že budou mít vaši podporu; očekávám; soustředil jsem hodně pozornosti na delikátní a důležité standardy veřejného života; dal jsem jasně najevo; nápady, které jsem vyložil, jsou pouze nápady, nikoli návod; věřím, že je to hodnotný cíl; věřím, že je pevně v našem dosahu; mám v úmyslu věnovat všechny mé snahy; apeluji na vás; dovoluji mi vyjmenovat</p>
my	<p><i>my = HR a poslanci, politici BaH</i>: čeho bychom mohli dosáhnout; všichni víme, že tato země čelí výzvam; sestavili jsme široký rámec moderního decentralizovaného evropského státu na cestě do EU a NATO; často ztrácíme přehled o tom, co se stalo; vytvořili jsme; sjednotili jsme; založili jsme; slučujeme; nezabijeme naději; uspěli jsme; máme několik týdnů k zakončení úkolu; nejsme na cestě; jsme buďto s nimi nebo jsme zanecháni za nimi; nemusíme čekat; můžeme začít hned; mohli bychom některé úkoly přesměrovat od OHR k demokratickým institucím BaH; potřebujeme chránit BaH vnitřní reputaci; nastavili jsme standard; jsme na začátku procesu nikoli na konci; blížíme se k výročí; <i>OHR</i>: přijali jsme letos pouze dvě odstraňovací rozhodnutí; začali jsme měnit odstraňovací proces; mohli bychom muset přijmout v budoucnu; můžeme pokračovat dále; neměli bychom to dělat dále; neměli</p>

	bychom to dělat; nebudeme to dělat
oni	sousední státy (Chorvatsko, FYROM, Albánie, Srbsko, Černá Hora: již se pohybují vpřed; nebudou na nás čekat; nechají nás za námi; jsou již na cestě; PIC: vymezili časovou osu; kandidáti se skandálním pozadím: byli nevhodní na zabránění pozice; soudci z IC, pracovní skupina; držitelé výkonné funkce politici (obecně): nemají být nad zákonem;
občané/lidé z BaH	zápasí o život v důstojnosti; lidi: je to na nich; běžní občané;
bosenští politici/političtí lídři	BaH politici: to je hlavní úkol, na který by se měli soustředit a pracovat dohromady; bude to znamenat pro ně přizpůsobit se; vybudovat důvěru v BaH politiky; nemají být nad zákonem; politické strany: bitvy mezi nimi; konsenzus;
EU	cesta, která vede do EU; evropské standardy = moderní, demokratické; EU nebude čekat; EU reformní agenda; lešení EU nahrazuje lešení Daytonu; mise vedená EU; tranzice do EU; dlouhá cesta do Evropy;
OHR	jeho pravomoci by se měly změnit; budoucnost OHR; postupné upouštění od OHR; nahrazen; někdy oslaboval demokratické výsady; úkoly nesené OHR; silně zapojen; jeho role může být vzata ke konci/ukončena; hrál hlavní roli; OHR role může zmizet; navrhla obří kusy (huge chunks) legislativy; se transformuje;
obstrukcionisté/hardliners/refuseniks	bez zmínky
mezinárodní společenství	budoucnost; zvyklí se vztahovat k BP; není to záležitostí IC vytvářet blueprints; IC může a by měla facilitovat; nepředvíдалo tak rychlý růst HDP; opatrovnictví mezinárodní komunity; IC podporuje; nemůže BaH opustit kvůli nestabilitě; ztrácí trpělivost a zájem;

HR	bez zmínky
PIC	nestáhne HR, pokud si nebude absolutně jistá, že je to bezpečné;
OSCE	bez zmínky
UN	bez zmínky
Bosna a Hercegovina/stát/země/region	BiH se pohybuje od demokracie pod opatrovnictvím IC k plnohodnotnému decentralizovanému suverénnímu a demokratickému státu; pokračující cesta BaH ke státnictví; standardy, které by BaH měla nastavit; musíme chránit BaH vnitřní reputaci; je zoufalá potřeba obnovit důvěru v politiku BaH; až BaH překročí práh do SAA; poválečná BaH; předvstupní BaH; BP jsou dominantním znakem politického prostředí BaH po válce; přesouvá se do další fáze; BaH potřebuje namísto politického boje vyšší dobro; pokud se BaH rozhodne se stát odmítačem EU, tak na ní ostatní státy Balkánu nepočkají; BaH by toho mohla dosáhnout; BaH může dohnat sousední státy; BaH dosáhla hodně, je nyní na dosah k dosažení obou cílů (EU a NATO); ekonomika BaH neroste udržitelně; se stává jednotným ekonomickým prostorem; udělala obří pokroky; má obří příležitost; musí být udělána více funkční; čelí velkým výzvám;

Příloha č. 5: Kvalifikace hlavních objektů/ fenoménů/ událostí na základě predikační strategie, proslov Paddyho Ashdowna před parlamentem BaH, 19.7.2005, Sarajevo (tabulka)

Hlavní sociální aktéři	Predikační strategie
bonnské pravomoci	byly nezbytné; BP zkratují těžkopádnou mašinerii demokracie; je módní znevažovat BP; používání BP se snížilo; dominantní vlastnost politické krajiny; deus ex machina;
Daytonský proces,DP/DPA	v souladu s principy Daytonu; na deadline Daytonu hodně záleží; lešení Daytonu;
reforma	<i>ústavní reforma</i> musí přijít; musí přijít později; policejní reforma není snadná; ústavní reformy stojí za to dělat, doručují široké benefity; evropské reformy v zájmu širšího dobra;
SAA	SAA je obří příležitost; usnadní vyjednávání o ústavní reformě; je spoušť ke změně; SAA práh; SAA brána;

Příloha č. 6: Kvalifikace hlavních sociálních aktérů na základě predikační strategie, proslov Paddyho Ashdowna před národním shromážděním RS, 21.4.2005, Banja Luka (tabulka)

Hlavní sociální aktéři	
já	Paddy Ashdown
my	my = poslanci RS + OHR; co musíme udělat; žádáme aby policie bojovala se zločinci s jednou rukou za zády; musíme to změnit; nemáme jinou možnost; pokud selžeme, propadne se BaH do kriminality a zločinu; jak jich dosáhneme; my = OHR; navštívili jsme města a účastnili se střetnutí; mluvili jsme s občany RS my = ?; můžeme aplikovat model obranné reformy;
oni	jiné státy regionu (ČH a Srbsko) občané BaH: chtějí vládu práva, dostávají vládu zločinců; zločinci: mohou se schovávat za každým rohem
občané/lidé z BaH	vědí to; chtějí vládu práva, dostávají vládu kriminálníků; je to o tom, co chtějí občané; občané říkají, že policie musí víc bojovat se zločinem; RS občané: si myslí, že zločinci mají větší vliv na politiky než občané; 79 % chce, aby BaH vstoupila do EU; lidé: trpí; odstřiženi od bezpečné budoucnosti v EU;
bosenští politici/političtí lídři	mají na ně vliv zločinci;
EU	Evropa je domovskou zemí pro BaH; prosperity, stabilita, bezpečnost; evropské standardy; rozhodne; brána do EU; evropská cesta; evropská; EU nebo černá díra Balkánu; budoucnost; EU principy; neprosí BaH, aby vstoupila; nezmění svá pravidla; nastavila principy, které má BaH dosáhnout;
OHR	bez zmínky
obstrukčníci/hardliners/refuseniks	
mezinárodní společenství	bez zmínky
HR	bez zmínky
PIC	bez zmínky
OSCE	bez zmínky

UN	bez zmínky
Balkán	černá díra; temný sklep
Bosna a Hercegovina/stát/země/region	je evropskou zemí; členství v EU je jediná budoucnost pro BaH nabízející prosperitu, bezpečnost a stabilitu; ponechána vzadu; na historické křižovatce; rozhodnutí BaH budoucnost otevřou nebo zavřou; udělali mnoho (obzvláště RS), aby se dostali do tohoto bodu; pokud se nezmění BaH na základě pravidel EU, tak BaH zůstane venku; pokud selžeme, tak se BaH ponoří hlouběji do kriminality a zločinu; BaH zůstane odstřižená; byla černou dírou; v minulosti byla temným sklepením

Příloha č. 7: Kvalifikace hlavních objektů/ fenoménů/ událostí na základě predikační strategie, proslov Paddyho Ashdowna před národním shromážděním RS, 21.4.2005, Banja Luka (tabulka)

Hlavní sociální aktéři	
bonnské pravomoci	bez zmínky
Daytonský proces,DP/DPA	bez zmínky
reforma	bez zmínky
SAA	přístup k vyjednávání o SAA je zásadní krok pro BaH
policejní reforma	poslední překážkou na cestě do EU;